

Эсэгэ ороноо, эхэ нютагаа эб хамта мандуулая!

БУРЯАД

БҮГЭДЭ АРАДАЙ СОНИН

ҮНЭН

1921 оной декабриин 21-нээ гарана

2008 оной июлин 3 Четверг

№ 75 (21618)

Нажарай һуул шарагшан хонин харын 30 гарагай 5

Манай сонин Россин хэблэлэй алтан жасада оруулагданхай

СУРХАРБААНАЙ БААТАРНУУДАТА – БАРО-О!

Буряад угсаатанай агуухэ хайндэрэй нэгэн болохо «Сурхарбаанай» наадан үнгэрхэн амаралтын үдэрнүүдтэ үргэн дэлсэтэйгээр үнгэргэгдэбэ. Эрхүү хотодо үнгэрхэ бүгэдэ буряадуудай уласхоорондын «Алтаргана» нааданай түлөө манай республикын хэмжээнэй «Сурхарбаанай» болзорын хэлгэгдээ.

Июниин 29-нэй үдэр Дээдэ Онгостойдо оршодог республиканска ипподром руу олон автомашинанууд харгылна. Мүн Улаан-Үдэ хотын захиргаан тиишээ ошохо автобусуудые олон болгобо. Хэды тиигэбэшье

хотын транспорт соо хүн зон олоороо түлхилсөө. Бүхы дээрээ тус наада харахаяа арба гаран мянган хүн суглараа.

Заншалта ёһоороо Гэсэр баабай юһэн баатарнуудаараа найр наадые нээһэн байна. Зүрхэндэ хадуугама үгэнүүдэйнь һүүлээр барилдаашад бүргэдэй хатар дуратайгаар гүйсэдхэбэ. Нэръемэ альга ташалган доро хур харбагшад мүн лэ хатар дурадхаа. Хүүгэдэй уран хайханай бүлэг тайзанай хоёр талада гоё гэгшээр хатаржа, Россин болон Буряад Рес-публикын туг харуулан тэмдэгээр хүн зоние баярлуулаа. Эгээл энэ үедэ олон үнгэтэ шаригуудаар бүтээгдэһэн «85» гэхэн тоо хүхэ номин тэнгэри руу эльгэгдэбэ. Иигэжэ республикыгаа байгуулагданаар 85 жэлэй оие тэмдэглэжэ эхилһэниие харуулба гээшэ. Тус баяр ёһололдо зориулагдан олон тоото хэмжээ ябуулгануудай дунда «Сурхарбаанай» наадан эгээл томонь болоно гээшэ.

Сугларагшадай альга ташалган доро Буряадай спортын түрүүшүүл, үһэ сагаан ветеранууд хүнгэнөөр алхална. Мүн тиихэдэ аймаг бүхэнэй түлөөлэгшэд колонно соо ябана.

Буряад Республикын Президент - Правительствын түрүүлэгшэ Вячеслав Наговицын хайндэртэ хабаадагшадые халуунаар амаршалаа. «Сурхарбаан» урданай ёһо заншал хэргэһэн халуун баяр гэжэ Вячеслав Наговицын тэмдэглээ. Арадай Хуралай түрүүлэгшэ Матвей Гершевичэй хэлэхээр, энэ нааданда хур харбагшад, барилдаашад хүсэ шадалаа хүсэд харуулна. Пандида Хамба-лама Дамба Аюшеев, гүрэнэй

федеральна инспектор Борис Данилов, Улаан-Үдэ хотын мэр Геннадий Айдаев гэгшэд баярай халуун үгэнүүдые хэлээ.

Буряад Республикын Президент Вячеслав Наговицын хур номоор зэдэлээтэ годлиие табижа, найр нааданай эхилһэниие гэршэлбэ. 2006 оной «Алтаргана» хайндэрэй абсолютна чемпиоон Баир Соктоев, нёдондо жэлэй «Сурхарбаан» нааданай абарга бүхэ Владимир Дагбаев, мори урилдаагаар чемпиоон Дарья Кирпичева, «Хосинкан» ансамблиин ударидагша Зоя Сабкеева, «Судьбинушка» ансамблиин уран хайханай хүтэлбэрлэгшэ Сергей Чебунин найр нааданай туг Буряад Республикын гимн доро үргэбэ.

Удаань тайзан дээрэ республикынай урдаа хараха уран хайханай бүлэгүүд, эстрадын түрүүшүүл дуу хатаргаа бэлэглэһэн байна. Харин сугларагшад нааданда хабаадахаараа хабаадаа. Ушар гэхэдэ, хүн бүхэн хур номшоор харбаха, гар тулалдаанда хабаадаха аргатай байгаа. Мүн волейбол наадаха дуратайшуул үсөөн байбагүй.

Найр нааданай гол хуури эзэлдэг «Эрын гурбан наадан» (хур харбалга, бүхэ барилдаан, мори урилдаан) нодонэй шэмэг болобо. Анха түрүүшынхиеэ шатар наадан Сурхарбаанай шэнжэ боложо үгөө.

Спортын мурьсөөнүүд тухай 16-дахи хуудананда.

Борис БАЛДАНОВ.
Р-Н.БАЗАРБАЙ фото-сурагууг.

«АЛТАРГАНАДА» ХАБААДАГШАДТАА АМЖАЛТА ХҮСЭЭ!

Үнгэрэгшэ гарагай зургаанда «Алтаргана» гэхэн фестивалда хабаадаха делегацийн оперативна штабай зүблөөн Правительствын Түрүүлэгшын ордогшо Б.Г.БАЛЬЖИРОВАЙ уда-ридалга доро үнгэргэгдөө.

Республикынай делегацийн бүридэдэ бүхы аймагуудай болон Улаан-Үдэ хотын түлөөлэгшэд оронхой. Соёлой министрэй орлогшо С.А. Добрынин соёлой программын түлөө харюусаха болоо. Харин спортивна программын түлөө Спортын талаар республикын агентствын хүтэлбэрлэгшэ В.М.Бумбошкин, тэрэнэй орлогшо Г.Л.Цэдэшиев харюусаха юм. Спортсменүүд бүхэ барилдаагаар, хур харбалгаар мурьсэхэ, морёор урилдаха, шатар наадаха юм.

Фестивалиин хэмжээ ябуулганууд Ангарск, Шелехов хотонуудта, Усть-Ордынский хууринда үнгэргэгдэхэ. Эрхүү хотодо гол түлэб олонхи хэмжээ ябуулганууд эмхидхэгдэжэ үнгэргэгдэхэ. «Труд» гэхэн спортивна комбинадта мурьсөөнүүд үнгэргэгдэхэ, энэ фестиваль баяр ёһололой оршондо нээгдэхэ юм. Охлопковой нэрэмжэтэ областийн драмын театр айлшадые хүлээн абаха. Эндэ «Буряад хүнэй нэгэ үдэр» гэхэн аман зохёолой коллективүүдэй конкурс, дүн согсололгын пресс-конференци үнгэргэгдэхэ. Сукачевой нэрэмжэтэ уран хайханай музейдэ фото-зурагуудай конкурс нээгдэхэ, эндэ уран зурааша Цырен-Намжил Очировой болон скульптор Бато Дашицыреновой уран бүтээлнүүдэй выставкэ дэлгээгдэхэ. «Алтан саг» гэхэн сурбалжалагшадай материалнуудай конкурс «Аистенок» гэхэн хүүхэдэй театр нээгдэхэ.

Ангарскда буряад шүлэгэй болон мүнөө үеын буряад дуунай конкурснууд үнгэргэгдэхэ. Шелехов хотодо дангинанарай конкурс эмхидхэгдэхэ, харин Усть-Ордынский хууринда буряад арадай дуунуудые гүйсэдхэгшэдэй, үлгэршэдэй конкурснууд үнгэргэгдэхэ.

Фестивалиин түгэсхэлдэ «Зүүн зүгэй одод» гэхэн гаала-концерт үнгэрхэ, эндэ Монголой болон Дотор Монголой мэдээжэ дуушад хабаадаха. Буряад артистуудай дундаһаа Галина Шойдагбаева, Валентина Цыдыпова, Бадма-Ханда Аюшеева, Чингис Раднаев, Мыдыгма Доржиева, Сэсэг Дашинамжилова гэгшэд дуулаха. Эрхүүгэй областийн үндэһэн соёлой автономинуудай түлөөлэгшэд олон байхаар хүлээгдэнэ. «Алтарганын» хүндэтэ айлшад фестивалиин эхилхэ урда үдэринь Ойхон ольтирог дээрэ бөө мүргэдэ хабаадаа, Ойхоной мэр тэдэниие хүлээн абаа. Энээнһээ гадна Листвянка хууринда, тиихэдэ «Тальцы» гэхэн суута музейдэ хүрэгжэ, Александр Вампиловой нэрэмжэтэ эдир харагшын театрта орожо, «Үбгэн буурал Байгалай үлгэр домогууд» гэхэн зүжэг хараа. Гадна Эрхүүгэй областийн губернатор, Эрхүүгэй аймагай захиргаанай толгойлогшо, Эрхүү хотын мэр тэдэниие хүлээн абаа.

Людмила ОЧИРОВА.
Эльвира ДАМБАЕВА
хэблэдэ бэлдэбэ.

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ПРЕЗИДЕНТ - ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ТҮРҮҮЛЭГШЭ В.НАГОВИЦЫНАЙ ТҮСЭБЛЭЛГЫН ЗҮБЛӨӨНЭЙ ДҮНГҮҮД

Түсэблэлгын зүблөөндэ Буряад Республикын Президент - Правительствын Түрүүлэгшэ Вячеслав Наговицын республикын министрствын үүдэй дарганарыг сүг зуура хүдэлхэ хүнүүдтэй танилсууба. Тэдэнэй эхэнхиинийн 35 наһа дээшэ наһатай зон болоно. Министрүүдэй уялануудыг дүүргэжэ хүдэлхэ залуушуул өөрынгөө министрствын бэс, харин бүхы республикын хүн зоной аша туһада хүдэлхэ ёһотой гэжэ Президент тэмдэглээ. Тиигээд Буряадай Президент республикын үнэгэрэн таба нарын хүдэлмэрийн дүнгүүдэй шэнжэлэл хээ. Сибириин Федеральна округоор социально-экономическа дүнгүүдээр манай республика яһала найн дүнгүүдэ туйлаа гэжэ тобилодо.

Түсэблэлгын зүблөөндэ Буряадай Президентын болон Правительствын Захиргаанай Территориальна хүтжэлгын хорооной түрүүлэгшын мэдээсэл шагнагада. Тэрэ муниципальна аймагууд болон хуурын тосхонуудаг гэр байрын-коммунальна ажахын талаар эрхэ түлөөлэлэгшүүдыг дамжуулан үгэхэ тухай Президент мэдээсэбэ. Тиихэдэ социально-экономическа хүтжэлгын Программын Барилгын объектиүүдтэ хүдэлмэри хэр ябуулагдана гэжэ Барилгын болон гэр байрын-коммунальна комплексыг шэнжэлгын министрствын талаһаа мэдээсэгдэнэ байна. Тиихэдэ Турунтаево-Хурамхаан гэрэн автомобилин харгыг нэбэлэн шэнжэлгын ябаса тухай энэ министрствын мэдээсэгдэ. Буряад Республикын Ветеринарийн упралсини начальниг Федеральна албанай Монголоо манай ишэ мал амидыгаар асарха эрилтэнүүдэ зүбшэлжэ, Москва ажаай хэрэгээр ошожо ерэнэн дүнгүүд тухайгаа республикын толгойлолгодо хэлэжэ үгэбэ.

Энэнтэй дашарамдуулан, Хүдөө ажахын болон эдэе хоолой министрствэдэ удаахи долоон хоногто Монголой талатай ямар хэлэсэн баталгадаг, сэнгүүдын ямар байхаг, манай үйлдэбэрилэгшэдэ ямар ашагтай байхаг гэжэ мэдээсэхэ даабари үгтөө.

Экономическа хүтжэлгын талаар Буряадай Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо Буряадай Президентэд Буряад Республикадахи Дотоодын хэрэгүүдэй министрствын Федеральна миграционно албанай упралсинитэй хамта энэ албанад хэрэгтэй хаягуудай болон мэдээндэ албанай бүхы мэдээндэ сугалуула хүдэлмэри хэр эмхидхэгдэнэ гэжэ мэдээсэ. Удаахи түсэблэлгын зүблөөндэ энэ талаар хэгдэжэ байһан тодорхой хэрэгүүд тухай республикын толгойлолгодо мэдээсэгдэхэ ёһотой.

Буряад Республикын эдүүрыг хамгаалгын министрэй уялануудыг дүүргэжэ Москва албанай хэрэгээр ябажа ерэнэн дүнгүүд тухайгаа мэдээсэл хэбэ.

Түсэблэлгын зүблөөндэ Вячеслав Наговицын хэдэн даалгаваринуудыг үгэбэ. Экономическа хүтжэлгын талаар Буряадай Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо манай республикын арад зондо, Арадай Хураада Буряадай Президентын ханданан бэйшгые бэлүүлэхэ хэмжээнүүдэ зохёон хараалхыень, тийн Буряадай Правительствын хэрэг жоуулануудай түсэбтэ болон 2009-2011 онуудай бюджеттэ тэдэнийг оруулхыень даалгаа. Экономическа хүтжэлгын талаар Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо Экономикын министрствэтэй хамта экономикын халбаринуудаг мизинг хэр хэрэглэхэ аргатай гэжэ сэнгэлтэ үгэжэ, Президентэд мэдээсэхэ юм.

Финансын министрствэе Росцин Федерацийн Федеральна Суглаанда Росцин Федерацийн Президентын эльгээнэ Бюджеттэ бэйшгые хаража үгэхыень даалгада. Тэрэсэлэн энэл министрствэе июлиин 10 хүртээр 2009-2011 онуудай бюджетэй түлэбые Буряадай Правительствэеда зүбшэлгэдэ оруула болоо.

Инфраструктурыг хүтжөөгөөр Буряадай Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо Барилгын болон гэр байрын-коммунальна комплексыг шэнжэлгын министрствэтэй хамта гэр байрын-коммунальна ажахын предпринятиудай болон хүн зоной хэрэглэнэй элпэ хүсэнэй түлөө үрш шэригүүдыг доошлуула хэмжээнүүдэ абыхыень даалгада.

Буряад Республикын Зөөрин болон газарай харилсаануудай министрствэдэ Улаан-Удын захиргаанай хамта Томскын захиргаанай зохёон хараалхан барилгада газарай частогүүдыг олгохо документүүдэ шудалхыень даалгада. Энэнтэй гадна дээрэ нэрлэгдэжэ министрствэе Москвагай хотын барилгын шэнэ кодексост танилсаа даабари республикын толгойлолгоһоо абаа.

Улаан-Удэ хотын мэргэ В.Вячеслав Наговицынай даалгаварар «Буряад Республикын хото гордуудай болон бусад хуурын тосхонуудай дэбисхэртэ болбосон түхэлтэй болгодогдо ушаруулагдан захиргаанай хуули эбдэгдэнүүд тухай» 2005 оной мартын 24-дэ абтанан 1056-III дугаарай Хуулиг Улаан-Удэд хэр бэлүүлжэ байһан тухайгаа мэдээсэхэ болоо. Энэ хуулийн ёһоор хотын ажаһууша бүхэн Улаан-Удэдэ ариг сээр байдалтай түлөө харюусалгатай.

Буряад Республикын Президентын болон Правительствын Захиргаан Буряад Республикадахи Дотоодын хэрэгүүдэй министрствэтэй хамта 2008 оной ноябрийн 1 хүртээр республиканска албанай тушаал хэрэглэгтэй тэмсэхэ түсэб табихыень даалгада.

Буряад Республикын Президентын болон Правительствын хэблэлэй албан.

ХҮНЭЙ НЮДӨӨР НЮТАГАЙ ШАРАЙ ТУХАЙЛАЛГА

Июлиин 1-нээ Зүүн Сибириин технологическа университетэй бурхасдай байшанда һонирхолтой Бүтэдэроссин эрдэмтэй хуралдаан эхилээ. Тус хуралдаанай онсо зорилго хадаа Росцин Федерацийн мого, хизаарнуудыг хүнэй амаралта болон һонирхон аяншалха талаар ямар аргануудыг хэрэглэжэ, дээшлүүлэхэ гэсэн үбшэнэтэйше, һонирхолтойше асуудалуудыг зүбшэхэ эхилбэ.

Хуралдаанай гол элдхэлнүүдэ Москвагай МГИМО-той профессор, экономикын эрдэмтэй доктор, Уласхоорондын мэдээсэлэй академик И.А.Рожков болон Москвагай Росцин гүрэнэй алба хаагышэ бэлдэгэ академик профессор, экономикын эрдэмтэй доктор, Росцин маркетинг-дэлгүүрэй үйлдэбэри хуульч А.П.Панкхушин хоёр хэбэ.

Эдэ хоёр мэдээжэ эрдэмтэдэй ханамжаар бренд гэжэ ойлгосо нотаг тү, али газар, юртэмсыг харуулаж, хүнэй һонирхол татаха гэдэн мүнөө сагай шэнэ ойлгосо, хүдэлөөн болоно. Тиимэһээл бренд гэжэ ойлгосо, маркетинг-дэлгүүрэй үйлдэбэри хуульч арга боломжонуудтай пянта холбоотой.

Тус эрдэмтэдэй ханамжаар Буряад нотагай һүр һүдэ улам дээшэнь үргэжэ, аяншалагшадай һонирхол татажа, бюджетэй мүнэгэ баяжуулаха гэдэ, түрэл нотагайгаа түхэл шарай, онсо шюулануудыг хүн зоной сэдхэлээр эйлгон абахаар дэлгэхэ шулаа.

Энэ гол зорилгын шугамаар эрдэмтэдэй хуралдаан тухай 4 налбарда хубааржа, ажаалаа үргэлжлүүлэхэ һэл. Мүншье тиихэдэ «Бренд - нотагай соёл болбосоро», «Бренд ба нотагай экономика», «Бренд и брендинг: методология асуудалнууд» гэжэ мэтэ секциүүдтэ һонирхолтойше,

арсалдаатайше хөөрэлдөөнүүд болодо.

Хари газарһаа ерэнэн хүн ямар аргаар нотаг, орон тухай ойгосо болон өөрынгөө һанаанда халуула абамаар мэдээсэл абаха гээнбэ гэдэн арга боломжонууд тухай зүбшэлгэ олоной аһарал татаһан байна. Энэ арсалдаатайше, үшөө олоной ухаан болдоло ойлгосойше бэйшэ үйлэ хэрэг улам нягталжа, түрэл хайхан нотаг оройнгоо дабтагдангүй хайхан шарай олоной анхарада харуула, суурхуула хэрэгтэй ха юм даа.

Энэ койшолуулашагүй шулаа хэрэгүүдтэ зориулагдан олохон эрдэмтэдэй элдхэлнүүдэ эдэллээ. Мүн тиимэһээл үе сагай эрхээр энэ шулаа хэрэгүүдэ гүримшуулаха ба нэгэ бата наһан болдолтой болохо гэдэн хуралдаанай гол зорилго һанаһандаа хүрэхэ бээ.

Юуб гэхэдэ, эрдэмтэй конференцийн гол зорилго хадаа бренд гэдэн ойгосын теоретическо-методологийн асуудалуудыг болон нотаг хизаарнуудыг хүнэй ябаса танилсахада гараха политикын асуудалууд болон засаг зургаанай ба бизнес олозо баригдай эрмэлзэлнүүдыг нэгдүүлжэ, эрдэмтэй талаһаан хасардажа, Буряад Республикын һүр һүдэ улам мандалаха гэдэн буянта хэрэгтэй һайн зууршалануудыг бэлдэгэ болоно ха юм.

Виктор ЖАПОВ.

Библиокараван МУХАР-ШЭБЭРТЭ

Республикын 12 аймагуудаар энэ жэл хүүгэдтэ зориулагдан библиокараван ябуулагдаха. Үнгэрэгшэ долоон хоногто иимэ хэмжээ ябуулга Мухар-Шэбэртэй аймагта үнгэрөө.

Хэмжээ ябуулгада Москвагай уран зохёолшод хабаадаһан байна. Эдир уншагшад шүлэгшэн Владимир Борисовтай, уран зохёолшо Алексей Бархатовтай, «Бибком» гэжэ Центральна номой сангуудай коллекторэй генеральна директор Михаил Дегтярёмтой танилсаа.

Манай Буряадай уран зохёолшодой дундаһаа хэмжээ ябуулгада Константин Соболев, Анна Виноградова, Светлана Нестерева гэгшэд хабаадалсаа.

Айлшадыг хани халуунаар аймагай захиргаанай түлөөлгшэд, нотагай арадай ансамбльнууа угтаа.

Нэн түрүүн айлшад аймагай номой сан хүржэ, тэрэнэй ажалтайн таһилсаа. Номой сангай директор Любовь Сайфутдиновагай хэлээр, аймагта 26 номой сангууд бии, хамтын номой жаса - 241682 ном. Эдир уншагшадта номдо һонирхол түрүүлгын хэрэгтэ хүүгэдэй уншагшын клубууд нэгдэжэ, ехэ эдэбхитэйгээр ажаала ябуула. Энэ жэл хоёр хүүгэдэй сээрлигүүдтэ уншалгын түбүүд нэгдэнхэйтэ.

Буряад Республикын Үндэһэтэнэй номой сангай директор Ирина Бальхаева Росцин Феде-

ральяна Суглаанай Федерацийн Советэй гөшүүн Виталий Малкинай зүгһөө компьютерна техникэ болон номуудыг номой санда бэллээ.

Номой сан компьютертай боло, мэдээсэлэй түб нээхэ аргатай болобо. Тиимэһээ эндэхи зон Интернет хэрэглэхэ аргатай болоно.

Нютагай газетын редактор Н.Г. Поломошнов, Исай Калашниковай нэрэмжэтэ литературна нэгдэлэй хүтэлбэрилэгшэ Н.П.Поломошнов шүлэгүүдэ

ураар уншажа, олоной алыга ташалганда хүртөө.

Тосхоной түбэй талмай дээрэ айлшадыг эдир уншагшад хүлэсэжэ байгаа. Тэдэнэр айлшадта гоё хайхан концерт табиба, дуу дуулаба, шүлэг хөөрбэ.

Владимир Борисов хүүгэдтэ шүлэгүүдэ уншаа. Алексей Бархатов өөрынгөө ажал тухай хөөррөжэ үгөө. Михаил Дегтярём «Бибкомой» ажал тухай хөөрбэ.

Манай поздүүд - Анна Виноградова, Светлана Нестерева, Константин Соболев ехэ зохиодор шүлэгүүдэ уншаа. Суглааргаһад ехэ баясажа, сэдхэлээрэ дүүрэн хүдхилэн байна.

Тэрэнэй урдаа библиокараван Ново-Заганское гэжэ хуурын газарта ошожо, нотагай клубта үнгэрэн хэмжээ ябуулгада хабаадаа. Айлшадта концерт табигдаа.

Шарадай тосхоной номой санда уран зохёолшод нотагай үхибүүдтэ шүлэгүүдэ уншаа. Нуррагшад айлшадта өөһэдэнь бэшэһэн шүлэгүүдэ, уран найруулгануудыг сээжээр уншаа.

Айлшад Исай Калашниковай байһан гэр-музей хүрэнэн байна.

Янжамба ЖАПОВА.
Авторай фото.

«АЛТАРГАНА»

НАЯДАН ТУХАЙ ХӨВРЭЛДӨВН

Түрэл арадаймнай ёһо заншал, соёл, түүхэ, урданай урлал, мэргэжэл, спортын үндэһэн түхэлнүүдыг нэгдүүлжэ, саашань хүгжөөх, залуу зондо дамжуулаха гэдэн үүргэтэйгөөр, гол зорилготойгөөр эмхидхэн «Алтаргана» гэдэн буряад үндэһэтэнэй уласхоорондын фестиваль июлиин 3-һаа 5 болотор Эрхүүтэй областдо үнгэрэгдэжэ байна. Тиимэһээ «Алтаргана» тухай өөрын ханамжа хэлэхыень хотын ажаһуушадта ханданан байнади.

Ангелина Константиновна Ламатханова, пенсионерка:

- «Алтаргана» гэдэн уласхоорондын фестиваль ехэ уда ханартай хэмжээ ябуулга болоно. Эндэ Буряад Республикын, Шэтэ, Эрхүүтэй областнуудай, Агын болон Усть-Ордагай Буряадай автономито округуудай, Монголой, Росцин хотонуудта ажаһуудаг буряад зоной харилсаа батадахада. Залуушуул эндэ хабаадахада, урданайнгаа ёһо заншалнуудтай, соёлтой танилсаа.

Булаг Степанов, ВСГТУ-гай оюутан:

- 2006 ондо Улаан-Удэдэ «Алтаргана» болоходонь, би «Дангина» гэдэн конкурс хараһан байна. Эндэ залуу басагадай дунда эмхидхэгдэн конкурс олоной һонирхол татаа. Эгээл ухаатай, сээр шарайтай, ёһо заншалаа, түрэл хэлэсэ һайн мэдэхэ эрхим басагадыг - ёһотой дангинанарыг жюрийн гшүүд, шэлээ. Намда конкурс харахата, ехэ һонирхолтой байгаа.

Бадма-Ханда Батоцыреновна Пурбуева, 3-дахи гимназийн багша:

- Уласхоорондын ехэ уда ханартай тус фестиваль эм-

хидхэгдэжэ эхилээ. Энэ ехэ һайн гэжэ һанаһабди. Манай буряад зоной соёл, түрэл хэлэй хүгжээ, дэлгэржэ байна гэхээр.

Дамба ХОБРАКОВ, Аргадын дунда хургуулийн багша:

- 2006 ондо манай Буряад орондо эгээл түрүүшынхйеэ «Алтаргана» болоһон байна. Тиихэдэ ехэ һонирхолтой буряад зоной харилсаа батадаһан, зүрхэ сэдхэл баяжуулан хэмжээ ябуулга үнгэрөө. Мүнөө жэл Эрхүүтэй областдо ехэ бэлдэхэ хэмжээ ябуулганууд үнгэрэгдэжэ байна гэжэ дуулаһанби.

Зайлова Эльвира Прокопьевна, «Профсоюзник» гостиница,

Карпова Раиса Иннокентьевна, БИПКи ПРО (мэргэжэлэ дээшлүүлгын институт):

- «Алтаргана» фестивалин программын ёһоор олон тоото конкурснууд эмхидхэгдэнэ. Тус фестивалин үрэ дүнгөөр эрхим коллективүүдыг, дуушадые, поздүүдыг, композиторнуудыг шэлэжэ, бэлиг талаангынь хүгжөөнэ, бусад регионий түлөөлэгшэдтэй мурьсэхэ зоние хүмүүжүүлэ.

«Алтаргана» гэдэн фестиваль 90-ээд онуудһаа эхилээд үнгэрэгдэдэг байһан юм. Харин һүүлэй дүрбэ-табан жэлэй турша соо энэ фестиваль иимэ үргэнөөр

эмхидхэгдэжэ эхилээ. Энэ ехэ һайн гэжэ һанаһабди. Манай буряад зоной соёл, түрэл хэлэй хүгжээ, дэлгэржэ байна гэхээр.

Дамба ХОБРАКОВ, Аргадын дунда хургуулийн багша:

- 2006 ондо манай Буряад орондо эгээл түрүүшынхйеэ «Алтаргана» болоһон байна. Тиихэдэ ехэ һонирхолтой буряад зоной харилсаа батадаһан, зүрхэ сэдхэл баяжуулан хэмжээ ябуулга үнгэрөө. Мүнөө жэл Эрхүүтэй областдо ехэ бэлдэхэ хэмжээ ябуулганууд үнгэрэгдэжэ байна гэжэ дуулаһанби.

Цырен Цыденович Дамбиев, ВСГТУ-гай профессор:

- Бүхы монгол угсаатанай эгээн ехэ һайдэр болоно. Түүхэтэ манай буряад арад зон эргэ урда саһаа ганса Буряад орондо бэйшэ, харин Монгол, Хитад ороннууда ажаһууна. Нэгэ талаһаань хараад үзэхэдэ, энэ һайн гэжэ хэлэхээр. Юундэб гэхэдэ, Росци, Монгол, Хитад гүрэнүүдэй харилсаа батадагдажа, эндэ ажаһуудаг зоний уг унгишуудайн холбоо барилсаа байгуулагдана.

Тиимэһээ буряад зон ямаршье орой хатуу сагта өөрынгөө үндэһэн байдал, ёһо заншал, түрэл хэлэсэ адангуй, соёл болбосороло ариууджа, өөдэй нэргэн дэлгэрүүлэхэ арад ха юм.

Эржена БАТОВА.

Соёл

Конференция "Россия - Азия": как сохранить этносы в условиях глобализации

Актуальные проблемы сохранения и развития этносов и народов в условиях изменений современного мира обсудили около 200 специалистов из разных регионов России, ближнего и дальнего зарубежья, принявшие участие в научно - практической конференции "Россия - Азия", которая проходила на Байкале (с. Максима Баргузинского района). Организаторами мероприятия, состоявшегося уже в третий раз, в этом году выступили сразу три подразделения Бурятского государственного университета - центр стратегических востоковедных исследований, филологический и восточный факультеты.

Надо отметить, что в состав оргкомитета наряду с ректором, деканами обоих факультетов, директором исследовательского центра вошла и гостья конференции - доктор филологических наук, профессор кафедры дипломатического перевода института международных отношений Монгольского государственного университета Цэрэнчимэдийн Саранцацрал. На пленарном заседании в актовом зале БГУ она выступила с весьма интересным докладом на тему "Культурная языковая картина России в представлениях современных монгольских студентов". В нем профессор Саранцацрал рассказала об основных понятиях в сознании студентов из Монголии, связанных с представлением о России и русских. Также на заседании были заслушаны работы с исследованиями профессоров из Москвы, Иркутска и Якутии. Помимо пленарного заседания в программу конференции вошли поездка на Байкал с посещением эколого - краеведческого музея Шелковниковых. В рамках мероприятий состоялась круглый стол "Этносы и современность".

Актуальной сутью работ участников являлась необходимость и своевременность исследований этничности в условиях массовой глобализации, непосредственно связанной с развитием информационных технологий, которое грозит нивелированием человеческих культур. В таких условиях необходимо новое осмысле-

ние связи между народом и личностью. И именно сохранение личности, по мнению участников, есть главная основа сохранения и развития народов, этносов. Личности, способной держать контроль над переменами в современном процессе. Согласно резолюции конференции, немаловажными в возможном решении данного вопроса являются этническое самосознание, единство исторической памяти, общность происхождения, культуры, национальной картины мира.

Среди основных выводов работы конференции можно выделить и то, что этнос - не только социальная или только культурная, но единая социокультурная общность. Этнокультурное разнообразие есть источник обновления мирового богатства. Все это приводит к осознанию ответственности правящей элиты перед народом - ответственность становится необходимым элементом, неотъемлемым фактором этнического сознания.

В процессе подготовки итогового решения ученые утвердили, что важнейшим условием развития народов является наращивание позитивных тенденций в сфере межэтнического и межконфессионального согласия. В том числе формирование нового типа рациональности связано с обращением к разуму, к идеям традиционного общества.

Александра ШАГДАРОВА.
Фото автора.

А.Базаргуруева

М.Санкиров

«ДУШАН БАЙХАЯ ТҮРӨӨ ХҮМ...»

Уран шүлэгшэн, зохёолшон, зураашан, дуушан байха гэжшэ бурханай табисуурай, эхэ-байгаалихаа эхитэй юм гэжэ хэлсэдэг. Үнэхөөрөөшье, энэнь зүб лэ даа. Манай буряад арад уянгата найхан хоолойтой дуушадаараа алдаршанхай юм. Аялга хүгжэмэй ехэ найр нааданууд, фестивальнууд үнгэргэгдэдэг гэжшэ. Эдэ үдэрнүүдтэ Эрхүү могодо нээгдэһэн «Алтаргана-2008» гэхэн фестивалда арадай дуушад үргэнөөр хабаадана.

Улаан-Үдын П.И.Чайковскийн нэрэмжэтэ хүгжэмэй колледж хадаа залуу дуушадые хурган бэлдэлгын гуламта болоно. Мүнөө эндэ онсо өөрын арга шадабаритай, бэлиттэй бэрхэ багшанар - Буряад Республикын болон Россин Федерацийн соёлой габыята хүдэлмэрилэгшэ, Хүндэлэлэй орденот В.В.Елбаев, Россин габыята артист Д.Г.Занданов, республикын арадай артистнууд Б.Г.Базаров, В.Ж.Базарова, Т.Б.Танхаев болон бусад дуунай таһагта ирагуу найхан хоолойтой залуу хүбүүд, басагадта багшалжа, оюун бэлгийгень уран хурсаар мүлижэ, амжалтын орьёл үндэртэ гаргана бшуу.

Буряадай оперо ба баледэй театрай дуушан, республикын арадай артистка Виктория Базаровагай шаби багшынгаа хураһан Санкт-Петербургын Н.А.Римский-Корсаковой нэрэмжэтэ гүрэнэй консерваторийн IV курс дүүргэһэн Аюна Базаргуруевагай концерт хаяхан Улаан-Үдын хүгжэмэй колледжын танхим соо болобо.

Залуу дуушанай намтар тухай хөөрөө. Агын гимназийн 10-дахи классай хурагша Аюна Базаргуруева СССР-эй арадай артист Лхасаран Линховоиной нэрэмжэтэ уласхоорондын конкурсдо түрүүлшнхэе хабаадахадаа, дипломоор шагнагдаа гэн. Удаань тэрэ 2004 ондо энэл конкурсын Гранпри шангай лауреат болоһон юм.

Энэ концертадэ зориута ерэнэн аба эжы хоёртойнь танилсабабди. Басаганайнгаа дуушан боложо ябаһанда ехэл баяртайнууд, сэдхэлээ долгилһон янзатай. Агын тойрогой Убэр-Аргалида тоонтотой абань Баатар Батуевич Базаргуруев Шэтын политехническэ институт дүүргээд, инженер-механик боложо, ДОСААФ-ай Агын таһагай авто-хургуулийн хуралсалай таһагты даагшаар, даргаар, хүүлээрнэ тойрогой автотранспортна предприятиин ахамад инженерээр, директорээр хүдэлһэн байгаа. Мүнөө тэрэ олзын хэрэг эрхилнэ. Бооржын аймагай Тудхалта нотагһаа (Шерловэ хада) гарбалтай Людмила Раднаевна Агын аймагай муниципальна байгууламжануудтай хүдэлмэри ябууддаг гол мэргэжэлтэ юм.

Буряадай гүрэнэй оперо болон баледэй академическэ театрай концертмейстер, Россин арадай артистка Дарима Линховоин энэ концертые хүтэлхэдөө, залуу дууша басаганай намтартай сугларашадые танилсуулба.

Санкт-Петербургын консерваторийн ахалагша багша Борис Никушиной класста хурадаг Аюна Базаргуруева бэрхэ дуушан боложо ябаһанаа харуулаа. Тэрэ уянгата сопрано хоолойтой юм. Саашадаа хоолойн хүдэржэн хүгжэжэ, сопрано болохо ёһотой. Тиихэдээ суута дуушад Галина Шойдагбаева, Валентина Цыдыпова, Сурена Дашцыренова, Виктория Базарова гэгшэдые халажа абаха дүүрэн арга боломжотой байна.

Суута итальян композитор Джакомо Пуччинин «Чио-Чио-сан» гэжэ опероһоо Чио-Сананай ороо хүшэр монологые Аюна Базаргуруева шадамар бэрхээр гүйсэдхэжэ, нэръемэ алыга ташалгаар утгадда. «Мадам Баттерфляй» гэхэн уласхоорондын конкурс Токиодо үнгэргэгдэдэг юм. Чио-Чио-санай ороо нарин, хүшэр хүндэ ариие эгээл гоё найханаар гүйсэдхэһэн дуушад эндэ элирүүлэгдэдэг. СССР-эй арадай артистнууд Мария Биешу, Галина Шойдагбаева болон бусад энэ уласхоорондын конкурсын лауреадууд боложо, эрхим Чио-Чио-санай нэрэ солодо хүртэһэн алдартай. Хойшодоо залуу дууша басаганай тус конкурсдо хабаадаха түрүүлшнхэ алхам энэ тайзан дээрэ хээ аалам, хэн мэдэхэб даа?!

Камерна дуунай хүгжэмэй гол жанр болохо романс таатай зохидоор, уян зөөлөхөнөөр, юрэдөөл, нэгэ амьар дуулаха гэжшэ ороо хүшэр гэжэ тоологдодог. Аюна Базаргуруева Н.А.Римский-Корсаковой «Нинфа», польско поэт Адам Мицкевичэй үгэ дээрэ М.Глинкын зохёоһон «Инагтаа зориноб», ород поэт Константин Бальмонтын үгэ дээрэ С.Рахманиновой бэшэһэн «Аралхан», М.Глинкын «Мойһон сэсэглэхэл» гэхэн романснуудые гоё найханаар дуулажа, сугларашадай сэдхэлдэ сэсэг тариба. Дж. Пуччинин «Богема» гэжэ опероһоо Мимийн ариие гүйсэдхөө.

Санкт-Петербургын консерваторийн 2-дохи курсын оюутан Максим Санкиров Аюна Базаргуруевае дэмжэжэ, А.Бородинай «Игорь тайжа» гэжэ опероһоо Кончагай, М.Фроловой «Энхэ-Булад баатар» гэхэн опероһоо Буумал хаанай аринуудые омог дорюунаар, хүр жабхалантайгаар дуулажа, шагнагшадай зүгһөө халуун алыга ташалгаар утгаддажа, магтаал найшаалда хүртэһэн байгаа. Максим Улаан-Үдэдэ тоонтотой, манай хүгжэмэй колледжын мэдэжэжэ багша Вячеслав Баяндаевич Елбаевай класста хураһан намтартай. Тэрэ үндэр бэтэй, бас хоолойтой, оперын ёһотой артист болохо бүхы шэнжэ шанартай. Мүнөө тэрэ Санкт-Петербургын консерваторийн багша Сергей Алексашиной класста хурадаг юм.

Саашадаа А.Базаргуруева совет композитор Владимир Власовой Алексаандр Пушкинай үгэ дээрэ зохёоһон «Бахчисарайн фонтан», Сергей Рахманиновой «Бү дуула, дангина» гэжэ романснуудые, ород арадай дуунуудые, американ композитор Дж. Гершвинэй «Порги ба Бесс» гэжэ опероһоо Клаарын үлгын дууе онсо маягтайгаар, уянгата зөөлөхөнөөр гүйсэдхэбэ.

Концертын түгэсхэлдэ А.Андреев - А.Бадаев хоёрой «Ивалгамни», С.Манжигеев - С.Ангабаев хоёрой «Эжымни хүлээгээрэй», А.Андреев - Г.Дашабылов хоёрой «Наһанай вальс», Б.Балдаковой «Уянхан гараараа хүзүүдэд» гэжэ уянгата найхан дуунуудые гүйсэдхэжэ, сугларашадта бэлэглэһэн байгаа.

«Дуушан байхаяа түрөө хүм...» гэхэн поэдэй дүлэтэ үгэнүүд оюутан басаганай ажалабадалай нангин зорилго болонхой. Түрэлхидьнь, нотагаархидьнь, юрэ аялга хүгжэмдэ дуратайшуул залуу дуушадаа халуунаар амаршалаад, хуралсалдаа амжалта туйлахыень үрээбэ.

СССР-эй арадай артист Ким Базарсадаевай нэрэмжэтэ жасаһаа Аюна Базаргуруевада стипенди олгохо тухай тогтоол Буряад Республикын хуралсалай болон эрдэм ухаанай министр С.Д.Намсараев абаа гэжэ «Ким Иванович Базарсадаевай нэрэмжэтэ жасын» президент Серафима Даниловна Базарсадаева нэръемэ алыга ташалга дор мэдээсэбэ.

Бата-Мүнхэ ЖИГЖИТОВ,
журналист.
Авторай фото.

С.Д.Базарсадаева

Агууехэ хайндэр - «Алтаргана»

ҮГЭДӨӨ ХҮРЭДЭГ ХҮН

1958 оной апрелин 11-дэ Андрей Ангарданович болон Галина Кузьминична АМАГ-ЗАЕВТАНАЙ гэр бүлэдэ хүбүүн үри түрэнэн байна. Энэ айл хүбүүндээ Саша гэжэ нэрэ үгэнэн юм.

прорабаар, ахалагша прорабаар ажалаа. Энэ эмхидэ хэды жээдэ хүдөөдө, Александр Андреевич нүхэдөөрөө өөрын фирмэ байгуулаа. Барилга-хабсаралгын хүдэлмэринүүдые дүүргэдэг энэ предприятинь «Техмонтаж-сервис» гэжэ нэрлэгдээн байна.

нүүдые зөөлгэдэ тулалхан байна.

үлээлгын болон хүгжөөлгын түб» гэжэ эмхиин байгуулагдахада, тэрэниие толгойлхыень дурраданан тайла. Александр Амагзаевтай толгойдог энэ эмхи хоёр жэлэй туршада Эрхүүгэй областин буряад яхатанай үндэнэн соёлой автономнуудта тулална. Ангар шадарай ноттагуудта, Буряад орондо болон Забайкалин хизарта ажануудаг буряадууднаа гадна Россин дэбисхэртэ тарашхан буряад арадай түлөөлгүшэдгэй харилсаа холбоо байгуулана. Гадаадын орондо ажануудаг буряадуудтай харилсаа холбоон хүгжөөгдэжэ байхтай. Евгения МАТАПОВА.

Александр хургуулида хурахадаа, ехэ бэрхэ байгаа. Илангаяа тоо бодолгоор үлүү бэрхэ нэн. Аймагай олимпиадануудта тоо бодолгоор хабаададаг нэн. Энэнь жожомоо мэргэжэл шэлэхэдэнь, ехэ тулалаа нэн. 1975 ондо Александр Эрхүүгэй политехническэ институтдай машина бүтээлгын факультэдэй оюутан болоо. Тэрэ ехэ эдэбхитэйгээр ниитын ажабайдалда хабаададаг байгаа.

1980 ондо А.А.Амагзаев гэр бүлэтэй болоо. Хүбүүн басаган хоёртой. 2005 ондо Александр Амагзаев «Зуун жэлэй буян хэсэг үйлэдэгшэд» гэнэн уласхоорондын буян үйлэдэлгын жасын ордолдог ордолгоор «Буян хэсэг үйлэдэгшэ» гэнэн орденоор шагнагдахан байна.

Баяндайн аймагта оршодог түрэл колхозойнгоо аша туһада Александр Андреевич ехэ туһа хүргэнэн байна. Хүдөө ажахын халан хандарха үеэр тэрэнэй фирмэ колхознигуудта ажалай салин түлэхэ хэрэгтэ, автомашилануудые захиарилгада, түлишэ тоһоодолгын хэрэгсэл-

Дээдэ хургуули дүүргэдэ, Эрхүүгэй «Сибхиммонтаж» гэнэн трестын хабсаргалгын управленидэ тэрэ хүдэлжэ эхилээ. Үйлэдбэрийн таһагай инженерэй тушаалда абтаа нэн. 1982 ондо участкай мастерай тушаалда оруулагдаа, удаань

Дэлхэйн буряадуудай «Алтаргана» алдартай агууехэ хайндэр түүхэдэ үндэнэнжэбэ. Хоёр жэлэй урдахана заншажа ябаһан энэ хайндэр Буряад ороной ниислэл хото Улаан-Үдэдэ халбаржа, хэдэн гүрэнэй буряадууд хилэ дабажа, суута хайндэртөө суглараа нэн. Түбэй стадион дээрэ түгэхсэлэй ёһолол үдэшин сагта тохёолдожо, үй түмэнэй эдэхэл үнгын сэсэгээр бадаржа, энэ ехэ баярые элшэ гэрлээрээ дэмжэнэн мэтэ, тэнгэрийн гүн соо түмэн ракетэнууд тэһэржэ, зула сэсэгүүдэй маялгайгаар задаран намаалжа байгаа нэн. Энэнь - Буряад ороной хүүдын дуунай жабхалан боложо сасараа бэлэй. Мүнөө «Алтарганын» ёһолол Усть-Ордада эдэлхэнь. Ушар иимэнээ Эрхүү можо тухай, Эхирид-Будагад тухай бэшэдэһэн шүлэгууд сооһоо тон таараха тэдиень «Буряад үнэндөө» сэхэ эльгээбэб. Хаанаш гарааду үзөхөлнууд гээд нэмэе.

Дансаран ДОРЖОГУТАБАЙ.

АЛТАН ҮНДЭНЭН Эхэ Буряадтам эрдэм ухаан, соёл Эрхэтэдэй агуу холбоогоор ургаа. Үмсын ёһоор өөдэлхэгүй нэн гээл, үндэр хүгжэлтөөр арад бүхэн жаргаа! Энэл даа, арадуудай шэн эрмэлээл элдэб гол, мурэнүүдтэл гүрэлдэнэ Эсэгэ ороной жэгүүртэ хүсэл Энхэ нараа мандуулан гэрэлтэнэ. Арадуудай холын хараата нэгдэл Ади тэгшэ эрхэ, сүлөөгэй габыяал, Энэл даа, манай хэлын алтан үндэнэн элдэб яхатанай эрдэмэй гүн абьяас!

1972

УГАЙ ҮНДЭНЭН
(Домогто баллаганууд)

1 Бүртэ Шонын түшэмэл Бүргэд эрэ Барга-Баатар, «Биде» гэжэ зоноороо Байгал далайн урда нуутар, Бүдэн хатан хамганһаань Гурбан хүбүүд түрэлэй. Олюудай, Буряадай, Хоридой - Отогуудай эздэ гэгдэлэй. Буряад гэжэ хүбүүгээ Байгалай баруун бээдэ Байража гээд нүүлгэе, Байражаал - үеын үедэ. Нүгөө хүбүүн Хоридой Нүүхэш баһал гэгдэлэй. Үдэ голой нэгүүртэ Үнэржэнэн түүхэтэй. Олон жээдэ Олюудай Ойхон дээрэ тоглолой. Үнэр баян болоошье наа, Үбэр Монгол мордолой. «Буряад» нэрэтэ отог Буудал түүхээс дамжаа - Буряад энгүүд ниотаг Бууһан боложо амжаа! Хол зүүнэй хизаарта Хоридойнай онсохон - Нэмжээ тала газарта Нэрүүлээ - Жори тохсон. Эсэгийн гурбан хүбүүдэй Эхи табигдан газарта Үндэнэлхэн угсаатманай - Үнэржөө юм хэтэ сагта! Мянган, мянган жэлнүүдэй Манан соогуур мундэлхэн. Манайш алтан үндэнэн Мандан ерэнэн түүхэтэй! Угай мүнхэ үндэнэн Сагай гүнһөө засаг лэ. Тугай үдэха һүдэлхэн Одон болоод - носог лэ!

2 Барга баатар уһаа Дүрбэдэхэ үеһ - Куды. Жэнхан тэрэ саһаа Жэлүүд нүгөөб, хэды?... Хори, Эхирид, Хонгоодор Хойшо, ураһшаа угсаараа. Холын сагай хүлгөөн дор Хушаадагуйл мур сараань. Худайн хүбүүн Куды Хойто бээдэ хуухадаа, Өөрэ хүн - эды тэды Өөрын нэрэ үгөөл хадаа. Байхан хууһан газарайн Байсын нэрэ мүнөө бии. Үйлэ, хэрэг ушарайн Үльгэр, домог үкөөгүи! «Куды» гэжэ нэрне Хорин буряад үгөөл байн. Хэдэн зуунай жарые Хэтэ дабан - ерээд байн! Эрхүү, 1962-1963

ЭРХҮҮДЭ ДАНГИНА БАСАГАН ШЭЛЭГДЭБЭ

«Алтаргана-2008» гэнэн уласхоорондын буряад арадай фестивалда «Дангина» конкурсо Таисия ХАЛТАЕВА эрхүүгэйхидые түлөөлхэ болоо. Ангар шадарай ниотагуудай түб хотодо Гоохон хатан дангинанарай конкурс анха түрүүшынхиде үнгэргэгдэжэ, Иркутскын ажабайдалда мартагдашагүй үйлэ хэрэг болобо. Мүнөө үеын буряад басаган ямар байха ёһотойг гэжэ харуулха зорилготойгоор энэ конкурс үнгэргэгдөө. Сэбэрхэн гоё, болбосоролтой, буряад арадайнгаа ёһо заншалнуудые мэдэхэ басагад энээндэ хабаадаа. Конкурсын түгэхсэлэй мурьсөөндэ дүрбэн басагад хабаадаа. Эдэмнай хадаа Эрхүү хотын

дээдэ хургуулинуудай оюутад болоно. Нэрлэбэл, Татьяна Алхасаева, Александра Данилова, Марина Дмитриева, Таисия Халтаева гэгшэд дангинын нэрэ солодо хүртэхын түлөө тэмсээ.

харуулаа. Түгэхсэлэй мурьсөөндэ басагад мүнөө үеын хатар наадаа, буряад дуунуудые гүйсэдхөө.

Түрүүн шэлэн абалгын шата басагад дабажа гараа. Тиихэдэ зохоохи бэлиг шадабарияа, буряад арадай эдэс үйлэй зүйлнүүдые бэлдэжэ шадаха байһанһаа гадна ехэ болбосоролтой, аятай зохидабари зантай басагад байһанаа харуулба.

Хэдэн шатада үнгэргэгдэнэн энэ конкурсо Таисия Халтаева илалта туйлаба. «Буряад угсаатаниие хүгжөөлгын түб» гэнэн областин гүрэнэй эмхи зургаанай директор Александр Амагзаев жиорин түрүүлэгшэ байгаа. Тэрэ илалта туйлахан басаганда титим үмдэхүүлжэ, «Алтаргана» гэнэн фестивалин үедэ үнгэргэгдэхэ дангинанарай конкурсо хабаадаха гэрэ. Энэ басагые конкурсо бэлдэхэ үедэ хэгдэхэ мүнгүнэй гаргашые энэ түб бэе дээрээ даажа абаа.

Конкурсын заатагүй эрилтээр басагад түрэлхи хэлэн дээрэе харাগшадые амаршалаа. Тиихэдэ модельер Алёна Балсунаевагай урлахан буряад гоё хайхан хубсхануудые үмдэжэ

Евгения ПЕТРОВА.

БУРЯАД ЁНО ЗАНШАЛТА НААДАНУУД ТУХАЙ

ЁРХО ХАРБАЛГА

Урдань гэжэ даа, 1950-яда онуудта, наададаг байхан энэ наадан һонирхолтой. Буугаар буудалга, номо гогдлоор харбалга, баабхай шэлдэгэ бэшэ энэмнай. Залуу хүбүүдэй мэргэниие шалгаһан наадан. Илангаяа энэ наадан шэнэ гэрые аилай толлохо үедэ гүйсэдхэгдэдэг. Гэрэй хоёр ханануудта (урда урдаһаа хараһан), шала дээрэ арбан сантиметр үргэнэй, аршам утатай хабтагайнууд табигдаха. Тэдээн дээгүүр хониной шагайнууд жэрыгтэр табигдаха.

Мүнгэн ооһорой гар дээрэнь тогтонгүй, хибэс дээрэ унашоо наа, тэрэ гартахи шагайгаа һөөргөнһ өбөөдө бусааха болоно.

НЭЭР ШААЛГА

Мүнөөнэй залуушуул энэниие тухайлха ёһотой. Зүгөөр хүдэр хүдэр хүбүүдэй хүшэ шадал туршаха гэнэн үхэрэй нээр хоёр далигүй байха ёһотой. Урдань эрэшүүл нээр улаан нударгаараа шаадаг байгаа. Мүнөөшье тиигэдэг. Нэгэ гартаа нээр баряад, нүгөө нударгатаа уулуулжа сохино шухала. Эндэ дүршэл хэрэгтэй: эршэтэйгээр сохинодо, ямаршы нээр тэнсэнгүй хухарха.

НАРЫН САГААНДА

Энэ наадые илангаяа 14—15-тай үхибүүд наадаха дуратай. Энэ наадан хүбүүдые хурдан, хөрхо, хурса болгодог. Үбэлэй һуни нара сагаан байгаа наа, ехэ хайн, бүри гоё. Нэгэ гэрэй арада, нарын туяанай хүрөөгүй газарта үхибүүд олоороо суларха.

Шагайтай хабтагайнуудай саана гурба гурбан хүбүүд һууха. Тэдэнэй гарнуудта нэгэ нэгэ хообо модон, яһан ёрхонууд баруулагдаха.

Зай, хообо модон дээрэһээ хүбүүд ёрхонуудые эршэтэйгээр түлхэн харбажа, нүгөө ханадахи хабтагай дээрэхи шагайнуудые мэргэлхэ зэргэтэй.

БЭНЭЛИГ НЮУЛГА

Клуб соо гү, али гэрэй ханануудта һандалинууд табигдаха зэргэтэй. Тэдээн дээгүүр хүбүүд, басагад жэрылдэн һууха болоно. Дүхэригэй тэгэндэ нэгэ хүн гаража, алтан бэһэлиг харуулаад, ингэжэ сонсохохо: — Хэндэ энэ бэһэлиг tudанаб, тэрэ өөрынгөө шадабари харуула. Дуу дуулана гү, али хатар гүйсэдхэнэ гү, үгышы наа, шүлэг, басни хэлэнэ гү? Өөрийн дуран. Зай, альгаяа тодоод һуутгы!

ШҮҮРГЭ ТАТАЛГА

Гэрэй шала дээрэ шэрэмэл шэрдэг лэбдигдэхэ. Мүнөөнэйхээр наа, хатуу хибэс дэбихэдэ хамаагүй. Тэрээн дээрэ хониной шагайнуудые обойтор адхаха. Тэрэниэ тойроод хүүнүүд һүүха. Уташаг мүнгэн ооһор-гэнжэ хэрэгтэй. Мүнгэн бэшэшы наа, түмэршы ооһор хамаагүй. Тэрэ ооһороо дээшэн шэдэхэ зуураа, обоолоотой шагайһаа гартаа багтахаяа хүн бүхэн бэе тэшиээ татажа абана. Тиигээд ооһороо дахин дээшэн хаяжа, тэдэ шагайнуудаа адхан абаад, гараа өөдөнһ эрьбэдүүлэн, дээрэһээ унажа ерэнэн ооһоро тодожо, тогтоожо абана.

Бэһэлиг ньюсаар гарнуудта ниоугдаха. Бэһэлиг абанан хүн өөрынгөө бэлиг харуулаад, дуу дуулаад гү, али шүлэг хэлээд, өөрөө тэрэ бэһэлигтэ нюуха. Наадан тиигээд саашаа үргэлжэлэхэ.

ХОРГОДОЛСООН

Хоргодолсоон олон янза байдаг. Гэрэй угулудаа модо хадхаад, тэрэниэ тоншожо хоргодолодог. Нэгэниинь гэрэй ара талаһаа, оройгоорнь модо шэдэхэ. Тэрэ модон нэгэ аршам тухай утатай, сэбэрлэгдэнэн байха зэргэтэй. Хүлээжэ байһан үхибүүд гэрэй хоёр тээгүүр гүйдэн гаража, модоной шэдэгдэнэн, унаһан газар тэшиээ урилдаха. Хэн түрүүн модо олоноб — тэрэ хүн тэрэниэ баряад, үнөөхи гэр тэшиээ гүйхэ. Тэрэниие хүсэжэ, бэһэниинь булаахаяа оролдохо. Эндэ хурдан хүл, хөрхо модон хэрэгтэй. Саһан дээрэ хэбтэн сагаан модо олохонь бэрхэтэй.

Нэгэ һонин наадан бии. Хоёр метр утатай хабтагай хэрэгтэй. Тэрэнэй доро, тэгэндэнь монсогор модо хэжэ. Газарта хэбтэнэн таладан гүшан богонихон модо (арбан табан сантиметр утатай) ябталжа хэжэ болонобди.

Зай, хүбүүдэй нэгэн хабтагайн нүгөө үзүүр дээрэ дэбнэжэрхикэ. Тиихэдэ тэдэ обоолоотой модо өөдөө дэгдэжэ, сасаржа унаха. Хоргодогшодые бэдэрхэ болоһон хүбүүнэй тэдэ мододые суглуулажа, хабтагай дээрэнь дахин обоолоотор, бэһэниинь хоргодожо үрдиэхэ. Модо обоолһон хүбүүн тэрэниээ хооло ошонгүйхэн, хоргодогшоды бэдэрхэ. Нэмээхэн марьяа ерэнэн хүн (хоргодогшодой нэгэн) тэрэнэй хооло ошоо наа, гүйжэ ерээд, хабтагайн сүлөө үзүүр дээрэ баһа дэбнэхэ. Үрдигдэнэн хүбүүн мододоо дахин суглуулаха, дэбнэгшэн хоргодохо.

МОРИ УРИЛДААЛГА

Хониной олон шагай хэрэгтэй. Тэдэниие хойно хойноһоон жэрыгтэр табиха шухала. Эндэ хоёр хүн наадаха. Ута хорёо шэнги шагайнуудай «шүүргэ, хашаагай» хажууда хүн бүхэн өөрынгөө «мори» нэгэ-нэгэ шагай табиха болоно. «Хорёогой» хоёр тээгүүр тэдэ мори дрилдаха.

Шагайда «хонхо», «бүхэн» гэжэ бии. Нэгэниинь хонхые шэлэхэ, нүгөөдэниб бүхэниие абаха. Тиигээд гурба гурбан шагай гартаа абажа, тэрэниэ шала дээрэ хаяха. Хонхо, бүхэн өөдөө харана гү? — Хоёр хонхын өөдөө хаража унабал, тэрэнэй эзэн «мориео» хоёр шагайн зайда урагшан ябуулаха. Тиигэ тиигэлээр мори дрилдаха «гүйлджэ», хорёогоо тойроод ерэхэ.

Олон «хонхын», олон «бүхэн» уһанан эзэн мориео түргэн гүйлгэжэ шадаха. Георгий ДАШАБЫЛОВ.

Бүхэдэлхэйн харилсаан - буряад-монголнуудай хуби заяан

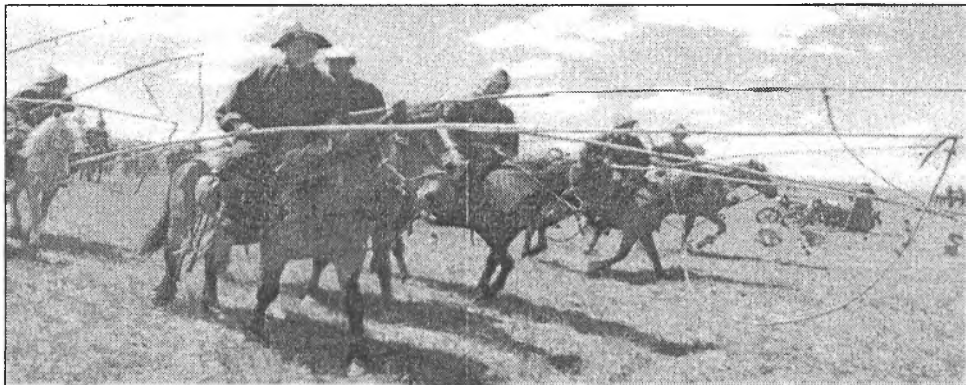
Яруу найрагша Наа Сэмжэд (Намнандоржын Сэмжэд) 1963 оной 8 харын 14-дэ Хитадай Арадай Республикын Үбэр-Монголой Хүдэн-Буйрай Шэнэхээн нютагта түрэн юм. 1985 ондо Үбэр-Монголой монгол хэлэ бэшгэй тусхай мэргэжэлтэ хургуули түгэсэжэ, мүнөө үедэ Хүдэн-Буйр хотын олон түмэнэй урлагай ордондо ажалажа байна.

Хуушан монгол хэлэн дээрэ Үбэр-Монголой соёлой хэблэлэй газарта барлагдахан «Хүннүүгэй хара нюдэгэ үхин» гэжэ нэрэтэй номдо ороһон шүлэгүүдынь поэт Чингис Гурьев буряад хэлэнэй аялгада хүргэбэ.

Арба гаран хүүгэдэй эхэ болоод
хууһанаа,
Амидаралай хатуу зөөлэн,
хүндэ хүнгэн үдэрнүүды
Атан тэмээн шэнгээр
эм дээрээ үргэжэ,
Аян холоһоо...
мүнөөдэртэ
хүржэ ерээл даа.
Ай, хөөрхы, эжымни,

Наа Сэмжэд
Зальбарал даадхажа,
өөрыншые байг,
хүнэйшые байг,
үри бүхэнэй хойноһоо
Заатагүй ханаагаа зобоһон
мини буурал эжы,
Мянган бурхад,
түмэн бурхадай дундахи
гансахан амиды бурхан,

МИНИИ НЮТАГ -
СЭЛГЭЭХЭН ШЭНЭХЭЭН
Шэр-шэр нэбшээтэй,
Шэхэнэй сахариг жэнгирнэ.
Сэр-сэр бороотой,
Субын тобшо мүнэгэтэнэ.
Бумбын хайхан орон -
Буян хэшэг дэбэрнэ.

Эршэгэнүүр хүйтэн халхин
Энгэриемни задагайруулна.
Мүшэндэл сагаахан саһан
Мүрьеми ариудхана.
Буряад хайхан орон -
Хайрын сэдхэл мүнхэрнэ.

ЭСЭГЫН ГУЛАМТАТА БАГТАДАГҮЙ
ҮНИНЭЙ ЗАЯАН
Намарай арюун наран
бултайнгүй гурба хоноо,
Хүйтэн бороон шэдэрэн ороод,
газар дайда нуоро,
Нэбшэгэр хара үүдээр
бүрхөөдэнхэй тэнгэри
унажа байһаңдал ойртоо,
Хүршэ хуудаг айлай гэрнүүд бороогой
мананда шэнгэн харагдахаяа болёо.
Тэнгэри газар хоёр аргамжалаатай
моринһоо наашаа ниилэжэ,
Дэлхэй даншые хаа уйтан болошоо.
Абатамни аяр холо оршоно.
Тэрэ зүгтэ бараан үүлэнүүд...
Бороо ороно ха.

ӨӨРЫГӨӨ БУРХАН ГЭЖЭ
ОЙЛГООГҮЙ ЭЖЫМНИ
Уула-Хайрхан үндэрэй
саһая шэлээрхэн хаяһан мэтээр,
Уляһан, хуһан модонуудай
набшаһаяа нэгсэрэн
унагааһан шэнгээр,
Уһа гол мүрэнэй замагтажа,
мүльһэндөө хайруулан
дарагдаһан шэнгээр
Уужа дэглэтэй эжымни
үһэээ хюһуулжа хаяхань.
Уула-Хайрхан уһа
ургамалтайгаа эжэлхэн
гоёмсог байбашые гэлэй,
Жаргаһан наран шэнги
үтлөө юм даа
үхин заяата эжымни.

эдэ бүгэдые эрхэгүй
ханажа хуухадаа,
Оһор, бүһэгүй
Оршолоңдо алдажа,
Оножо ябахадаа,
Одон, нара, наратай дэлхэйдэ
халажа, хүржэ
амидархадаа,
ханшаһаа эхилээд,
үһэндөө саһа, хюруугай
үнгэтэн бууһые
ханадагыше юм гү даа,
али үгы гү, эжымни?

Дэмы үгэ бэшэл -
абын дулаан гэр ханагдаха юм.
Эдыдэ бодоогүй унтажал хэбтэдэг хэм.
Айлай эрхэ үхин би
Энэ нэгэ муу хара хүндэ юундэ
дурлажа, хадамда гарааби?
Абын гуламтада багтадаггүй
үхинэй заяан,
Ай даа, харын хаалгада тогтодог
байнал даа.
...халхинда шэшээрэн зогсоһон үнээдээ
бээрэнхэй гараараа шобгорноб,
норьмоһо, гээгэмнишые...
гутал, суба...
сэдхэл зүрхэмнишые...
Сүмөөрөө нэбтэ норшоо.
Бороогой дуһал юм гү?
Нелбоһоншые юм гү,
нюураар дүүрэн бүмбэрнэ.
Сэдхэлдэ гэгтэл гуниг, уур суһал
орьёлон мушхараад,
Хилгааһан тушаагаа барижа,
энэ дэлхэе юм гү,
Хуби заяагаашые юм гү,
сохихойб гэжэ ханагдаа.
Эхилээд үнээдээ,
Эжэлүүдгүй
Удаань өөрыгөө
Уйлажа байжа тушаагааараа буулганаб...
Бэри болоһоноо,
дадхаажа,
хаммаг амитанай туһада

Харанхы гэгээн,
Хатуу зөөлэн,
Хахасал хохирол,
Гуниг баяр -
Бүхы юумые даадаг
Хорбоо дээрэ
саашаа хаража, уйлажа,
Харанхы бүрэнхы
Хахасал гунигтай
Хатуу бэрхыень өөртөө үлээжэ,
наашаа хаража, энээжэ,
Гэгээн сагаан ушарал баяртай
Гэрэлтэ нараар дүүрэн
Жабхаланта
Жаргалье маанадтаа үгһэн эжымнай!..
Эжымни!
Үйлэ ехэтэй энэ оршолонгой
Үриие тэгшээрүүхын түлөөдэ
Үһээ та абхуулжа,
Этигэлтэ бурханай шаби -
шабганса болоо гүт даа?
Ула дороо һаглайн уһаһан -
бууралшые байг даа, яалтайб? -
гээгэеэ хаража,
Уйлаашые юм гү даа,
үгышые юм гү даа...
Эрхи татан,
маани, тарни тоолон,
зула гэрэл барижа,
Эхэ зургаан зүйл
хаммаг амитанай туһада

Тамни
Өөрыгөө Арьяа-Баала бурхан
гэжэ ойлгонгүй,
Үһээ юундэ хиргуулбапта?
Үхин заяагай арюун тугые -
Гансахан амиды бурханаймни
һур һүлдые
Гамгүйхэнөөр буулажа абанан
Оршолон ягаашые хатууб даа,
Эжымни?

БУРХАН - ХАЛДУУНАЙ БҮРГЭД
Бурхан-Халдуунай бүргэд-
Би буряад...
Буряад эрын зүрхэн тамирһаа
дуһал хүртэжэ,
Буряад эхын хэбэл туяатуулан
түрэл хэлгһэн
Буурал Алан-Туагай гэрэлээр
ерэхэ хүнһэнби,
Ботохон-Тарганай эритэ хэлмээр
бүжгэлэхэ залгагшанинби.
Хээрын эршэгэнүүр халхинда
зоригоо задагай табиха,
Хэсэһэн бөөн үүлэндэ
хараагаа эмирэн сасаха,
Хэрэһэн галга сахилгаанай
уулзуурта золоор зугаалха,
Хэмжээ хугасаагай тэнсүүридэ
ёохор татан тоглохо
Харанхы гүнзэгы нүхэһөө
өөрынгөө хүсэ оложо,
Хазаарай жолоо татан,
наран өдэ дүүлижэ,
Ононой эрьеэр олон зуун жэлдэ
үгсэжэ уруудаһан -
Одотой мүнхэ тэнгэриин
нэгэ хаан - би буряад.
Оршолоной орёо зангилаада
зада хүрмэлдэжэ бусайдаһан
Орон саггүй зогсоолые
юртэмсын жолоогоор угзаран,
Үнэн худалай зайе
мүнгэн хутагаар шуулажа,
Үнгэрһэн, ерээдүйн сэхые
элирүүлхэ шэдитэй би буряад.
Баруулжаа ташаһан наранһаа
хун шуубуунай үдөөр
шэмхэһэн гэрэл зээлэжэ,
Байгалһаа дэлгэрһэн хүсэ дүлые
тэнгэри өөдэ
аһаан харбажа,
Бартаа орёлой оройгоор
далиа шуун ниидэдэг
Бурхан-Халдуунай бүргэд...
Баряанай нара, харын дунда
үлгөөтэй сүлөөтэ уудам -
би буряад-монгол!..
Чингис ГУРЬЕВ оршуулба.

АЛТАРГАНА - БҮГЭДЭ
БУРЯАДАЙ ХАЙНДЭР

Чингис хаанай урдын дайдые
Шонэ сагай паран шарабал.
Арюу Монгол, Буряадаарнай
Алтарганын хүгжэм наярбал.
Алтаргана, Алтаргана -
Ази түби дуугаа татабал.
Алтан дэлхэйн залуу үетэн
Аялгыень найшаан дабтабал.
Бара, бара, бара даа,
Баяр жаргал салгидаа.

Үхибүүднай - булжуухайнууд
Үдэ дала урган жэргэбэл.

Алтаргана, Алтаргана -
Ази түби дуугаа татабал.
Алтан дэлхэйн залуу үетэн
Аялгыень найшаан дабтабал.
Бара, бара, бара даа,
Баяр жаргал салгидаа.

БАЙГАЛАА
ТОЙРОҢОН
БУРЯАДУУД

Байгалаа тойроһон буряадууд
Байдалаа зохёожо шадаабди.
Эртынгээ заншал адангүй,
Эбгээлтэ сэдхэлтэй зандаабди.

Агадамнай, Усть-Ордаманнай
Алтарганын хайндэр нээрбэл.
Аяр холо-холо
байгаашые хаа,
Арюун соёлоо нэгэдхэбэл.

Аха дүү угсаатан маниие
Алдарта Байгалнай энхэрнэл.
Ашата далайгаа магтаһан,
Аялга дуунууднай эдэлнэл.

Эдиршүүднай бэлэгтэй лэ,
Эбтэй найнаар ургаа лэ.
Аха дүүнэр дүхэриглэжэ,
Алтарганын туг доро жаргаа лэ.

Байгалаа тойроһон буряадууд
Барандаа ажалдаа шунаабди.

Айлшадтайгаа найр наадан дээр
Аха захатамнай сэнгэбэл.

А.Сахаровскаягай зураг.

Дэлгүүрэй жолоо баряабди,
Дэндүүгээр баяжахаа ханаабди.

Байгалаа тойроһон буряадууд
Байгаала ашалан тахьяабди.
Газараа, уһая, агаараа
Гамнахын хүүгэдтээ захьяабди!

Аха дүү угсаатан маниие
Алдарта Байгалнай энхэрнэл.
Ашата далайгаа магтаһан,
Аялга дуунууднай эдэлнэл.

УСТЬ-ОРДАГАЙ
ВАЛЬС

Байгалһаа баруугшаа
Байдалнай солгён,
Арамнайлагдаал
Ангарын долгёор.
Эрхимээр түбхинөөл
Эхирид-Булгад,
Баян дайдаа
Баяндай гоюу болгоо.

Гунгаа ЧИМИТОВ

ДАБТАЛГА:
Усть-Ордагай вальс,
Үргэдыш, шангаар зэдэлыш.
Жаргалтай зоной
Жабхаланта вальс!

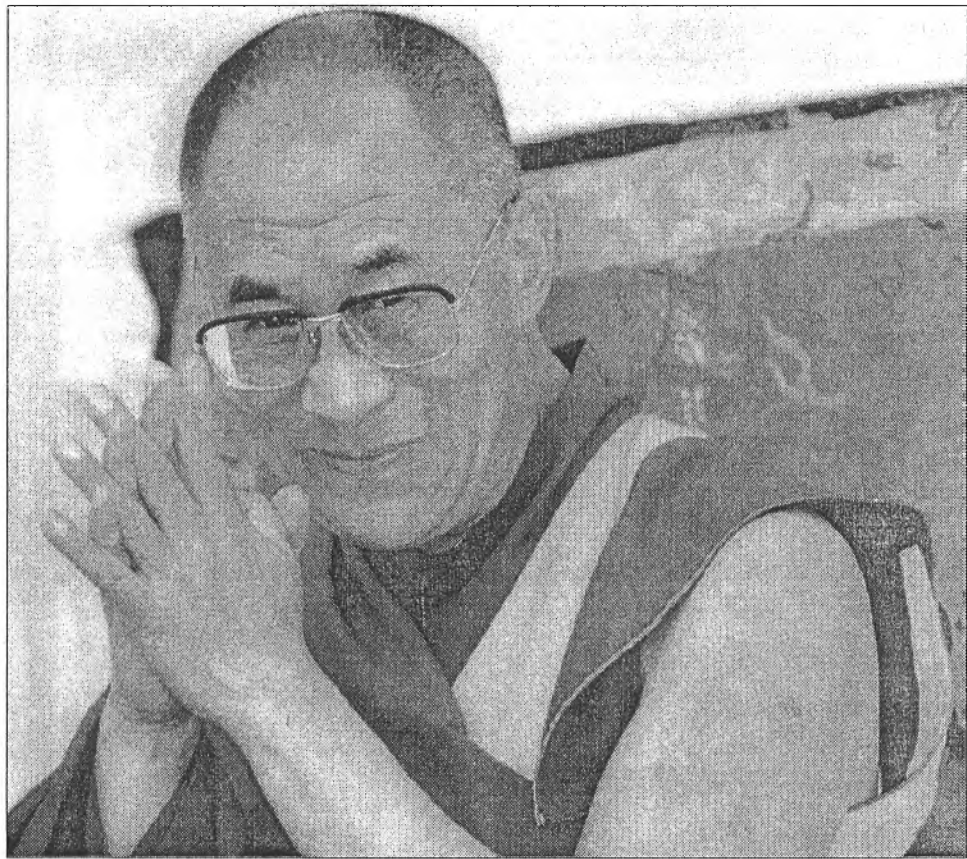
Алайрнай алдартай
Ажалдааш, дуундааш.
Нүхэднай суутай,
Нютаһаа холоур дууддаал.
Баатар юм хүбүүднай,
Басагад - арюун,
Үбгэдыше, хүгшэдш
Ульгэрөө хөөрөөд, саргоун.

ДАБТАЛГА:
Бооһомнай, Оһомнай
Болзоргүй золтой.
Ёохортоо обтой,
Ёһотойл хүюун, согтой.
Ойхон, Качуг айлшад
Ожорыт мандаа:
Наһамнай залуул,
Найраасы лэ бараңдаа!
ДАБТАЛГА.

Июлиин 6 - Далай-ламын түрэнэн үдэр

Арюун гэгээн манай Далай-ламын Буряад орондо заларһаар 16 жэл үнгэршэлэй. Тэрэмнай 1992 он болоно. Харин урда жэлдэнь, 1991 оной июлиин 14-дэ, Далай-багшамнай Улаан-Үдэдэмнай буужа, зоноор золгодоһон, һүүдэнэ гурбан үдэрэй туршада Арьяа-Баалын арюун ваан Ивалгын дасанда сугларһан олон мянган зондо хүртөөһэн болоно. Арюун гэгээн багшын айладхалнуудые манай сониной бэшэгшэд буулган абажа, ойлгоһоноо шадал соогоо уншагшадтаа дамжуулхые оролдоһон гээшэ. Энэ мүнөө дурадхагдаһан Далай-ламын айладхал гансал «Буряад үнэн» сониндо зорюулагдаһан бэшэ, харин удхаараа дэлхэйн ямаршые үндэһэтэндэ таарамжатай һэн бшуу. Энэ айладхалые һүзэгшэд ходоодо тон анхаралтайгаар хүлээн абадаг байгаа. Бурядаймнай олон уншагшад, һүзэгшэдэй гуйлта хүсэлөөр Далай-багшын арюун һургаалнууд мүнөө дахин «Буряад үнэн - Дүхэрнэгэ» дабтагдан толилогдоно. Түрүүшынхэз энэ айладхал 1992 оной сентябрийн 22-го, Далай-багшын Буряад орондо заларһан үдэр, «Буряад үнэн» сониной «Буян» гэгээн анха түрүүшын хуудаһанда толилогдоһон болоно.

АРЬЯА-БААЛЫН ВААН ТАБИЛГЫН ҮЕДЭ ДАЛАЙ-ЛАМЫН АЙЛАДХАН НУРГААЛҺАА

- Буддын шажанда Бурхан, тэнгэри гэжэ байдаггүй юм. Хүнэй энэ наһанайнь байдал, хуби заяан иматгал өөрын энэ болон урда түрэлүүдтээ үйлэдэһэн ябадалнуудһаа гэхэ гү, али үйлын үриһөө дулдыдаха жэшээтэй. Тиимэһээ хүн бүхэн бодисадын сэдхэлтэй болохо гэжэ оролдохо ёһотой. Тиыхын тула буян үйлэдэжэ, нүгэл тэбшэжэ, сагаан сэдхэлээр сэдхэгты, энэ талаар хэшээл хэнэб гэжэ дотороо һанагты. Энээнэй ашаар үйлынгөө үриие һайжаруулжа, энэ болон хойто наһандаа үбшэн, зоболонгүй ажанууха, жаргаха болонот.

Ивалгын дасан. 1991 оной июлиин 16-18 АБАРАЛАЙ ГУРБАН ЭРДЭНИИ Июлиин 16 (Ганжуур, Данжуурай 333 ботиин хуряангы удха)

абажа, омогтой сэдхэжэ байха хэрэгтэй. Миил сэдхэлээ хоһоор дээрэ абажа ябаха бэшэ, харин һайнниие арьбажуулхын тула сэдхэлээ заһаха, сэдхэлдэ байһан аргаа нарижуулан, зоболонһоо хахасаха, буян хуряаха ушартай. Ойлгоһоноо өөрынгөө сэдхэлтэй ниилүүлэхэ. Бурхан багшын һургаалые абаха, Номыень үзэхэ хэрэгтэй. Энээнэй ашаар хүн үйлынгөө үриие һайжаруулжа, номой эзэн болодог. Энэнь хамагай шухала гэжэ ойлгохо хэрэгтэй. Тиин мууень дарадаг, һайень арьбадхадаг тула Гурбан Эрдэни сооһоо эгээл голынь Ном болоно. Ганжуурай 108 боти сударнуудые Бурхан багша өөрөө айлдаһан юм. Мүн Данжуурай 225 боти соо Бурхан багшын Номые тайлбарилһан эртэ урдын Энэдхэгэй мэргэдэй заабаринууд ороһон байна. Тиимэһээ эдэ 333 судар соо багтаһан номдо мүнөө хүртэхэ гэжэ байна гэшэт.

«БОДИСАДЫН СЭДХЭЛ БИСАЛГАЖА, БУРХАН БОЛОГТЫ!»

Июлиин 17 Бодисадын сэдхэлтэй болохо гэгээн хүн һайнниие һанажа, мууе аригажа байха ёһотой юм. Олон зоной зоболон хороожо, Бурхан болоё гэгээн юрөөлтэ сэдхэхэ үйлэдэе.

Шажан бүхэн этигэлтэй, өөрын багшатай байдаг. Буддын шажанда Бурхан, Ном, Хубараг гэхэ гү, али Абаралай Гурбан Эрдэни (Гончог Сум) бии юм. Юртэмсэ дэлхэе бүтээһэн, хүнүүдэй хуби заяае сүм шицхэжэ, эрхилжэ байдаг Бурхан манай шажанда үгы юм гэжэ дабтая. Гэм бүгэдые арилгаһан, буян үйлэдэһэн, ном олоһон хүн өөрөө Бурхан болодог байха юм. Юрэнхыдөө, хүн бүхэн Бурхан болохо гол зорилго урдаа табиха ёһотой.

Энэ айлдаһаниемни магнитофондо хаагаад, дабтажа, үзэжэ байгты. Заһан тарнииемни уншахадаа, түбэд хэлэ ойлгоһонгүйбди гэжэ бү һанагты, удхыень гүйсэд хуряагты, - гэжэ хэлээд, Гэгээн түрэлтэ үхибүүн мэтэ сэлмэг сэдхэлэйнгээ оёроһоо абан, ташаганаса энеһэбэ. Тийхэдэнь бүри эртэ үглөөһөө захиалан, гайхалтай һайхан хоолойгоор ном, тарни уншажа байгаад айлдаһан орёо түгэлдэр удхатай номын бүри ойлгосотой дүтэ болоһондол үзэгдэбэ. Бүгэдые дабаха, туйлаха, задалан тайлбарилха ухаан бэлигийн эршэ абылас эртэ үглоһонһөө үдэ хүртээр олон мянган шагнагшадые ойро зуурашые эсээнэ, дүжэрөөнөгүй, ходоодо мүнхэ байгааһин үзэгдэлдэл, саг үргэлжэ хубилжа, зүг шэгээ нэлгэжэ байдаг доторой урасхал сохидолтой. Оршон тойронхи агаар зайһаа, дайда дэлхэйһээ бүрилдэһэн бодолнуудайнь хараһаар байтар зурагас гэжэ мүнхэлхэдэнь, Мэргэн багша баруун гартаа шэдитэ ошор бариһандаа, хийсэн дундань тэдэниие дэлбэлэн, лаб-таб ойлгуулаад орхино.

Хүнэй хуби заяан, үйлэ ябадал бүхэниинь гадаадын ба дотоодын шалтагаантай. Гол шухалань дотоодын шалтагаан болоно. Энэнь юуб гэбэл, Бурхан гээшэ. Тиимэһээ та бүгэдэн Бурханай ламаһаа боди сэдхэл абажа байнаб гэжэ сэдхэхэ, ниитын этигэл ябуулжа, Гурбан Эрдэни болохо Бурханда, Номдо, Хубарагта мургэхэ, урдань хэһэнээ аригаха, өөрыгөө Бурхан шэнгээр сэдхэхэ ёһотой.

Яжа Бурхан болохо юм? Өөрөө ушар шалтаггүйгөөр Бурхан бии болодоггүй. Юумэн бүхэн өөрын шалтагаантай. Бурхан багшашые, бидэндэ адли, энэ юртэмсэдэ, алтан дэлхэйдэ байһан хүн болоно. Бидэндэл адли, һайханшые, харашые сэдхэлтэй байһан байна. Теэд һайн талааа ехэ болгожо, муугаа багадхажа, Бурхан болоһон байгаа.

Бултанай туһые бодоод, сэдхэлээ заа зааханаар арилгажа, Бурханай сэдхэлтэй болохо гэгээн хүсэтэй хатуу бодолтойгоор оролдогты. Бурхад, бодисаданар таниие хүрээлээд туһалжа байна гэгээн бодол бисалгагты.

Бидэндэ, юрын зондо, Бурхан болохо аргамнай Ном болоно. Хубараг гээшэ Бурхан багшын Ном үзэһэн, эрдэмыеһэн дотороо багтаһан, номыень эзэмшэһэн хүн болоно. Иимэ ушарһаа Бурхан, Ном, Хубараг-эдэ гурбанай гол шухалань Ном болоно. Номые һайн шудалһан хүн Бурхан болодог. Үнэн зүб, хамагай дээдын ном үзэжэ, анхаржа, һайн юумэндэ һураха ёһотой.

Хамаг амитанай аша туһада Бурхан болоёл, иимэ сэдхэл хэзээш бү алдаа! Энээнниие саг үргэлжэ хэрэглэхэ гэгээн тангариг үгэе.

Бурхан багшын Номые заһан ушарни гэбэл, өөрынгөө түлөө бэшэ, таанадай Бурхан болохын түлөө заанаб. Ерээдүйдэ һайн, муу байхатнай иматгал өөрынтнай сэдхэлһээ дулдыдаха. Тиимэһээ хүн бүхэндэ өөр өөрын абарал байдаг гэжэ Бурхан багша айлдаһан байна. Бурхан болохо арга хүнэй сэдхэлдэ байна. Яжа Бурхан болохые сэдхэлээрээ ойлгожо болоно. Сэдхэлээ һайн болгохо үндэһэн байбал, тэрэнээ саашань һайжаруулха шухала.

Арбан зүйлэй хамаг эрдэниие бодое, зоболон амитаниие абарха бодисадын сэдхэл үйлэдэе. Тиыхын тула тусхай тарни уншаха хэрэгтэй. Гурба уншахадаа, бодисадын сэдхэл хэзээш алдахагүйт. Багаханшые хорлолгүй бодисадын сэдхэл намда түрээб гэжэ хүсэтэйгөөр сэдхэхэ.

Тиимэһээ бидэнэй досоо иимэ һайн һайхан юумэнэй байхада, бээе дээрэ

Хубилган шэнэдхэлгын, шажанай дэлгэржэ байгаа сагта энэ соносоһоноо дахин бодожо, гурбан галабта буян хуряадаг Бурхан болобоб, жаргал эдлэхэб, тамада унаха табан замые алгасажа, Бурханай боди хотогтой болооб гэжэ сэдхэхэ.

Үглөөһөө хойшо бороотой байһан тула Гэгээн түрэлтэ Согшон дасан соо айлдаһан байна. Бороогой тээ зогсоходо, дасанай газраахи дубжаан (терраса) дээрэ Далай-ламада шэрээ бэлдэгдэбэ. Арадань Арьяа-Баала бурханай дэлгэмэл зураг үлгөөтэй. Айладхалаа үргэлжэлүүлэн, гартаа нэгэ үе ошор, нэгэ үе хонхо барижа байгаад, тарни, мэргэмээ уншахадань, эндэ байлсаһан Бакула Римбүүшэ, Энэдхэгэй Дарамсалаһаа Далай-ламын үргөөһөө ерэлсэһэн Дэлөө Римбүүшэ, Монголой хэдэн хийдэй ламанар, Ивалгын ба Буряадай бусад дасангуудай лама, хубарагууд хоолой ниилүүлэн уншалсана. Дасангай дэргэдэ табигдаһан тусхай машина дээрэ тодхогдоһон хүсэтэй динамигуудһаа Далай ламын хоолой микрофон дамжап, хэнэйхиһээшые хонгёо сууряатайгаар соностоно. Айлдажа байхадаа, Гэгээн багша бээе урагша хойшонь нам-нам хүдэлгэжэ, толгойгоо эльбэн, заримдаа бүри шэлээ үлэ мэдэг хургануудаараа зураһандал болоод, сугларһан хэдэн мянгаад хүниие анхаралтайгаар хаймадан хараад, тэдэндэ хандажа, асуудал табиһандал болоод, өөрөө харюусажа байтараа нюдэдын шогтойгоор мийһэрэн, гэнтэ энеһишхэдэнь, амья таташоод шагнажа байһан зоншые нэгшэжэ, ами абана. Энэшые үедөө айлдагша багша бүгэдын аша туһа түхөөһөн бодолойноо жолооо оншотойхоноор залахадажа, шэнэ эршэтэйгээр үргэлжэлүүлхэдэнь, эндэ байһан хүн бүхэндэ энхэргэн аад, эрид шууд һаналтай эсэгэдэл һанагдаха юм.

Энэ наһанайнгаа өөрын туһа һанаха бэшэ, хойто наһанайнгаа туһа бодохо хэрэгтэй. Ваанда хүртэхэдөө, Жанрайсиг - Арьяа-Баала болобоб гэжэ сэдхэхэ. Та бүгэдэ Арьяа-баалын шабинар болобо гэшэт.

Шаби болоһон хүн «би» гэжэ бодохогүй. «Би» гэжэ хоһон шанартай. Аршаанай домбын шанар хоһон юм-аа. Хүн гээшэ хоёр янзаар һүзэглэдэг. Нэгэдэхээр, юумэнэй ушар ёһо ойлгожо һүзэглэхэ, хоёрдохёор, энэ һайхан гэжэ һүзэглэхэ. Буддын шажанай Ехэ хүлгэнэй (Махаянын) суртал һургаалда «Дүрбэн Үнэн», «хоёр арга» гэжэ мэтэ ойлгосонууд байха.

Бурхан багша оршон тойронхи юртэмсэ дэлхэйе, хүнэй наһа, ажабайдал, сэдхэлые шэнжэлхы ухаанай ёһоор шудалжа үзөөд, бүгдэндэ туһатай суртал хургаал зохёожо айладаа юм. Тиихэдэ энэ хургаалые байшап барихандал, 20-30 жэл соо бэшэ, харин гансата зохёон байгуулаа хэн. Юундэб гэхэдэ, оршолонто юртэмсэдэ бұхы үзэгдэлнүүд агшан соо хуу хубилжа байдаг шуу.

Иимэ хараатайгаар шүүмжэлээд үзэхэдэ, «Би», «ши» гэжэ хоёр ондоо хүнэй хэлбэридэ, доторойнь байгалида бодотоор бариха, илгаруулаад абаха юумэн огто үгы юм шуу. «Би» гэжэ ханахада, тэрэ хоохон.

Оршожо байгаа байдал үнэхөөр бүтэнэ бэшэ, харин задалхада, хуурмагаар үзэгдэжэ, харагдажа байгаа юумэн жэнхэн өөрынгөө гүн шанараар бүтэжэ байгаа юумэн бэшэ, хоохон хэлэгдэхэн юумэн болоно. «Би», «ши» гэхэн хуурмаг шуу.

Тиимэһэ гансал өөрыгөө бодохоёо болижо, олоной түлөө ханаха, бусадта туһалха, сэдхэлэй хайниие, бэлиг бэлигүүнэй бодол, буяниие хуряжа абаха ёһотой.

«Би» гэдэг зүйл, «амгалан, жаргалан» гэдэг зүйл бүтэхэдэ, өөртөө бэшэ, бусад зондо туһалжа бүтэдэг юм. Энэниие «Дүбшэнэй бэе» гэдэг. Шэнжэжэ олодог ухааниие «Ламын бэе» гэдэг. «Номуун бэе», «Дүбшэнэй бэе» бүтэхэ гээшэ энэ болон хойто наһанай бата бэхи хуяг болоно.

Тарниин ёһо бодохоодо, ехэ хүлэгнтэй мүн лэ нэгэ шанартай. Хамагай гүнзэги хургаал - «агын (тарнини) ёһон» болоно. Энэниие бодохо ойлоодо, хүзэглөөд, ваан хүртэхэ ёһотой.

Мүнөө та бүгэдэн боди хотогтын санаар абаба гэшэт. «Жанчибсэмбын» (Базарсадын) байдалаар үглөө парилха ёһотой.

«Шиилэ» - дотороо нимгэсэжэ, сагаан болохые хэлэнэ. Бурхан багша энэ байгааиие бүтээгэ гэжэ болохогүй. Өөрынгөө бэеие Бурхан багшын бэе, хэлые Бурхан багшын хэлэн, сэдхэлые Бурхан багшын сэдхэл гэжэ ойлогохо хэрэгтэй. Энэниие ойлгоһон хүндэ адис шиилэнэ үлүү адис байхагүй. Арьяа-Баалын аршаан хүртэхэдэ, зүрхэндөө табихада, бэетнай сэбэр нангин болохо, хүзүүндэ табихадаа, хэлэн сэбэр болохо, толгойдо табихадаа, сэдхэл сэбэр болохо. Иигэжэ сэдхэхэдэ, Бурханай бэетэй болохот.

САГААН ГЭРЭЛТЭ АДИС

Июлин 18

Зоной бұхы ажальнын тэдэнэй үйлын үрээр түгэдэг. Хүнэй бодол нэгэ юумэн дээрэ тогтодоггүй юм. Гэбшые шүтэн бүриадөөд байһан үйлэ ямар байна гэжэ шэнжэлхэдэ, хүсэтэйгөөр бүриадэхэн үйлын үрийн ерэхэдэ, бури хүсэтэй үйлын үри диилхэдэ гараха. Жэшьэн, Улаан-Үдэ ошохоёо бэлдээд гарахадатнай, тэрэнһэе шухала ондоо ажал гараад ерэхэдэнь, шэнэ шухала ажалдаа ябахта баатай болододог. Тиимэ бэшэ гү?

Урда үдэрнын ваан табилгада хабсааһан хүзэгтэндэ Арьяа-Баалын аршаан хүртэхэдэ, таанда өөһэдөө Бурхан багшын бэетэй, Бурхан багшын хэлэстэй, Бурхан багшын сэдхэлтэй болобот гэжэ Далай-лама айладаа хэн. Тиихэдэ тэрэ үдэрнын айладхалай эсэстэ ваан хүртэгшэдэй дунда хулһа ожорһоной бишхан багса шэлбэнүүд хубаагдаһан байна. Энэниие тэрэ хүниндөө унтаридеа бэе дороо хээд хэбтэхэдэ, ямар зүүдэ зүүдэлхэнэ ажаглажа абагты гэхэн «гэрэй даабари» Далай-лама үгөө бэлэй. Тийн муу зүүдэ зүүдэлбэл, тэрэ хүн үшөө нүгэлтэй гэшэб гэжэ ойлгохо жэшээтэй. хайн зүүдэ харабал, буянтан гэшэ.

Мүн баһа ваанда хүртэгшэд гурбан үдэр соо мяха эдингүй тэбшэхэ ёһотой байгаа.

Гэгээн багша саашань иигэжэ үргэлжэлүүлбэ:

- хайн юумэ хэһэн хүн хайе эдлэжэ, хайн мүртэ орохо. Муу ябадал иматгал муу хойшолонтой байха ушартай. Үнгэрэгшэ хүниндөө танай хэн нэгэн муу зүүдэ зүүдэлбэл, нүгэлтэнби гэжэ үлүү сүхэрэлтэгүй, хайн юумэ бодожо, сэдхэлэе заһаха болоно.

Хоохон шанарые бодохо, юумэнэй хоорондын шүтэн барилдалье (холбоо)

ханаха, энэрэнгы сэдхэл бисалгаха, хамаг амитание зоболонһоо абарха уялгатай, хамагай туһа болохо юумээр муу зүүдэе заһажа болоно. Мүн хайн зүүдэ хараһан байбал, хирэгүй буянтанби гэжэ үлүүсэ бү омогорхогты. Дундадые баримталха хэрэгтэй. Юрэнхыдөө, Бурхан багшын суртал хургаал юумые хэтэрүүдэггүй, дундадын үзэл болоно. Мүнөөшье ваанда хүртэхэ гэжэ яараха, үрдилдэхэ, шууха хэрэгтэй.

Дамдинай тарни уншагты. Шуһа, саазһаа һэргылхэдэ, ехэ хайн.

Бурхан багшын айладаһаниинь Ехэ, Бага хүлэгнтэн (Махаяна, Хинаяна) гэжэ хубаарна. Ехэ хүлгэн Хитадта, Корейдэ, Япондо, Түбэдтэ, Монголд, Буряадта, Хальмалга дэлгэрэнхэй. Урда зүгэйхид бага хүлэгнтэн болоно. Энэмнай Бирмэ, Таиланд, Камбоджо, Шри-Ланка гэхэ мэтэ болоно.

Мүнөө танай дунда Мандалда мунгэн суглуулагдана. Энэ мунгэнгинай Улаан-Үдын шэнэ дасанай барилгада шэглүүлэгдэхэ. ТААНАД,НҮЗЭГТЭН, ӨӨНЭДИЙН ГАЗЕТЭЙ БОЛОХО ЁһОТОЙГ. ТЭРЭЭН СООГОО БУРХАН БАГШЫН НОМЫЕ ЗОНДО ТАЙЛ-БАРИЛАН ОЙЛГУУЛХА БАЙГААТ. Бурхан багшын тарниие мэдэхэ болоһон хойноу ном хургаалыень ябан ошон, хургуулинуудта үзэжэ захалха шухала.

Ойро зуура зайн галай унтархада, микрофонууд хүдэлхээ болижо, Далай-ламын дуугархань холо хуугшадта муугаар дуулдадаг болобо. Энэсье ушарые Далай-лама айладхал соогоо дары оруулжа, баримталһан бодооло энэ жэшээгээр гэршэлбэ:

- Зайн галай үгы байһан байдалаар үзэхэдэ, онһон техникгүйгөөр байжа болохогүй шэнгээр ханагдана. Гэбшые техникые хүн өөрөө бүтээгэ. Бұхы юумэн хүнэй сэдхэлээр болодог. Компьютерше тон түрүүн хүнэй толгой соо зохёогдоо ха юм. Тиимэһэ хүнэй ухааниинь эгээл хүсэтэй болоно.

Түбэдтэ, Монголд, Буряадта буддын шажанай Ехэ хүлгэнэй хургаал дэлгэрхэн байна. Тэрэ улам саашаа халбаржа, агын (тарнини) шажан хүгжэжэ захалһан байгаа. Энэмнай Ехэ, Бага хүлгэнүүдэй эрхим талануудые багтаһан Бурхан багшын Номой тон дээдын хүлгэн болоно. Энэ хүлгэн хоёр янза байха. Нэгдэхинь - жүд мад, хоёрдохинь - жүддоо. Тэрэниие үшөө нюуса тарниин шажан гэдэг. Тарниин шажан ваангүй болохогүй. Тиимэһэ тэрэ бодисадын сэдхэл, хоохон шанарай удха - эдэ хоёрһоо бүриадэжэ бүтэдэг юм. Хоохон шанарай үзэл, боди сэдхэлэй үзэл энэ наһандаа лаб олободби гэхэн хүшэр.

Гэбшые тэрэниие ойлгохо шадахагүйбди гээд айлгагүй, зальбаржа, ваанда хүртөөд, зоригтойгоор үзэхэ хэрэгтэй.

«Би» гэжэ байхагүй гээд сэдхэхэ ёһотой. Бээмни бэшэ, сэдхэлэни Жанрайсиг (Арьяа-Баала) болоо гэжэ сэдхэгты. Бодисадын санаарта хүртэжэ, хамаг амитада туһалһан тула Бурхан болохо гол зорилго урдаа табиха ёһотой.

Гүн ухаанай тухайламжаар бусад галактика, юртэмсэнүүдтэ ондоо амитан байжа болохо гэжэ хэлэдэг. Бурхан багшын хургаалаар бусад юртэмсэнүүдтэ ондоо амитад байхагүй гэжэ түрүүн хэлэхэн аад, ушар шалтаганийень

шэнжэлхэдэ, үгы гээгүй. Бұхы юртэмсэнүүдтэ байдаг амитад зоболонһоо хахасажа, жаргалтай ябахы хүсэлтэй. Бодисадын энэрэнгы сэдхэл үүсхэжэ, тэдэндэ туһалха хэрэгтэй.

Хүн бүхэнэй досоонь Бурхан багша болохо арга үндэһэн байна. Зондо туһалха Бурхан багша болохо аргатайг. Бұхы юумэн үнэн шанартай гэжэ бодохо хэрэгтэй. Мүн шэнжэлжэ үзөөгүй байгаад, тэрэ үгы гэжэ хэлэжэ болохогүй. Шэнжэлхэдэ, энэ гэхэ юумэн үгы бшуу. Өөрөө бүтээд ерэхэ юумэн байхагүй. Бұхы юумэн хоохон шанартай гэжэ бодогты.

Намаие, багшаджа, Жанрайсиг (Арьяа-Баала) гэжэ сэдхэгты. Жанрайсигай зүрхэн дээрэ сагаан одон байна гэжэ ханаад, өөртөө табааб гэжэ бодогты. Өөһэдөө Жанрайсиг болоо гэшэт. Энээн тушаа бодожо, шүтэжэ байха ушартай.

Мүнөө абаһан тангаригаа хээшье эбдэхгүйб, зүрхэндэмнай сагаан гэрлэ оробо гэжэ бодогты. Багшын адис намда орожо тогтобо гэжэ бодогты. Агын нэгдэхэй Чойдоржо нэрэтэй болообди, зүрхэнһөөм хуу муу, хара юумэн арилаа, ваанда хүртөөбди гэжэ бодогты. Энэмнай Арьяа-Баалын, Сагаан-Дара эхын ваан болоно.

Үглөөнһөө хойшо ороһон бороо ваан табиха дүүргэхэ гэшэнэ, аалидаһаар зогсоод, үүлэнэй саанаһаа наран нэбтэржэ захалаа хэн. Ваан хүртөөлгын гуримаар сохонуудаа халхалжа бооһон улаан бүдүүдэе абаад, огторгой өөдэ харатгы гэжэ Далай-ламын дурадхалда, эгээл тэрэ үдэнэ дасанай шанха дээрэ үүлэн нэбэрэн нимгэржэ, наранай халуун элшэ эли бодо эршэтэйгээр жэгнэжэ захалаа хэн. «Толгой руутнай гэрэлэй орожо байһые мэдэрнэ бээтэ?» - гэжэ Гэгээн багша уринаар миһэрэн, сугларагшадта хандажа, өөрөөшье огторгой өөдэ шэртэхэдэн, оршон байгааишы олоной хүзэг бэшээрэ, баяр жабхалание хубаалдаһанай дохёо тэмдэг үзүүлжэ байгаа бэлэй.

«НОМ ТАБИЛГА» ЯМАР УДХАТАЙБ?

1991 оной июлин 16-17-18-да Гэгээн түрэлтэ Далай-лама Ивалгын дасанда гүн ехэ ном, ваангуудые табихан байна. Эдэ бүгэдые үшөө хүсэд ойлгоодүй хүнүүдтэ, илангаяа залуушуудта, тайлбарилаад туршаа.

Тиихэдэ Далай-ламын айлдхалые тайлбарилна бэшэ, харин «ном», «ваан» гэшые ойлгоһонойнгоо зэргээр тодорхойлхоннай. Тэрэшэлэн ямар эрхэтэй аад, гүн ехэ айлдхалые согсолго, сонинной ноурта дурадханаб гэжэ асуухадаа болохо. Далай-ламые нёдондо бараалхажа, манай уншагшадта тусгаар хайрлаһан харюунуудыень буулгажа абахадамнай, Арьяа-Баалын ваан табилгын үедэ үршөөһэн айлдхалыень сониндо гаргахы зүбшөөлөө Гэгээн багша эдэ мүнүүдые бэшэгшэдэ үгэхэн байна.

Удаарууһанай түлөө эсмэтэйб. Гэбшые гүн удхатай айлдхалые яаража толихонь баһашье буруу хэн ха. Тиихэдэе удха шанарын заахашье буураагүй, харин үнгэрэгшэ жэлэй эгсэ зрьелтэнүүд соо улам батажан, саглашагүй нангин шанараа харуулаа.

Үлэмжэ шүтэхэ үшөө нэгэ талан гэбэл, Ганжуур, Данжуурай 333 боти соо, шажанай бусадшые сударнууд соо багтаһан гүн ехэ удхые Далай-лама энэ айладхал соогоо хурянгыгаар номноо ха юм. Тиимэһэ ондоо ямаршые ном уншахадаа, иимэ ехэ хургаалые хуряжа абахайт.

Буряад орондо буддын шажанай дэлгэржэ захалханаа эхилэн, Түбэд, Монголой, мүн манай эндэшые мундэлхэн хутагта мэргэшүүл, ехэ, ехэ ламанар ном, ваангуудые табидаг байһан юм. Гушаад онуудта дасануудай хаагдахада, ном табилга хоригдоһон, тиигэдшые ном айладаха эрхэтэй, эрдэмэй ехэ зиндаатай лама багшанар олонхидоо сүлэгдэхэн, буудуулагдана байна.

Эдэ багшанарай хэн нэгэниинь бүри түрмэ, сүлэгэдэ байгаа, мүн хожомын сагай нэгэ бага зөөлэрхэдэ, сүлөөдэ табигдахадаа, батаар найдаһан үсөөхэн бүлэг зондо, али хүнүүдтэ бүри тус тустаны ноусаар ном табидаг хэн ха.

Имагтал далаад, наяд онуудта түрүүн Бакула Римбүүшын, хожомын Далай-ламын морилдог болохоодо, манай эндэ ном табилга нэргээгдэ хэн. Буддын шажанай Байгалай үмэнэ дэлгэржэ байһан 300-400 жэл соо тон түрүүшынхые миил арбан жэлэй саана Бурхан багшын Гэлэг ба түхэлэй шажантанай дээдын толгойлогшо Далай-лама бэээрэе нотогтамнай залараа нэм шуу.

Суртал хургаални хойто зүг тээшэ дэлгэрэхэ юм гэхэн Бурхан багшын зарлигйа хүсэдэжэ байһы манай эндэ дээдын хутагтанай морилдог болоһон ушар гэршэлхэ жэшээтэй гэжэ ханагдана. Тиихэдэ Гэгээн түрэлтэ багшанар миил мургэлшэдөө юрэ эрьеэд ошохо бэшэ, харин Буряад орондо Бурханай ном дэлгэрүүлжэ, эндэ ажаһуудад зондо буян хэшэг хуряалгажа, нүгэлын арилгуулжа, боди мүртэ орууһанай ашаар оршон тойрон амгалан түбшэн байдал мандуулха гэхэн тодорхой зорилготой заларна гээшэ.

Тиимэһэ эрхим зиндаата багшанарай, тон түрүүн Далай-ламын заларалга хүн бүхэндэ онсо шухаа аша туһатай, ном айлдхалдань хүртэхэ ябадал онсо буянай хэрэг болоно. Номдо хүртэхэн зон үбшэн зоболонһоо хахасажа, наһаниинь ута болохо, ажалын урагшатай, үхибүүдын энхэ элүүр байха жэшээтэй.

Энэниие наһанайм эгээл шухала хэрэг гэжэ сэдхэхэд, үдэр бүриингөө хэрэгүүдые хэр шухала гэжэ ханабашье, нэгэ хамбаа сүлөө олоод, Далай-ламын өөрын үгые шэхээрэ сэхэ соносон, нангин хургаал айлдхалдань хүртэхэ гэжэ шууд оролдохы хэрэгтэй. Ондоо иимэ арга боломжо наһан соо тохёолдонгүйшье байжа магад. Иимэ номдо хүртэхэ газарнууд дэлхэй дээрэ үсөөн юм. Тиимэ тула Буряад орондо түрэхэ гэшэ баһашье бага бэшэ буянай хэрэг шуу. Энэниие сэгнэхэ хэрэгтэй.

Ном табиха гэхэдэ, зарим зон стол дээрэ ном табихандал ойлгодог. Тиимэ бэшэ юм. Бурхан багшын ном хургаалые боди мур олоһон лама багшанар шабинартаа сэхэ дамжуулан хүртөөхэ зайлашагүй гуримтай юм. Энэ ябадалы ном табилга гэнэ бшуу. Үшөө ваан, лүн хүртөөлгэ гэжэ байха. Энэмнай Бурхан багшаһаа хоёр мянга табан зуу гаран жэлдэ иимэл гуримаар олон үе мэргэшүүлэе дамжаа, маңда хүртэгдэхэн агуу нангин хургаал ном болоно ха юм.

Арьяа-Баалын ваание Бурхан багшын нигүүлсэхы дурэ боложо тодорһон Арьяа-Баалын хубилгаан - Далай-ламаһаа хүртэхэ гээшэ мүн лэ гүн удха шанартай.

Ваандань хүртэхэн хүнүүд тусгаар тарни уншажа, ном табихан Гэгээн багшад аад, бүгэдын аша туһые үршөөдэг Арьяа-Баала Бурхан болободби гэхэн бодол бисалгаха ёһотой гэжэ Далай-лама номноһон байгаа. Ваанда хүртөөгүй һаа, өөрөө мэдээд, шажанай номуудые хэды уншабашье, бурхан боложо шадахагүй жэшээтэй.

Энэ удаа морилхоодо, богони саг соо манай эндэ байха тула Гэгээн түрэлтэ Далай-лама олон ном табихагүй, сентябрийн 23-най үдэр үдын урда тээ Ивалгын дасанда мааниин, мэргэмэй лүн хүртөөхэ гэжэ хүлээгдэнэ. Гэбшые нёдондо Арьяа-Баалын ваан хүртөөхдөө айлдһан заабаринуудыень хайса уншажа бисалгал, Гэгээн багшын шэнээр айладаха хургаалуудые ойлгохо абахадатнай эрхим бэлэдхэл боложо үгэхэн дамжаггүй.

Н.БАДМАРИНЧИНОВ.

«Ёохорой хүни» гэгэн уласхоорондын фестивальнаа тэмдэглэлнүүд

«ТОХОМОЙ ШЭНЭЭН ГАЗАРТА ТОЙРОН БАЙЖА ХАТАРАЯ...»

В.Д.Таханов, Д.Ж.Бадлуев, Ю.С.Ангаева, Г-Н.Гунзынов

Н.А.Степанова, С.Кобелла, Г-Н.Гунзынов

Ешин-Хорло Гомбоин

Цындема Базаровна амаршална («Урял» ансамбль)

Июниин 27-до үдэшин 18 сагһаа «Священный дух Байкала» гэгэн соёлой мега-проектын, мүн «Венок дружбы» гэгэн Азийн болон Номгон далайн арадуудай хатарай уласхоорондын ээлжээтэ фестивалиин бэлүүлгэтэй дашарамдуулагдаһан, «Алтаргана» гэгэн VIII буряадуудай уласхоорондын үндэһэн фестивальда зориулагдаһан «Ёохорой хүни» гэгэн уласхоорондын фестиваль Забайкалийн арадуудай Этнографическа музейн үүдэн-һээ холо бэшэ байгуулагдаһан тайзанай урда анха түрүүшынхиеэ эмхидхэгдэһэн байна.

«Ёохорой наада наада, хатарая» гэгэн урял үгэнүүдые тус концертые-фестивалиин наадые шадамар бэрхээр хүтэлһэн республикын арадай артист, Монголой соёлой отличник Гүнзэн-Норбо Гунзынов хэлэжэ, ёохорой дүхэригтэ РЦНТ-гэй «Ольхон» гэгэн фольклорно ансамблие уриба.

2001 ондо бии болоһон ансамбль тухайгаа, Ёрдын нааданай дипломдо, «Салют, Победа!» (Москва), бусад уласхоорондын, бүхэроссин фестивальнуудта илаһан, Үнгэрэнэй хургуулийн 100 жэлдэ хабаадаһан тухайгаа элүүрые хамгаалгын габьяата хүдэлмэрилэгшэ Л.Е.Маланова хөөрөбэ.

«Ольхон» ансамблиин эхин-һээ ябадаг, дуулаха, ёохорлохо дуртай Ольга Дулбаева, Ольга Омбоева, Серафима Булгагова, Варвара Тарнуева гэгшэд эдэбхитэй гэгшүүднэй. 18 янзын ёохор хатардагбди, һэеы даралгын, загаһададые үдэшэлгын, түрэ хуримай ёһо заншал харуулагдабди. Түрүүшынгээ хүтэлбэрилэгшэ, Россин соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Виктория Владимировна Абгалдаевагай ударидиалга доро 2 жэлэй туршада олон ёохорто хураабди, досоогоо һанан, баясан, дурсан ябадагбди, мүнөө «Алтаргана-2008» гэгэн һайндэртэ бэлдэжэ байнабди, - гэжэ Лариса Егоровна хөөрөбэ. «Ольхон дайда һайхан даа, урбалдан хатарая, өөрынхээрээ зугаалаа» гэжэ Андрей хабаадагша түрүүтэй «ойхонойхид» хатарба, гоёр дуулаба.

Уласхоорондын, бүхэроссин конкурс, фестивальнуудай лауреат оло дахин болоһон «Урял» (РЦНТ) гэгэн фольклорно ансамблиинхид уран бэлигээ харуулба, «Яагаруухай», бусад ёохор харагшадай анхаралда дурадхаба:

Аяарай, хухаарай
яагаруухай даа,
болихоёо болиһон ёохорнай даа...»

Цындема Базаровна, Светлана Константиновна, Зинаида Цындежаповна болон бусад бэлэг дуунуудаа, үрээл үгэнүүдээ эндэ сугларагшадта зориулһан байна.

Дээдэ-Ивалгын «Үүрэй солбон» (хүтэлбэрилэгшэнь Д.Д.Б.Базаров) гэгэн залуушуу-

лай ансамбль Владимирта лауреат, «Эхо Сибири», «Алтаргана-2006» гэгэн фестивальнуудта илаа, эндэ бэрхээр хатарая.

Һур жабхаланта хүгжэм эздэлжэ, тайзан дээрэ хууһан Ч.Павловой нэрэмжэтэ буряад хүгжэмэй инструментүүдэй оркестрэйхид «Байгал» театрайнгаа концерт эхилбэ. «Хүнэй элшэ хүсэ нэмээдэг, нэгэдүүлдэг, элдэб үетэнэй зүрхэ сэдхэл холбодог ёохорой хатарай хүнийн фестиваль анха түрүүшынхиеэ эмхидхэгдэһэн-дэнь баяртайбди, бултанда амжалта хүсэнэб. Урагшаа харгыгаар дабыш, фестиваль! Буряад орон соогоо булта хүгжэн халбархамнай болтогой!» гэгэн амаршалгын үгэнүүдые республикын соёлой министр Ю.С.Ангаева бүхы зондо, айлашадта хүргэһэн байна.

Анха түрүүшынхиеэ үнгэргэгдэжэ байһан «Ночь ёхора» гэгэн уласхоорондын фестивалие республикын Соёлой министерство, «Байгал» театр эмхидхэн байгуулагдахад болоо. «Буряад заншалаа, ёохороо, дуугаа, түрэл хэлээ хүдөөдэшые, хотодошые мартажа, гансал тайзан дээрэ харуулагда болонмой голхормоор. Тиимэһээ жэл бүри энэ фестивалие заншалта болгохонмай. Жэл бүри сугларжа, ёохор наада үргэжэ, хүгжөөжэ булта байхамнай болтогой» гэгэн үрээл үгэнүүдые «Байгал» театрай уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ, ударидагша, Россин Правительствын шанда хүртэһэн Д.Ж.Бадлуев бултанда дамжуулаа.

Этническэ Буряадай нотаг нотагуудай эблээй түрүүдэгшэ В.Д.Таханов үгэ хэлэхэдээ, анхан горсадта Хэжэнгэ, Хориин, бусад нотагуудай ёохорой хатарнууд эдэлдэг һэн, урдан эжынэр, таабайнар нара гатарар хатардаг һэн, тиимэһээ олоороо ёохорлохо газар олохо ёһотойбди, залуушуулаа архи тамхиһаань холодуулжа, няд байсар, үүр сайтар ёохорлохо байл, Сурхарбанаа дэмжээл гэжэ тэмдэглэһэн, эндэ сугларагшадые урялһан байна.

Бэлигтэй дирижёр, тус оркестрые хүтэлэгшэ республикын искусствын габьяата ажал ябуулагша Жаргал Токтоновой ударидиалга доро Наранбаатарай «Талын аялгы» оркестрэй хүгжэмшэд гүйсэдхэбэ, залуу дуушан Татьяна Мункуева «Талаар, талаар...» гэгэн урданай уянгата, огсом аялгатай «Тарилгын дууе» дуулаба.

Мэдээжэ дуушад Хажидма Аюржанаева, Цыпилма Аюшеева, Ешин-Хорло Гомбоин, Галина Бадлуева, Цэдэб Банчикова гэгшэдэй гоёор дуулаха үедэ фольклорно ансамбльнууд тайзанай урда ёохорлохо байгаа һэн. Хүхэ хотын (Хитад) консерваториие дүүргэһэн, Шэнэхээнэй Дондог дуушан ехэ зохидоор дуулаа.

Бэлигтэй гэр бүлынхидые, Сэсэг, Болот Сандиповтаниие («Хаанхайнаа ааб» гэгэн дуун) шагнагшад халуун альга ташалгаар угтаһан байна:

... Бууралхан аба эжын үлгэ юм даа,
Бултанай жаргахал нюотаг юм даа.

БГУ-да Амстердамһаа багшалхаа ерэһэн Цецилия журналист Юханес ахатааа эндэ сугларагшадые амаршалаа, һайхан байгааһаа гамнахьемнай урялаа. Суута дуушад болоһон Бадма-Ханда Аюшеева, Дарима Дугданова гэгшэдые фестивалда ерэһэн зон хани халуунаар угтаба.

Хүгжэмэй колледжын «Жэргэмэл» (хүтэлбэрилэгшэнь республикын арадай артистка Е-Х.Б.Гомбоин) гэгэн оюутадай фольклорно ансамбль бэрхээр хатарая. Ивалгын, Түнхэнэй, Захаминай, бусад аймагуудай ансамбльнууд бэлиг шадабаря туршалсаба.

ВСГАКИ-гай ректор Р.И.Пшеничникова, бэлигтэй багшанар, балмейстернүүд, жорин гэгшүүд В.Н.Николаев (Москва), А.В.Фокин (Санкт-Петербург), мэдээжэ удаган, багша Н.А.Степанова, Италиһаа ерэһэн С.Кобелла гэгшэд фестивалда хабаадагшадые, айлашадые, харагшадые амаршалба, «Хүн бүхэн өөрынгөө зохёохы шадабари бэлүүлхэтнай болтогой» гэгэн үрээл тогтообо. Суг үнгэргэжэ байһан хатарай һайндэриүүд, фестивальнууд ехэ удхатай гэжэ Р.И.Пшеничникова тэмдэглээ.

«Священный дух Байкала» гэгэн уласхоорондын этническэ фестивалиин айлшад - Мадэ Гендер-Даланг Рака һамгантаяа (Бали ольтирог) бэрхээр хатарая.

Һүнийн харанхы, одо мүшэдэй ялалзатар дуу хатар харуулагдаа, ёохорой дүхэригтэ уригдаһан зон хатаржа хураа, мүрысөө, эрхимүүдтэнь сайн сервисүүд, хонин бэлэгүүд барюулагдаа.

Түрүүшын хуурида «Ольхон» ансамбль, удаадахи хууринуудые түнхэнэйхид, захаминайхид, мүн «Урялайхид» эзлээ, хун сагаан хонин бэлэгүүдтэ хүртөө. Бидэшые хамтын ёохорой дүхэригтэ нангин түүдэг тойрон хатараябди, жэл бүри үнгэргэгдэхэ «Ёохорой хүнийн» заншалта болоһон фестивалда хабаадаха һанаатайбди:

Тохомой шэнэн газарта
Тойрон байжа хатарая.
Толгой дээрэхи гоёолтоо
Хангир янгир хатарая.
Айдуусай жороолоо,
Айдуусай һайбарлаа...

Бэлигма ОРБОДОЕВА.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: «Ёохорой хүни» гэгэн уласхоорондын түрүүшын фестивалиин үедэ.

Радна-Нима БАЗАРОВАЙ
фот.

БИ ГЭНЭН ГАНСААРАА, БИДЭ ГЭНЭН БУЛТААРАА

«Алтаргана-2008» гэнэн VIII уласхоорондын буряадуудай үндэһэн фестиваль Эрхүүгэй областыдо июлиин 3-һаа 5 хүрэтэр үнгэргэгдэхэнь, тэндэ 4000 гаран айлшад, хабаадагшад Россинаа, Монголоо, Хитадаһаа, Франциһаа ерэхээр хараалагданхай. Буряад Республикын делегацида 1665 хабаадагшад, айлшад тоологдоно. Энэ ехэ һайндэрые нээхэ, хааха баяр ёһололые үнгэргэхэ хэрэг Буряадай госфилармонийн директор, республикыннай делегацийн гэшүүн Э.З.Жамбаловада даалгаданхай.

Ехэ удха шанартай, олоной хабаадалгатай тус форумые Эрхүүгэй обласийн нэгэдэхи губернатор Юрий Параничевай ударидалга доро хүдэлхэ эмхидхэй комитет хүтэлбэрилнэ. Делегацинуудай дарганар, хүндэтэ айлшад Эрхүү хотын гостиницануудта байрлахаа оробо. Олонхи хабаадагшад хамтын байрануудта байхаар хараалагданхай. Обласийн түбэй дээдэ, дунда һургуулинуудай хамтын байрануудта байхыень 2,5 мянган хүндэ дурадхагдаха. Эрхүүһээ холо бэшэ оршодог Черемушки тосхондо 400 хүний байрлаха военнэ палатканууд тодхогдобо, һуурижуулагдаба.

Байһан газар бүхэндэ, мүн конкурсуудай зал соо эдэз хоолоор хангаха ажал хараалагдаа. Тэрэшлэн нийтын эдэз хоолой 100 предпряти энэ хүдэлмэри ябуулха гэжэ эмхидхэй комитетэй гэшүүд сонсоһон байна. Энэ ехэ дэмбэрэлтэй, гүн удхатай уласхоорондын фестиваль Эрхүү хотодо, Ангарскда, Шелеховэдэ, Усть-Орда тосхондо, Ойхоной райондо үнгэргэгдэхэ юм. Анхан ерээд онуудаар Монгол орондо «Алтарганын» фестиваль анха түрүүшинхией үнгэргэгдэхэдөө, гансал буряад арадай дуунуудай фестиваль гэжэ эхилһэн, нэрлэгдэхэн юм. Харин мүн

нөө үедэ тус фестивалиин программа үргэдэжэ, буряад арадай дуунай, искусствын, арадай уран бэлигэй, мүн спортын арга шадабарийн фестиваль болоо гэжэ «Интерфакс» дуулгана. Хоёр жэлэй нэгэ удаа энэ уласхоорондын фестивальнай эмхидхэгдэнэ. 2006 ондо Буряад Республикамнай «Алтарганын» һайндэрые үндэр хэмжээндэ үнгэргэхэн байна.

Бүхэ дэлхэй дээрэ буряад зонной тоо 550 мянганда хүрэнэ, тэдэнэй 445 мянганиинь (2002 оной тоо бүридхэлэй дүнгөөр) Россида, харин 70 мянганиинь Монголоо, Хитадай зүүн хойто зүгтэ 25 мянганиинь ажаһуудаг юм. Би гэнэн гансаараа, бидэ гэнэн бултаараа гэлсэн, түрэл соёлоо хүгжөөел!

Талаар һөөглэн ургадаг алтаргана хадаа алтан шара үнгэтэй, багахан набшадагтайшые һаа, бүхэ үндэһэтэй бшуу. Алтаргана шэнги бүхэ үндэһэтэй арад хээл, ёһо заншалаа мартахагүй. Урданай дуун соогоошые алтарганые, алтан дэлхэй харуулан аба, эжыгээ буряадууд магтадаг ха юм:

Арал газарта ургадаг
Асал бүхэтэй алтаргана.
Альган дээрээ тэнжээһэн
Аба эжы хоёрни...

«Алтаргана - 2008»

Бадма-Ханда Аюшеева

Ёохорой дүхэригтэ хүхюүтэй

«Ольхон» гэнэн фольклорно ансамбль

Дуу андалдаан

Арадай дуун һайхан даа...

ТҮРЭЛ АРАДАА ТҮЛӨӨЛХЭ ТАЛААН БЭЛИГТЭЙШҮҮЛНАЙ ОЛОН

Буряад Республикыннай Правительствын апрелиин 3-да баталагдан захиралтын ёһоор (№147-р) Эрхүүдэ болохо «Алтаргана-2008» гэнэн уласхоорондын буряадуудай үндэһэн фестивальда бэлдэлгын асуудалаар эмхидхэлэй республиканска комитет байгуулагдажа, харюусалгата зон томилогдон байгаа. Республикын соёлой министрэй орлогшо С.А.Добрынинада буряад делегацийн уран һайханай, соёлой программа даалгагдаа, харин орлогшоорнь РЦНТ-гэй директор, Россин соёлой габыята хүдэлмэрлэгшэ, РФ-гэй Правительствын шанда тээмэндэ хүртэгшэ Н.Г.Донсоронова томилогдоо. Тиймэһээ бидэ Надежда Галсановнатай уулзажа, зохёохы ажал хэрэгээрнь һонирхоһон байнади.

- Надежда Галсановна, хэр бэлдэлгэ болооб, ямар конкурсууд эмхидхэгдэб, хэды районууд хабааданаб?

- Республикыннай бүхэ районууд уран һайханай коллективүүдтээ, спортсменүүдтээ, бусад бэлигтэйшүүлтээ хабаадана, өөрынгөө мүнгэ зөөрээр дарганартаа, хүтэлбэрлэгшэдтээ ошоно. Жэшээнь, «Один день бурята», буряад арадай, мүнөө үсын дуунуудай, үлгэршэдэй, уран гартанай, дангинанарай, һэеы гэртэнэй, бусад конкурсуудаймнай дүнгөөр РЦНТ-гэй конкурсуудта илаһан коллективүүд, талаантай зон тус фестивалда зууршалагдан байна.

Дүтэрхыгөөр хэлэбэл, «Буряад хүнэй нэгэ үдэр» гэнэн фольклорно коллективүүдэй мурсыондэ 17 районһоо 307 хүн хабаадана, арадай дуунай конкурсно - 63, мүнөө үсын дуунай конкурсно 36 дуушан, 13 районной 33 үлгэршэд, 48 уран гартан, 14 дангинанар ошоно. Тийхэдэ аймаг бүхэн шахуу һэеы гэртэнэй конкурсно 8 һэеы, 1 модон гэр (Захааминай аймаг) абаашаха.

Республикыннай Президент - Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо Б.Г.Бальжиров түрүүтэй

хүтэлбэрлэгшэдэй, аймагуудай гулванарай, дарганарай хүтэлбэри доро Буряадай делегаци, уран бэлигтэн ошоно. РЦНТ-гэймнай бүхы ансамбльнууд, ажалшад уригданхай.

Гала-концертэ суута дуушаднай Галина Шойдагбаева, Балентина Цыдыпова, Бадма-Ханда Аюшеева, залуушуул Чингис Раднаев, Мэдэгма Доржиева, Сэсэг Дашинамжилова, бусад хабаадаха, конкурсуудта илагшад бэлигтэ гэршэлхэ, Дабагдашагүй бэлигтэй (манай РЦНТ-гэй элирхэйлһэн) Цырен-Намжил Очировай, мүн скульптор Бато Дашицыреновэй бүтээнүүд харуулагдаха. Түрэл арадаа түлөөлхэ талаан бэлигтэйшүүлнай олон даа.

- Таңда, мүн искусствынгаа, соёл урлалынгаа эрхим түлөөлэгшэдтэ зохёохы амжалта, иалта хүсэнэбди.

- һайн даа. Элдэб газарай буряад зоние нэгэдүүлһэн, эблэрүүлһэн, бэлиг талаантай зоние элирүүлһэн «Алтаргана» һайндэрнай мандахань болтогой!

- Болтогой!

Бэлигма ОРБОДОЕВА
хоорэлдөө хэбэ.

ПРОГРАММА творческих конкурсов Международного бурятского национального фестиваля «Алтаргана - 2008»

Конкурс фольклорных коллективов «ОДИН ДЕНЬ БУРЯТА»

4 июля г. Иркутск, Областной драматический театр им. Н.П. Охлопкова

Председатель рабочей группы: Стрельцов Анатолий Андреевич
Координатор рабочей группы: Жамбалов Солбон Цыдыпович
Тел. 8-924-608-5228

Конкурс ИСПОЛНИТЕЛЕЙ БУРЯТСКИХ НАРОДНЫХ ПЕСЕН

4 июля п. Усть - Ордынский, Дом досуга

Председатель рабочей группы: Зоткин Владимир Георгиевич
Координатор рабочей группы: Жамбалов Солбон Цыдыпович
Тел. 8-924-608-5228

Конкурс ИСПОЛНИТЕЛЕЙ СОВРЕМЕННОЙ ПЕСНИ

4 июля г. Ангарск, ДК «Нефтехимик»

Председатель рабочей группы: Бякин Михаил Филиппович
Координатор рабочей группы: Манжуева Наталья Федоровна
Тел. 8-914-921-6086

Конкурс УЛИГЕРШИНОВ И ИСПОЛНИТЕЛЕЙ ОДИЧЕСКОЙ ПОЭЗИИ

4 июля п. Усть - Ордынский, киноконцертный зал «Эрдэм»

Председатель рабочей группы: Хинжеев Винамин Трофимович
Координатор рабочей группы: Жамбалов Солбон Цыдыпович
Тел. 8-924-608-5228

Конкурс красавиц «ДАНГИНА»

4 июля г. Шелехов, ДК «Металлург»

Председатель рабочей группы: Хомколова Олеся Геннадьевна
Координатор рабочей группы: Манжуева Наталья Федоровна
Тел. 8-914-921-6086

Конкурс БУРЯТСКОЙ ПОЭЗИИ

4 июля г. Ангарск, ДК «Нефтехимик»

Председатель рабочей группы: Худяков Александр Иванович
Координатор рабочей группы: Манжуева Наталья Федоровна
Тел. 8-914-921-6086

Конкурс художественной фотографии «МИР, В КОТОРОМ МЫ ЖИВЕМ»

Бэлигма ОРБОДОЕВА хэблэдэ бэлдэб.
Р.Н.БАЗАРОВАЙ фото.

№75(21618)

Дүжэршэ

№26(584)

Понедельник, 7

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.00 «ДОБРОЕ УТРО»
10.00, 13.00, 16.00, 19.00 НОВОСТИ
10.05 «МАЛАХОВ +»
11.20 «МОДНЫЙ ПРИГОВОР»
12.20 «КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА»
13.20 Т/С «АГЕНТ НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ»
14.20 «ДЕТЕКТИВЫ»
15.00 ДРУГИЕ НОВОСТИ
15.20 «ПОНЯТЬ. ПРОСТИТЬ»
16.20 «ЦАРСКАЯ ОХОТА»
17.10 Т/С «ОГОНЬ ЛЮБВИ»
18.00 «ФЕДЕРАЛЬНЫЙ СУДЬЯ»
19.20 ЖДИ МЕНЯ
20.10 «СЛЕД»
21.00 Т/С «ПРИНЦЕССА ЦИРКА»
22.00 «ВРЕМЯ»
22.30 Т/С «НЕНАВИСТЬ»
23.30 Т/С «СЕТЬ»
НОЧНЫЕ НОВОСТИ
00.40 «НА НОЧЬ ГЛЯДЯ»
01.30 «ГЕНИИ И ЗЛОДЕИ»
01.50 «ИСТОРИИ ИЗ БУДУЩЕГО»
02.20 Х/Ф «РОДИТЕЛИ»
04.20 Х/Ф «ДЕМОНЫ ПРОШЛОГО»

«РОССИЯ»

06.00 «ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!»
06.35, 08.35 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ (НА БУР. ЯЗ.)
07.35, 09.34 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
09.55 «ДАВИТЬ НА ГАЗ. ИСТОРИЯ ОДНОГО КОШМАРА»
10.50 Т/С «САРМАТ»
11.45, 18.50 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
12.00, 15.00, 18.00, 21.00 ВЕСТИ

12.25 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
12.45 Т/С «САРМАТ»
13.40 Х/Ф «ВЕЧНЫЙ ЗОВ»
14.50 М/Ф «НУ, ПОГОДИ!»
15.20 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
15.40 Т/С «ВЗРОСЛЫЕ ИГРЫ»
16.35 «СУД ИДЕТ»
17.30 «КУЛАГИН И ПАРТНЕРЫ»
18.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
19.05 Т/С «ЖЕНЩИНА БЕЗ ПРОШЛОГО»
20.00 Т/С «РОДНЫЕ ЛЮДИ»
21.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
21.50 «СПОКОЙНОЙ НОЧИ, МАЛЫШИ!»
22.00 Т/С «КОЛДОВСКАЯ ЛЮБОВЬ»
22.55 Х/Ф «ПЕРОМ И ШПАГОЙ»
23.55 «МОЙ СЕРЕБРЯНЫЙ ШАР. МАРИЯ МИРОНОВА»
00.50 «ВЕСТИ+»
01.10 «ЧЕСТНЫЙ ДЕТЕКТИВ»
01.40 Т/С «ГОРЫНЧ И ВИКТОРИЯ»

КУЛЬТУРА

08.00 «ЕВРОНЬЮС»
11.00, 20.30, 00.30 НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ
11.20 «В ГЛАВНОЙ РОЛИ...»
11.50 Д/С «ПОД НЕБОМ ЕВРОПЫ». «ВЕНЕРИЯ, СЛОВЕНИЯ, АВСТРИЯ»
12.20 Х/Ф «МУЗЫКАЛЬНАЯ ИСТОРИЯ»
13.45 «ЖИВОЕ ДЕРЕВО РЕМЕСЛ»
14.00 «ЧЕЛОВЕК ЭРЫ КОЛЬЦА. ИВАН ЕФРЕМОВ»
14.40 Д/С «ШЕДЕВРЫ ЭРМИТАЖА». «ИТАЛЬЯНСКОЕ ВОЗРОЖДЕНИЕ»
15.10 Т/С «РАЗНЫЕ ЛЮДИ». «ЗИНАИДА БАГЛЯЕВА» 6 С.

16.15 Д/Ф «РОЭРОС. МЕДНЫЙ ГОРОД»
16.30 «ТЕАТРАЛЬНАЯ ЛЕТОПИСЬ». МИХАИЛ КОЗАКОВ. ГЛАВА 1-Я
17.00 М/Ф «ПРО ПЕТРУШКУ»
17.15 «АМАЗОНКА ВСЕРЬЕЗ»
17.45 Т/С «ПОЛОСАТОЕ ЛЕТО» 1 С.
18.35 Д/С «НЕИЗВЕСТНОЕ ОБ ИЗВЕСТНОМ». «МАТЕМАТИКА И ЦИВИЛИЗАЦИЯ. ДРЕВНИЙ МИР»
19.00 КОНЦЕРТ ВЛАДИМИРА МАТОРИНА
20.00 Д/С «ИМПЕРИЯ КОРОЛЕВА». «ОСВОБОЖДЕНИЕ КОНСТРУКТОРА»
20.55 Д/Ф «НАШИ ДУШИ ЛЕЯТ К НЕВОЗМОЖНОМУ...»
21.35 Х/Ф «АГОНИЯ»
00.00 СЕКРЕТНЫЕ ФИЗИКИ. АЛЕКСАНДР МИНЦ
00.55 Х/Ф «ПИТЕР КИНГДОМ» 2 С.
01.45 Д/Ф «КОЛЛЕКЦИЯ №1». «НА ТРЕТЬЕЙ ОТ СОЛНЦА ПЛАНЕТЕ»
02.40 Д/Ф «КОГДА РИМЛЯНЕ ПРАВИЛИ АФРИКОЙ»
03.40 МУЗЫКАЛЬНЫЙ МОМЕНТ. М.КАЖЛАЕВ.»ФАРХАД И ШИРИН»

Ариг Ус

08.10 «АБИТУРИЕНТ-2008». ПОГОДА. «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
08.30 М/С «ОХ УЖ ЭТИ ДЕТКИ»
09.00 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ ПО ПРИМЕНЕНИЮ». ПОГОДА
09.30 НЕОБЪЯСНИМО, НО ФАКТ
10.30 Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
11.30 Т/С «САША ПЛЮС МАША»
12.00 М/Ф «КРУТЫЕ БОБРЫ»
12.30 М/Ф «ШОУ РЕНА И СТИМПИ»
13.00 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ДЖИММИ НЕЙРОНА»
13.30 М/С «ГУБКА БОБ КВАДРАТНЫЕ ШТАНЫ»
14.00 М/С «ТОТАЛЛИ СПАЙС»
14.30 «ТАКСИ»
15.00 «ПОБЕДОНОСНЫЙ ГОЛОС ВЕРУЮЩЕГО». «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
15.30 «ДОМ-2. LIVE»
16.35 Х/Ф «ПОСЛЕДНИЙ ИЗ МОГИКАН»
19.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА
19.15 «АБИТУРИЕНТ-2008». «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
19.30 Т/С «ГУМАНОИДЫ В КОРОЛЕВЕ»

20.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА. «НОВОСТЬ»
20.35 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ ПО ПРИМЕНЕНИЮ»
21.00 Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
22.00 «ДОМ-2. ГОРОД ЛЮБВИ». «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
23.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА. «НОВОСТЬ»
23.35 Х/Ф «КРАСОТКА-2. СБЕЖАВШАЯ НЕВЕСТА»

Тивиком

07.00 «САМ СЕБЕ ХОЗЯИН»
07.40 «ЗАВЕЩАНИЕ ДРЕВНИХ МАЙЯ»
08.05 Т/С «ДРУЗЬЯ»
09.00 «РЕКЛАМНЫЙ ОБЛОМ»
09.30 «ОЧЕВИДЕЦ»: САМОЕ СМЕШНОЕ
10.30, 13.30, 20.30, 00.30 «24»
11.00 «В ЧАС ПИК»
12.00 «ЧАС СУДА»
13.00 Д/Ф «ЗАВЕЩАНИЕ ДРЕВНИХ МАЙЯ»
14.00 «ЗВАННЫЙ УЖИН»
14.55 Х/Ф «ПОЛЯРНАЯ НОЧЬ»
16.50 «ОЧЕВИДЕЦ»: САМОЕ СМЕШНОЕ
17.10 Т/С «4400»
19.00 «В ЧАС ПИК»
20.00 «НАШ ГОРОД»
21.00 «СОЛДАТЫ. ДЕМБЕЛЬСКИЙ АЛЬБОМ»
23.00 «ГРОМКОЕ ДЕЛО»: «ПАЛАЧИ В ПОГОНАХ»
00.00 «НАШ ГОРОД»
01.00 «ОЧЕВИДЕЦ»: САМОЕ СМЕШНОЕ
01.15 «ТРИ УГЛА С ПАВЛОМ АСТАХОВЫМ»
02.15 «НАШ ГОРОД»

СТС - «БАЙКАЛ»

00.25, 00.50, 01.20, 01.55, 02.20, 02.50, 03.20 СКАЖИ НА СТС-БАЙКАЛ
16.10, 18.55, 20.05, 21.55, 23.35, 00.55, 01.55 ПРОГНОЗ ПОГОДЫ: БУРЯТИЯ
06.00 М/С «ЧЕЛОВЕК-ПАУК»
06.55 М/С «СМЕШАРИКИ»
07.00 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ»
07.30 Т/С «ПАПИНЫ ДОЧКИ»
08.00 Т/С «РЫЖАЯ»
09.00, 13.30, 18.30, 00.00 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ
09.30 Т/С «КТО В ДОМЕ ХОЗЯИН?»
10.00 ГАЛИЛЕО
10.30 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ»

11.30 Х/Ф «ДОЧКИ-МАТЕРИ»
12.30 Т/С «ВСЯ ТАКАЯ ВНЕЗАПНАЯ»
13.00 М/С «ОЛИВЕР ТВИСТ»
14.00 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ВУДИ И ЕГО ДРУЗЕЙ»
14.30 М/С «ОБАН. ЗВЕЗДНЫЕ ГОНКИ»
15.00 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ БАЗЗА ЛАЙТЕРА И ЗВЕЗДНОЙ КОМАНДЫ»
15.30 М/С «КЛУБ ВИНКС - ШКОЛА ВОЛШЕБНИЦ»
16.00 Т/С «САБРИНА - МАЛЕНЬКАЯ ВЕДЬМА»
16.30 ГАЛИЛЕО
17.00 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ»
17.30 Т/С «ДОКТОР КТО»
19.00 Т/С «ПАПИНЫ ДОЧКИ»
20.00 Т/С «РЫЖАЯ»
21.00 Т/С «АТЛАНТИДА»
21.58 «СКАЖИ!»
22.00 Х/Ф «БОГАТЕНЬКИЕ ДЕВУШКИ»
23.50 6 КАДРОВ
00.30 СЛАВА БОГУ, ТЫ ПРИШЕЛ!
01.45 Х/Ф «ДОЧКИ-МАТЕРИ»
02.10 МУЗЫКА НА СТС

ДТВ

09.00 «УДАЧНОЕ УТРО»
09.50 «МУЗЫКА НА ДТВ»
09.55 ТЕЛЕМАГАЗИН
10.25 М/Ф
11.30 «САМОЕ СМЕШНОЕ ВИДЕО»
12.00 ОСТОРОЖНО, МОДЕРН!
12.30 Т/С «КОМИССАР РЕКС»
13.30 Х/Ф «ДЖОКЕР»
15.30 Д/С «УТОМЛЕННЫЕ СЛАВОЙ. О. КОРМУХИНА, А. БЕЛОВ»
16.00 Т/С «КРУТОЙ УОКЕР»
17.00 Т/С «КОМИССАР РЕКС»
18.00 Т/С «БЕЗМОЛВНЫЙ СВИДЕТЕЛЬ»
18.30 Т/С «CSI: МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ»
19.30 Х/Ф «ПОХИЩЕНИЕ»
21.30 «ЧУДЕСА СО ВСЕГО СВЕТА»
22.30 ОСТОРОЖНО, МОДЕРН!
23.00 «САМОЕ СМЕШНОЕ ВИДЕО»
23.30 «САМОЕ НЕВЕРОЯТНОЕ ВИДЕО»
00.30 Т/С «БЕЗМОЛВНЫЙ СВИДЕТЕЛЬ»
01.00 Т/С «CSI: МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ»
02.00 «ГОЛЫЕ И СМЕШНЫЕ»
02.30 «ЧУДЕСА СО ВСЕГО СВЕТА»
03.25 «КАРДАННЫЙ ВАЛ»
03.55 «ГОЛЫЕ И СМЕШНЫЕ»
04.25 «В ЗАСАДЕ»

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ • 21-62-62 • ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ

Вторник, 8

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.00 «ДОБРОЕ УТРО»
10.00, 13.00, 16.00, 19.00 НОВОСТИ
10.05 «МАЛАХОВ +»
11.20 «МОДНЫЙ ПРИГОВОР»
12.20 «КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА»
13.20 Т/С «АГЕНТ НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ»
14.20 «ДЕТЕКТИВЫ»
15.00 ДРУГИЕ НОВОСТИ
15.20 «ПОНЯТЬ. ПРОСТИТЬ»
16.20 «ШТУРМ НА ВЗЛЕТНОЙ ПОЛОСЕ»
17.10 Т/С «ОГОНЬ ЛЮБВИ»
18.00 «ФЕДЕРАЛЬНЫЙ СУДЬЯ»
19.20 «ПУСТЬ ГОВОРЯТ»
20.10 «СЛЕД»
21.00 Т/С «ПРИНЦЕССА ЦИРКА»
22.00 «ВРЕМЯ»
22.30 Т/С «НЕНАВИСТЬ»
23.30 ДЕНЬ СЕМЬИ, ЛЮБВИ И ВЕРНОСТИ. ПРАЗДНИЧНЫЙ КОНЦЕРТ
01.00 НОЧНЫЕ НОВОСТИ
01.20 «НА НОЧЬ ГЛЯДЯ»
02.00 Х/Ф «КЛЯТВА»
04.00 Х/Ф «АППАССИОНАТА»

«РОССИЯ»

06.00 «ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!»
06.35, 08.35 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ (НА БУР. ЯЗ.)
07.35, 09.34 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
09.55 «БАМБАХАЙ»
10.05 УЛГУР
10.20 СПОРТ-ЦЕНТР
10.35 МУНХЭ ЗУЛА
10.50 Т/С «БУХТА ФИЛИППА»
11.45, 18.50 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
12.00, 15.00, 18.00, 21.00 ВЕСТИ
12.25 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
12.45 Т/С «БУХТА ФИЛИППА»
13.40 Х/Ф «ВЕЧНЫЙ ЗОВ»
14.50 М/Ф «НУ, ПОГОДИ!»
15.20 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
15.40 Т/С «ВЗРОСЛЫЕ ИГРЫ»
16.35 «СУД ИДЕТ»

17.30 «КУЛАГИН И ПАРТНЕРЫ»
18.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
19.05 Т/С «ЖЕНЩИНА БЕЗ ПРОШЛОГО»
20.00 Т/С «РОДНЫЕ ЛЮДИ»
21.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
21.50 «СПОКОЙНОЙ НОЧИ, МАЛЫШИ!»
22.00 Т/С «КОЛДОВСКАЯ ЛЮБОВЬ»
22.55 Х/Ф «ПЕРОМ И ШПАГОЙ»
23.55 «ОБИДЕТЬ КОРОЛЕВУ. ВИЯ АРТМАНЕ»
00.50 «ВЕСТИ+»
01.10 Х/Ф «СЛАВНЫЕ ПАРНИ»

КУЛЬТУРА

07.30 «ЕВРОНЬЮС»
11.00, 20.30, 00.30 НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ
11.20 «В ГЛАВНОЙ РОЛИ...»
11.50 Д/С «ПОД НЕБОМ ЕВРОПЫ». «ПОЛЬША, СЛОВАКИЯ»
12.20 Х/Ф «ВОЛЬНИЦА»
14.00 Д/Ф «РЕМ ХОХЛОВ. ПОСЛЕДНЯЯ ВЫСОТА»
14.40 Д/С «ШЕДЕВРЫ ЭРМИТАЖА». «НИДЕРЛАНДСКАЯ ЖИВОПИСЬ - ОТКРЫТИЕ ДЕЙСТВИТЕЛЬНОСТИ»
15.10 Т/С «РАЗНЫЕ ЛЮДИ». «10-Й А» 7 С.
16.15 Д/Ф «ПОМПЕИ. ПУТЕШЕСТВИЕ В ДРЕВНИЙ МИР»
16.30 «ТЕАТРАЛЬНАЯ ЛЕТОПИСЬ». МИХАИЛ КОЗАКОВ. ГЛАВА 2-Я
17.00 М/С «ЗВЕЗДНЫЙ ПЕС»
17.25 М/Ф «МЫ ИЩЕМ КЛЯКСУ»
17.45 Т/С «ПОЛОСАТОЕ ЛЕТО» 2 С.
18.35 Д/С «НЕИЗВЕСТНОЕ ОБ ИЗВЕСТНОМ». «ЖИВОТНОВОДСТВО»
19.05 КОНЦЕРТ ЛЕОНИДА СЕРЕБРЕННИКОВА
20.00 Д/С «ИМПЕРИЯ КОРОЛЕВА». «ТРОФЕЙНЫЙ КОСМОС»
20.50 Д/Ф «КОРСАРЫ ИЗ СЕНМАЛО»
21.45 ЮБИЛЕЙ АРТИСТА. «ДВОЕ». АНДРЕЙ МЯГКОВ И АНАСТАСИЯ ВОЗНЕСЕНСКАЯ
22.25 Х/Ф «ПОСЛЕСЛОВИЕ»

00.00 КТО МЫ? «ПРЕМЬЕРА РУССКОГО АБСУРДА». 2 П.
00.50 Х/Ф «ЖИЗНЬ БЕРЛИОЗА» 1, 2 С.
02.40 Д/Ф «ПУЭБЛА. ГОРОД ЦЕРКВЕЙ И «ЖУКОВ»
02.55 Д/Ф «КОРСАРЫ ИЗ СЕНМАЛО»

Ариг Ус

06.30 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА. «НОВОСТЬ»
07.10 «АБИТУРИЕНТ-2008». «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
07.30 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ ПО ПРИМЕНЕНИЮ». ПОГОДА
08.00 «ТАКСИ»
08.30 М/С «ОХ УЖ ЭТИ ДЕТКИ»
09.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА
09.30 НЕОБЪЯСНИМО, НО ФАКТ
10.30 Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
11.30 Т/С «ГУМАНОИДЫ В КОРОЛЕВЕ»
12.00 М/С «КРУТЫЕ БОБРЫ»
12.30 М/Ф «ШОУ РЕНА И СТИМПИ»
13.00 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ДЖИММИ НЕЙРОНА»
13.30 М/С «ГУБКА БОБ КВАДРАТНЫЕ ШТАНЫ»
14.00 М/С «ТОТАЛЛИ СПАЙС»
14.30 Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
15.00 «ПОБЕДОНОСНЫЙ ГОЛОС ВЕРУЮЩЕГО». «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
15.30 «ДОМ-2. LIVE»
16.45 Х/Ф «КРАСОТКА-2. СБЕЖАВШАЯ НЕВЕСТА»
19.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА
19.15 «АБИТУРИЕНТ-2008». «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
19.30 Т/С «ГУМАНОИДЫ В КОРОЛЕВЕ»
20.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА. «НОВОСТЬ»
20.35 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ ПО ПРИМЕНЕНИЮ»
21.00 Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
22.00 «ДОМ-2. ГОРОД ЛЮБВИ». «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»

23.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА. «НОВОСТЬ»
23.35 Х/Ф «ТАНГО ВТРОЕМ»

Тивиком

06.25 «ВЕЧЕР С ТИГРАНОМ КЕОСАЯНОМ»
07.00 «НАШ ГОРОД»
07.35 «ЗАВЕЩАНИЕ ДРЕВНИХ МАЙЯ»
08.00 «ДРУЗЬЯ»
08.30 «СОЛДАТЫ. ДЕМБЕЛЬСКИЙ АЛЬБОМ»
10.30 «НАШ ГОРОД»
11.00 «В ЧАС ПИК»
12.00 «ЧАС СУДА»
13.00 «НАШ ГОРОД»
13.30, 20.30, 00.30 «24»
14.00 «ЗВАННЫЙ УЖИН»
14.55 Х/Ф «ДОМ»
16.45 «НАРУШИТЕЛИ ПОРЯДКА»
17.10 Т/С «СЕКРЕТНЫЕ МАТЕРИАЛЫ»
19.00 «В ЧАС ПИК»
20.00 «НАШ ГОРОД»
21.00 «СОЛДАТЫ. ДЕМБЕЛЬСКИЙ АЛЬБОМ»
23.00 «ЧРЕЗВЫЧАЙНЫЕ ИСТОРИИ»: «МУЖСКАЯ ПЛАСТИКА. ОПЕРАЦИЯ ДУШИ»
00.00 «НАШ ГОРОД»
01.00 «ОЧЕВИДЕЦ»: САМОЕ СМЕШНОЕ
01.15 Х/Ф «ДОМ»
03.00 «НАШ ГОРОД»

СТС - «БАЙКАЛ»

00.25, 00.50, 01.20, 01.55, 02.20, 02.50, 03.20 СКАЖИ НА СТС-БАЙКАЛ
16.10, 18.55, 20.05, 21.55, 23.35, 00.55, 01.55 ПРОГНОЗ ПОГОДЫ: БУРЯТИЯ
06.00 ПРОФИЛАКТИЧЕСКИЕ РАБОТЫ
14.00 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ВУДИ И ЕГО ДРУЗЕЙ»
14.30 М/С «ОБАН. ЗВЕЗДНЫЕ ГОНКИ»
15.00 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ БАЗЗА ЛАЙТЕРА И ЗВЕЗДНОЙ КОМАНДЫ»

15.30 М/С «КЛУБ ВИНКС - ШКОЛА ВОЛШЕБНИЦ»
16.00 Т/С «САБРИНА - МАЛЕНЬКАЯ ВЕДЬМА»
16.30 ГАЛИЛЕО
17.00 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ»
17.30 Т/С «ДОКТОР КТО»
18.30, 00.00 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ
19.00 Т/С «ПАПИНЫ ДОЧКИ»
20.00 Т/С «РЫЖАЯ»
21.00 Т/С «АТЛАНТИДА»
21.58 «СКАЖИ!»
22.00 Х/Ф «ЗАБЫТОЕ»
23.45 6 КАДРОВ
00.30 СЛАВА БОГУ, ТЫ ПРИШЕЛ!
01.45 Т/С «ТАНЦЫ СО ЗВЕЗДАМИ»
03.45 Х/Ф «ДОЧКИ-МАТЕРИ»
04.10 МУЗЫКА НА СТС

ДТВ

09.00 «УДАЧНОЕ УТРО»
09.50 «МУЗЫКА НА ДТВ»
09.55 ТЕЛЕМАГАЗИН
10.25 М/Ф
11.30 «САМОЕ СМЕШНОЕ ВИДЕО»
12.00 ОСТОРОЖНО, МОДЕРН!
12.30 Т/С «КОМИССАР РЕКС»
13.30 Х/Ф «ЗОЛОТО ПАРТИИ»
15.30 Д/С «УТОМЛЕННЫЕ СЛАВОЙ. Ю. ЭНТИН»
16.00 Т/С «КРУТОЙ УОКЕР»
17.00 Т/С «КОМИССАР РЕКС»
18.00 Т/С «БЕЗМОЛВНЫЙ СВИДЕТЕЛЬ»
18.30 Т/С «CSI: МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ»
19.30 Х/Ф «НОЧНОЙ ДОЗОР»
21.30 «ЧУДЕСА СО ВСЕГО СВЕТА»
22.30 ОСТОРОЖНО, МОДЕРН!
23.00 «САМОЕ СМЕШНОЕ ВИДЕО»
23.30 «САМОЕ НЕВЕРОЯТНОЕ ВИДЕО»
00.30 Т/С «БЕЗМОЛВНЫЙ СВИДЕТЕЛЬ»
01.00 Т/С «CSI: МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ»
02.00 «ГОЛЫЕ И СМЕШНЫЕ»
02.30 «ЧУДЕСА СО ВСЕГО СВЕТА»
03.25 «КАРДАННЫЙ ВАЛ»
03.55 «ГОЛЫЕ И СМЕШНЫЕ»
04.25 Т/С «ИЕРИХОН. ГОРОД ОБРЕЧЕННЫХ»
05.10 «НОЧНОЙ КЛУБ»
07.10 Т/С «СЕКРЕТНЫЙ АГЕНТ МАКГАЙВЕР»

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ • 21-62-62 • ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ

Среда, 9

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.00 «ДОБРОЕ УТРО»
10.00, 13.00, 16.00, 19.00 НОВОСТИ

10.05 «МАЛАХОВ +»
11.20 «МОДНЫЙ ПРИГОВОР»
12.20 «КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА»
13.20 Т/С «АГЕНТ НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ»
14.20 «ДЕТЕКТИВЫ»

15.00 ДРУГИЕ НОВОСТИ
15.20 «ПОНЯТЬ. ПРОСТИТЬ»
16.20 «ПРОПАВШИЙ СЫН. ИСТОРИЯ ОДНОЙ СЕМЬИ»
17.10 Т/С «ОГОНЬ ЛЮБВИ»
18.00 «ФЕДЕРАЛЬНЫЙ СУДЬЯ»

19.20 «ПУСТЬ ГОВОРЯТ»
20.10 «СЛЕД»
21.00 Т/С «ПРИНЦЕССА ЦИРКА»
22.00 «ВРЕМЯ»
22.30 Т/С «НЕНАВИСТЬ»
23.30 Т/С «СЕТЬ»

00.20 НОЧНЫЕ НОВОСТИ
00.40 «НА НОЧЬ ГЛЯДЯ»
01.30 Х/Ф «СЕНТ АНЖ»
03.00 Х/Ф «ПРИНЦЕССА ЛЬДА»
04.40 Т/С «ГОВОРЯЩАЯ С ПРИЗРАКАМИ»
05.20 «ДЕТЕКТИВЫ»

№26(584)

Дүхэрнэ

№26(21584)

- РОССИЯ
06.00 «ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!»
06.35, 08.35 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ (НА БУР. ЯЗ.)
07.35, 09.34 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ «СМЕРТЕЛЬНАЯ ВЕРТИКАЛЬ ЛЕТЧИКА ГАРНАЕВА»
10.50 Т/С «БУХТА ФИЛИППА»
11.45, 18.50 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
12.00, 15.00, 18.00, 21.00 ВЕСТИ ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
12.45 Т/С «БУХТА ФИЛИППА»
13.40 Х/Ф «ВЕЧНЫЙ ЗОВ»
14.50 М/Ф «НУ, ПОГОДИ!»
15.20 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
15.40 Т/С «ВЗРОСЛЫЕ ИГРЫ»
16.35 «СУД ИДЕТ»
17.30 «КУЛАГИН И ПАРТНЕРЫ»
18.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
19.05 Т/С «ЖЕНЩИНА БЕЗ ПРОШЛОГО»
20.00 Т/С «РОДНЫЕ ЛЮДИ»
21.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
21.50 «СПОКОЙНОЙ НОЧИ, МАЛЫШИ!»
22.00 Т/С «КОЛДОВСКАЯ ЛЮБОВЬ»
22.55 Х/Ф «ПЕРОМ И ШПАГОЙ»
23.55 «АНДРЕЙ МАКАРЕВИЧ. ПРАВИЛА ДВИЖЕНИЯ»
01.00 «ВЕСТИ+»
01.20 Х/Ф «УТРЕННИЙ ОБХОД»
03.15 «КИНЕСКОП». «30-И МОСКОВСКИЙ МЕЖДУНАРОДНЫЙ КИНОФЕСТИВАЛЬ»

- 14.25 Д/С «ШЕДЕВРЫ ЭРМИТАЖА». «ВЕЛИКИЕ ФЛАМАНДЦЫ»
14.55 Х/Ф «ИЩУ ЧЕЛОВЕКА»
16.30 «ТЕАТРАЛЬНАЯ ЛЕТОПИСЬ». МИХАИЛ КОЗАКОВ. ГЛАВА 3-Я
17.00 М/С «ЗВЕЗДНЫЙ ПЕС»
17.25 М/Ф «ОБЕЗЬЯНКИ В ОПЕРЕ»
17.35 Т/С «ПОЛОСАТОЕ ЛЕТО» 3 С.
18.25 Д/С «НЕИЗВЕСТНОЕ ОБ ИЗВЕСТНОМ». «КРУГОВОРОТ АЗОТА И УГЛЕРОДА В ПРИРОДЕ». 4 С. «КРУГОВОРОТ ВОДЫ, ФОСФОРА И СЕРЫ В ПРИРОДЕ»
19.00 КОНЦЕРТ ЕВГЕНИЯ НЕСТЕРЕНКО
19.40 Д/Ф «ВЕЙМАР. ГОРОД ПАРКОВ»
20.00 Д/С «ИМПЕРИЯ КОРОЛЕВА». «НЕДОСЯГАЕМАЯ ЛУНА»
20.50 Д/Ф «ЭХНАТОН: ЕГИПЕТСКИЙ ЦАРЬ-ЕРЕТИК»
21.35 СПЕКТАКЛЬ «ТРУДНЫЕ ЛЮДИ». «СОВРЕМЕННИК»
23.40 Д/Ф «АНТонио ГАУДИ. АРХИТЕКТОР В БАРСЕЛОНЕ»
00.00 АТЛАНТЫ В ПОИСКАХ ИСТИНЫ. АВТОРСКАЯ ПРОГРАММА АЛЕКСАНДРА ГОРОДНИЦКОГО
00.50 Х/Ф «ЖИЗНЬ БЕРЛИОЗА» 3, 4 С.
02.55 Д/Ф «ЭХНАТОН: ЕГИПЕТСКИЙ ЦАРЬ-ЕРЕТИК»
03.40 МУЗЫКАЛЬНЫЙ МОМЕНТ. ЧАРЛИ ЧАПЛИН. ФРАГМЕНТЫ МУЗЫКИ К КИНОФИЛЬМАМ

- 08.30 М/С «ОХ УЖ ЭТИ ДЕТКИ»
09.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА
09.30 НЕОБЪЯСНИМО, НО ФАКТ Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
11.30 Т/С «ГУМАНОИДЫ В КОРОЛЕВЕ»
12.00 М/С «КРУТЫЕ БОБРЫ»
12.30 М/Ф «ШОУ РЕНА И СТИМПИ»
13.00 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ДЖИММИ НЕЙРОНА»
13.30 М/С «ГУБКА БОБ КВАДРАТНЫЕ ШТАНЫ»
14.00 М/С «ТОТАЛЛИ СПАЙС»
14.30 Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
15.00 «ПОБЕДОНОСНЫЙ ГОЛОС ВЕРУЮЩЕГО». «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
15.30 «ДОМ-2. LIVE»
17.35 Х/Ф «ТАНГО ВТРОЕМ»
19.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА
19.15 «АБИТУРИЕНТ-2008». «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
19.30 Т/С «ГУМАНОИДЫ В КОРОЛЕВЕ»
20.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА. «НОВОСТЯ»
20.35 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ ПО ПРИМЕНЕНИЮ»
21.00 Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
22.00 «ДОМ-2. ГОРОД ЛЮБВИ». «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
23.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА. «НОВОСТЯ»
23.35 Х/Ф «ТРОЯНСКАЯ ШТУЧКА»

- 13.30, 20.30, 00.30 «24»
14.00 «ЗВАННЫЙ УЖИН»
14.55 Х/Ф «ДОМ: НОВЫЕ ЖИЛЬЦЫ»
16.45 «НАРУШИТЕЛИ ПОРЯДКА»
17.10 Т/С «СЕКРЕТНЫЕ МАТЕРИАЛЫ»
19.00 «В ЧАС ПИК»
20.00 «НАШ ГОРОД»
21.00 «СОЛДАТЫ. ДЕМБЕЛЬСКИЙ АЛЬБОМ»
23.00 «ДЕТЕКТИВНЫЕ ИСТОРИИ»: «ЗОНА. СВОБОДА ТВОРЧЕСТВА»
00.00 «НАШ ГОРОД»
01.00 «ОЧЕВИДЕЦ»: САМОЕ СМЕШНОЕ
01.15 Х/Ф «ДОМ: ШОУ УЖАСОВ»
03.00 «НАШ ГОРОД»

- 15.30 М/С «КЛУБ ВИНКС - ШКОЛА ВОЛШЕБНИЦ»
16.00 Т/С «САБРИНА - МАЛЕНЬКАЯ ВЕДЬМА»
16.30 ГАЛИЛЕО
17.00 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ»
17.30 Т/С «ДОКТОР КТО»
19.00 Т/С «ПАПИНЫ ДОЧКИ»
20.00 Т/С «РЫЖАЯ»
21.00 Т/С «АТЛАНТИДА»
21.58 «СКАЖИ!»
22.00 Х/Ф «РАСПЛАВЛЕННЫЕ»
00.30 СЛАВА БОГУ, ТЫ ПРИШЕЛ!
01.45 Т/С «ТАНЦЫ СО ЗВЕЗДАМИ»
03.45 Х/Ф «ДОЧКИ-МАТЕРИ»
04.10 МУЗЫКА НА СТС

- КУЛЬТУРА
07.30 «ЕВРОНЬЮС»
11.00, 20.30, 00.30 НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ
11.20 «В ГЛАВНОЙ РОЛИ...»
11.50 Д/С «ПОД НЕБОМ ЕВРОПЫ». «ИТАЛИЯ»
12.20 Х/Ф «СОРОКА-ВОРОВКА»
13.40 Д/Ф «МОЛНИИ РОЖДАЮТСЯ НА ЗЕМЛЕ»

- Ариг Ус
06.30 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА. «НОВОСТЯ»
07.10 «АБИТУРИЕНТ-2008». «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
07.30 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ ПО ПРИМЕНЕНИЮ». ПОГОДА
08.00 «ТАКСИ»

- Тивиком
06.25 «ВЕЧЕР С ТИГРАНОМ КЕОСАЯНОМ»
07.00 «НАШ ГОРОД»
07.30 «ТАИНЫ ИНДИЙСКИХ ЙОГОВ»
08.05 Т/С «ДРУЗЬЯ»
08.30 «СОЛДАТЫ. ДЕМБЕЛЬСКИЙ АЛЬБОМ»
10.30 «НАШ ГОРОД»
11.00 «В ЧАС ПИК»
12.00 «ЧАС СУДА»
13.00 «НАШ ГОРОД»

- СТС - «БАЙКАЛ»
06.25, 07.15, 07.40, 08.10, 08.25, 00.25, 00.50, 01.20, 01.55, 02.20, 02.50, 03.20 СКАЖИ НА СТС-БАЙКАЛ
05.55, 07.15, 08.10, 09.25, 11.15, 16.10, 18.55, 20.05, 21.55, 23.35, 00.55, 01.55 ПРОГНОЗ ПОГОДЫ: БУРЯТИЯ
06.00 М/С «ЧЕЛОВЕК-ПАУК»
06.55 М/С «СМЕШАРИКИ»
07.00 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ»
07.30 Т/С «ПАПИНЫ ДОЧКИ»
08.00 Т/С «РЫЖАЯ»
09.00, 13.30, 18.30, 00.00 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ
09.30 Т/С «АТЛАНТИДА»
10.30 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ»
11.30 Х/Ф «ДОЧКИ-МАТЕРИ»
12.30 Т/С «ВСЯ ТАКАЯ ВНЕЗАПНАЯ»
13.00 М/С «ОЛИВЕР ТВИСТ»
14.00 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ВУДИ И ЕГО ДРУЗЕЙ»
14.30 М/С «ОБАН. ЗВЕЗДНЫЕ ГОНКИ»
15.00 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ БАЗЗА ЛАЙТЕРА И ЗВЕЗДНОЙ КОМАНДЫ»

- ДТВ
09.00 «УДАЧНОЕ УТРО»
09.50 «МУЗЫКА НА ДТВ»
09.55 ТЕЛЕМАГАЗИН
10.25 М/Ф
11.30 «САМОЕ СМЕШНОЕ ВИДЕО»
12.00 ОСТОРОЖНО, МОДЕРН!
12.30 Т/С «КОМИССАР РЕКС»
13.30 Х/Ф «АВАРИЯ»
15.30 Д/С «УТОМЛЕННЫЕ СЛАБОЙ. ДАНКО»
16.00 Т/С «КРУТОЙ УОКЕР»
17.00 Т/С «КОМИССАР РЕКС»
18.00 Т/С «БЕЗМОЛВНЫЙ СВИДЕТЕЛЬ»
18.30 Т/С «CSI: МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ»
19.30 Х/Ф «УМРИ ДВАЖДЫ»
21.30 «ЧУДЕСА СО ВСЕГО СВЕТА»
22.30 ОСТОРОЖНО, МОДЕРН!
23.00 «САМОЕ СМЕШНОЕ ВИДЕО»
23.30 «САМОЕ НЕВЕРОЯТНОЕ ВИДЕО»
00.30 Т/С «БЕЗМОЛВНЫЙ СВИДЕТЕЛЬ»
01.00 Т/С «CSI: МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ»
02.00 «ГОЛЫЕ И СМЕШНЫЕ»
02.30 «ЧУДЕСА СО ВСЕГО СВЕТА»
03.25 «КАРДАННЫЙ ВАЛ»
03.55 «ГОЛЫЕ И СМЕШНЫЕ»
04.25 Т/С «ИЕРИХОН. ГОРОД ОБРЕЧЕННЫХ»
05.10 «НОЧНОЙ КЛУБ»

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ 21-62-62 ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ

- Четверг, 10
ПЕРВЫЙ КАНАЛ
06.00 «ДОБРОЕ УТРО»
10.00, 13.00, 16.00, 19.00 НОВОСТИ
10.05 «МАЛАХОВ +»
11.20 «МОДНЫЙ ПРИГОВОР»
12.20 «КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА»
13.20 Т/С «АГЕНТ НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ»
14.20 «ДЕТЕКТИВЫ»
15.00 ДРУГИЕ НОВОСТИ
15.20 «ПОНЯТЬ. ПРОСТИТЬ»
16.20 «ПРОКЛЯТИЕ ЗОЛОТА ИНКОВ»
17.10 Т/С «ОГОНЬ ЛЮБВИ»
18.00 «ФЕДЕРАЛЬНЫЙ СУДЬЯ»
19.20 «ПУСТЬ ГОВОРЯТ»
20.10 «СЛЕД»
21.00 Т/С «ПРИНЦЕССА ЦИРКА»
22.00 «ВРЕМЯ»
22.30 Т/С «ЕНАВИСТЬ»
23.30 «ГОРДОН КИХОТ»
00.30 НОЧНЫЕ НОВОСТИ
00.50 «НА НОЧЬ ГЛЯДЯ»
01.40 Х/Ф «МАКСИМАЛЬНОЕ УСКОРЕНИЕ»
03.10 Х/Ф «СОСТЯЗАНИЕ»
05.20 «ДЕТЕКТИВЫ»

- Ариг Ус
06.30 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА. «НОВОСТЯ»
07.10 «АБИТУРИЕНТ-2008». «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
07.30 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ ПО ПРИМЕНЕНИЮ». ПОГОДА
08.00 «ТАКСИ»
08.30 М/С «ОХ УЖ ЭТИ ДЕТКИ»
09.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА
09.30 НЕОБЪЯСНИМО, НО ФАКТ Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
11.30 Т/С «ГУМАНОИДЫ В КОРОЛЕВЕ»
12.00 М/С «КРУТЫЕ БОБРЫ»
12.30 М/Ф «ШОУ РЕНА И СТИМПИ»
13.00 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ДЖИММИ НЕЙРОНА»
13.30 М/С «ГУБКА БОБ КВАДРАТНЫЕ ШТАНЫ»
14.00 М/С «ТОТАЛЛИ СПАЙС»
14.30 Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
15.00 «ПОБЕДОНОСНЫЙ ГОЛОС ВЕРУЮЩЕГО». «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
15.30 «ДОМ-2. LIVE»
17.25 Х/Ф «НОВЫЕ ПРИКЛЮЧЕНИЯ НЕУЛОВИМЫХ»
19.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА
19.15 «АБИТУРИЕНТ-2008». «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
19.30 Т/С «ГУМАНОИДЫ В КОРОЛЕВЕ»
20.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА. «НОВОСТЯ»
20.35 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ ПО ПРИМЕНЕНИЮ»
21.00 Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
22.00 «ДОМ-2. ГОРОД ЛЮБВИ». «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
23.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА. «НОВОСТЯ»
23.35 Х/Ф «МОЮ ЖЕНУ ЗОВУТ МОРИС»

- Ариг Ус
06.30 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА. «НОВОСТЯ»
07.10 «АБИТУРИЕНТ-2008». «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
07.30 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ ПО ПРИМЕНЕНИЮ». ПОГОДА
08.00 «ТАКСИ»
08.30 М/С «ОХ УЖ ЭТИ ДЕТКИ»
09.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА
09.30 НЕОБЪЯСНИМО, НО ФАКТ Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
11.30 Т/С «ГУМАНОИДЫ В КОРОЛЕВЕ»
12.00 М/С «КРУТЫЕ БОБРЫ»
12.30 М/Ф «ШОУ РЕНА И СТИМПИ»
13.00 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ДЖИММИ НЕЙРОНА»
13.30 М/С «ГУБКА БОБ КВАДРАТНЫЕ ШТАНЫ»
14.00 М/С «ТОТАЛЛИ СПАЙС»
14.30 Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
15.00 «ПОБЕДОНОСНЫЙ ГОЛОС ВЕРУЮЩЕГО». «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
15.30 «ДОМ-2. LIVE»
17.25 Х/Ф «НОВЫЕ ПРИКЛЮЧЕНИЯ НЕУЛОВИМЫХ»
19.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА
19.15 «АБИТУРИЕНТ-2008». «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
19.30 Т/С «ГУМАНОИДЫ В КОРОЛЕВЕ»
20.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА. «НОВОСТЯ»
20.35 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ ПО ПРИМЕНЕНИЮ»
21.00 Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
22.00 «ДОМ-2. ГОРОД ЛЮБВИ». «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
23.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА. «НОВОСТЯ»
23.35 Х/Ф «МОЮ ЖЕНУ ЗОВУТ МОРИС»

- СТС - «БАЙКАЛ»
08.30 «СОЛДАТЫ. ДЕМБЕЛЬСКИЙ АЛЬБОМ»
10.30 «НАШ ГОРОД»
11.00 «В ЧАС ПИК»
12.00 «ЧАС СУДА»
13.00 «НАШ ГОРОД»
13.30, 00.30 «24»
14.00 «ЗВАННЫЙ УЖИН»
14.55 Х/Ф «ДОМ: ШОУ УЖАСОВ»
16.45 «НАРУШИТЕЛИ ПОРЯДКА»
17.10 Т/С «СЕКРЕТНЫЕ МАТЕРИАЛЫ»
19.00 «В ЧАС ПИК»
20.00 «НАШ ГОРОД»
20.25 «РАДАР-СПОРТ»
21.00 «СОЛДАТЫ. ДЕМБЕЛЬСКИЙ АЛЬБОМ»
23.00 «СЕКРЕТНЫЕ ИСТОРИИ»: «ЖЕНСКИЙ БАТАЛЬОН СМЕРТИ»
00.00 «НАШ ГОРОД»
01.00 «ОЧЕВИДЕЦ»: САМОЕ СМЕШНОЕ
01.15 Х/Ф «ДОМ: АДСКОЕ НАСЛЕДСТВО»
03.05 «НАШ ГОРОД»

- М/С «КЛУБ ВИНКС - ШКОЛА ВОЛШЕБНИЦ»
Т/С «САБРИНА - МАЛЕНЬКАЯ ВЕДЬМА»
ГАЛИЛЕО
Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ»
Т/С «ДОКТОР КТО»
Т/С «ПАПИНЫ ДОЧКИ»
Т/С «РЫЖАЯ»
Т/С «АТЛАНТИДА»
«СКАЖИ!»
Х/Ф «МАКСИМАЛЬНЫЙ РИСК»
6 КАДРОВ
СЛАВА БОГУ, ТЫ ПРИШЕЛ!
Т/С «ТАНЦЫ СО ЗВЕЗДАМИ»
Х/Ф «ДОЧКИ-МАТЕРИ»
МУЗЫКА НА СТС

- РОССИЯ
06.00 «ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!»
06.35, 08.35 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ (НА БУР. ЯЗ.)
07.35, 09.34 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ «ТОЛИ»
10.20 «БУРЯД ОРОН»
10.50 Т/С «БУХТА ФИЛИППА»
11.45, 18.50 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
12.00, 15.00, 18.00, 21.00 ВЕСТИ ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
12.45 Т/С «БУХТА ФИЛИППА»
13.40 Х/Ф «ВЕЧНЫЙ ЗОВ»
14.50 М/Ф «НУ, ПОГОДИ!»
15.20 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
15.40 Т/С «ВЗРОСЛЫЕ ИГРЫ»
16.35 «СУД ИДЕТ»
17.30 «КУЛАГИН И ПАРТНЕРЫ»
18.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
19.05 Т/С «ЖЕНЩИНА БЕЗ ПРОШЛОГО»
20.00 Т/С «РОДНЫЕ ЛЮДИ»
21.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
21.50 «СПОКОЙНОЙ НОЧИ, МАЛЫШИ!»

- КУЛЬТУРА
07.30 «ЕВРОНЬЮС»
11.00, 20.30, 00.30 НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ
11.20 «В ГЛАВНОЙ РОЛИ...»
11.50 Д/С «ПОД НЕБОМ ЕВРОПЫ». «ДАНИЯ, ШВЕЦИЯ, ФИНЛЯНДИЯ»
12.20 Х/Ф «НАС ВЕНЧАЛИ НЕ В ЦЕРКВИ»
13.45 Д/Ф «ИГОРЬ СТРАВИНСКИЙ. ИЗБРАННОЕ»
14.40 Д/С «ШЕДЕВРЫ ЭРМИТАЖА». «ГОЛЛАНДСКАЯ ЖИВОПИСЬ XVII ВЕКА»
15.10 СПЕКТАКЛЬ «ОСТРОВА В ОКЕАНЕ» 1 Ч.
16.30 «ТЕАТРАЛЬНАЯ ЛЕТОПИСЬ». МИХАИЛ КОЗАКОВ. ГЛАВА 4-Я
17.00 М/С «ЗВЕЗДНЫЙ ПЕС»
17.25 М/Ф «ГНОМЫ И ГОРНЫЙ КОРОЛЬ»
17.35 Т/С «ПОЛОСАТОЕ ЛЕТО» 4 С.
18.25 Д/С «НЕИЗВЕСТНОЕ ОБ ИЗВЕСТНОМ». «ГРАЖДАНСКОЕ СТРОИТЕЛЬСТВО». 6 С. «ДЕНЬГИ»
19.00 «ЦАРСКАЯ ЛОЖА»
19.45 Д/Ф «КАИРУАН. СВЯЩЕННЫЙ ГОРОД МАГРИБА»
20.00 Д/С «ИМПЕРИЯ КОРОЛЕВА». «ОРБИТА БАБАКИНА»
20.50 Д/Ф «ПОТЕРЯННЫЙ КОРАБЛЬ КОЛУМБА. РАССЛЕДОВАНИЕ КРУШЕНИЯ»
21.45 «КУМИР». СЕРГЕЙ ЛЕМЕШЕВ
22.25 Х/Ф «ГОРИ, ГОРИ, МОЯ ЗВЕЗДА»
00.00 ДОКУМЕНТАЛЬНАЯ ИСТОРИЯ С СЕРГЕЕМ МИРОНЕНКО. «МИФЫ РЕВОЛЮЦИИ»
00.50 Х/Ф «ЖИЗНЬ БЕРЛИОЗА» 5, 6 С.
02.55 Д/Ф «ЧАС НОЛЬ»
03.35 Д/Ф «КАИРУАН. СВЯЩЕННЫЙ ГОРОД МАГРИБА»

- Тивиком
06.25 «ВЕЧЕР С ТИГРАНОМ КЕОСАЯНОМ»
07.00 «НАШ ГОРОД»
07.30 «ТАИНЫ ИНДИЙСКИХ ЙОГОВ»
08.05 «ДРУЗЬЯ»

- СТС - «БАЙКАЛ»
06.25, 07.15, 07.40, 08.10, 08.25, 00.25, 00.50, 01.20, 01.55, 02.20, 02.50, 03.20 СКАЖИ НА СТС-БАЙКАЛ
05.55, 07.15, 08.10, 09.25, 11.15, 16.10, 18.55, 20.05, 21.55, 23.35, 00.55, 01.55 ПРОГНОЗ ПОГОДЫ: БУРЯТИЯ
06.00 М/С «ЧЕЛОВЕК-ПАУК»
06.55 М/С «СМЕШАРИКИ»
07.00 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ»
07.30 Т/С «ПАПИНЫ ДОЧКИ»
08.00 Т/С «РЫЖАЯ»
09.00, 13.30, 18.30, 00.00 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ
09.30 Т/С «АТЛАНТИДА»
10.30 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ»
11.30 Х/Ф «ДОЧКИ-МАТЕРИ»
12.30 Т/С «ВСЯ ТАКАЯ ВНЕЗАПНАЯ»
13.00 М/С «ОЛИВЕР ТВИСТ»
14.00 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ВУДИ И ЕГО ДРУЗЕЙ»
14.30 М/С «ОБАН. ЗВЕЗДНЫЕ ГОНКИ»
15.00 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ БАЗЗА ЛАЙТЕРА И ЗВЕЗДНОЙ КОМАНДЫ»

- ДТВ
09.00 «УДАЧНОЕ УТРО»
09.50 «МУЗЫКА НА ДТВ»
09.55 ТЕЛЕМАГАЗИН
10.25 М/Ф
11.30 «САМОЕ СМЕШНОЕ ВИДЕО»
12.00 ОСТОРОЖНО, МОДЕРН!
12.30 Т/С «КОМИССАР РЕКС»
13.30 Х/Ф «ЭКИПАЖ МАШИНЫ БОЕВОЙ»
14.50 «В ЗАСАДЕ»
15.30 Д/С «УТОМЛЕННЫЕ СЛАБОЙ. Э. ХАНОК»
16.00 Т/С «КРУТОЙ УОКЕР»
17.00 Т/С «КОМИССАР РЕКС»
18.00 Т/С «БЕЗМОЛВНЫЙ СВИДЕТЕЛЬ»
18.30 Т/С «CSI: МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ»
19.30 Х/Ф «ВАМПИР ИЗ УАЙТЧЕПЛА»
21.30 «ЧУДЕСА СО ВСЕГО СВЕТА»
22.30 ОСТОРОЖНО, МОДЕРН!
23.00 «САМОЕ СМЕШНОЕ ВИДЕО»
23.30 «САМОЕ НЕВЕРОЯТНОЕ ВИДЕО»
00.30 Т/С «БЕЗМОЛВНЫЙ СВИДЕТЕЛЬ»
01.00 Т/С «CSI: МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ»
02.00 «ГОЛЫЕ И СМЕШНЫЕ»
02.30 «ЧУДЕСА СО ВСЕГО СВЕТА»
03.25 «КАРДАННЫЙ ВАЛ»
03.55 «ГОЛЫЕ И СМЕШНЫЕ»
04.25 Т/С «ИЕРИХОН. ГОРОД ОБРЕЧЕННЫХ»
05.15 «НОЧНОЙ КЛУБ»
07.15 Т/С «СЕКРЕТНЫЙ АГЕНТ МАКГАЙВЕР»

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ 21-62-62 ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ

- Пятница, 11
ПЕРВЫЙ КАНАЛ
06.00 «ДОБРОЕ УТРО»
10.00, 13.00, 16.00, 19.00 НОВОСТИ
10.05 «МАЛАХОВ +»
11.20 «МОДНЫЙ ПРИГОВОР»
12.20 «КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА»
13.20 Т/С «АГЕНТ НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ»
14.20 «ДЕТЕКТИВЫ»
15.00 ДРУГИЕ НОВОСТИ
15.20 «ПОНЯТЬ. ПРОСТИТЬ»
16.20 «НАЗАД В БУДУЩЕЕ»

- Т/С «ОГОНЬ ЛЮБВИ»
«ФЕДЕРАЛЬНЫЙ СУДЬЯ»
«ПУСТЬ ГОВОРЯТ»
ПОЛЕ ЧУДЕС
Т/С «ПРИНЦЕССА ЦИРКА»
«ВРЕМЯ»
Т/С «ПРИНЦЕССА ЦИРКА»
23.20 «ПРИЮТ КОМЕДИАНТОВ»
01.00 Х/Ф «ВОЙНА РОЗ»
03.10 Х/Ф «БЕЛЫЕ НОЧИ»
05.20 Х/Ф «УБИЙСТВО ВО СНЕ»

- «МОЙ СЕРЕБРЯНЫЙ ШАР. ОДРИ ХЕПБЕРН»
Т/С «БУХТА ФИЛИППА»
18.50 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
15.00, 18.00, 21.00 ВЕСТИ ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
12.25 Т/С «БУХТА ФИЛИППА»
12.45 Д/С «ПОПУЛЯРНАЯ НАУКА»
13.40 М/Ф «НУ, ПОГОДИ!». «ДЕВИЦА БИГЕЛОУ, ИЛИ ЖЕВАТЕЛЬНАЯ ИСТОРИЯ»
15.20 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
15.40 М/Ф «СКАЗКА О РЫБАКЕ И РЫБКЕ». «КОТ В САПОГАХ»
«СУД ИДЕТ»
«КУЛАГИН И ПАРТНЕРЫ»
ВЕСТИ-БУРЯТИЯ

- Т/С «ЖЕНЩИНА БЕЗ ПРОШЛОГО»
Т/С «РОДНЫЕ ЛЮДИ»
ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
«СПОКОЙНОЙ НОЧИ, МАЛЫШИ!»
«КРИВОЕ ЗЕРКАЛО. ТЕАТР»
«КАК НАЙТИ МУЖА?»
«ЗВУКОВАЯ ДОРОЖКА»
Х/Ф «МЫ БЫЛИ СОЛДАТАМИ»

- «В ГЛАВНОЙ РОЛИ...»
Д/С «ПОД НЕБОМ ЕВРОПЫ». «ГЕРМАНИЯ»
Х/Ф «КОТОВСКИЙ»
Д/Ф «МОНТИЧЕЛЛО. РЕАЛЬНАЯ УТОПИЯ»
«ДЖЕММА ФИРСОВА. МОНОЛОГ О САМОМ ГЛАВНОМ»
Д/С «ШЕДЕВРЫ ЭРМИТАЖА». «АНГЛИЙСКОЕ ИСКУССТВО»
СПЕКТАКЛЬ «ОСТРОВА В ОКЕАНЕ» 2 Ч.
Д/Ф «СТАРИННАЯ ГРУЗИНСКАЯ ПЕСНЯ». «БИБИГОН»
М/С «ЗВЕЗДНЫЙ ПЕС»
Х/Ф «ПЕТЬКА В КОСМОСЕ»

№75(21618)

Дүхэрнэ

№26(584)

18.25 Д/С «НЕИЗВЕСТНОЕ ОБ ИЗ- ВЕСТНОМ». «МЕТАЛЛЫ». 8 С. «ПРЕСНАЯ ВОДА»

11.30 Т/С «ГУМАНОИДЫ В КОРО- ЛЕВЕ»

Тивиком 06.25 «ВЕЧЕР С ТИГРАНОМ КЕО- САЯНОМ»

06.00 М/С «ЧЕЛОВЕК-ПАУК»

04.05 Т/С «ДОКТОР КТО»

Ариг Ус 06.30 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА. «НОВОСТЯ»

19.15 «АБИТУРИЕНТ-2008». «ЗНА- КИ ЗОДИАКИ»

СТС - «БАЙКАЛ» 06.25, 07.15, 07.40, 08.10, 08.25, 00.25, 00.50, 01.20, 01.55, 02.20, 02.50, 03.20 СКАЖИ НА СТС-БАЙ- КАЛ

17.30 Т/С «ДОКТОР КТО»

ДТВ 09.00 «УДАЧНОЕ УТРО»

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ • 21-62-62 • ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ •

Суббота, 12

Первый канал

07.00, 11.00, 13.00, 19.00 НОВОСТИ «АЛМАЗ ЕКАТЕРИНЫ ВЕЛИ- КОЙ»

11.05 «ВОКРУГ СВЕТА»

23.00 НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ

23.00 «КОМЕДИ-КЛАБ». ПОГОДА

15.00 М/С «АЛАДДИН»

Россия

07.00 «ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!»

Культура

07.30 «ЕВРОНЬЮС»

Ариг Ус

07.30 «АБИТУРИЕНТ-2008». «ЗНА- КИ ЗОДИАКИ». ПОГОДА

Тивиком

07.00 «НАШ ГОРОД»

ДТВ

09.00 «УДАЧНОЕ УТРО»

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ • 21-62-62 • ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ •

Воскресенье, 13

Первый канал

07.00, 11.00, 13.00, 19.00 НОВОСТИ

19.10 «АНШЛАГ И КОМПАНИЯ»

Ариг Ус

07.30 ИЗМЕНИ СВОЙ МИР ПОГО- ДА. «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»

10.30 «КУЛИНАРНЫЕ ШТУЧКИ»

17.30 Т/С «ОПЕРАЦИЯ «ЦВЕТ НА- ЦИИ»

Россия

06.40 Х/Ф «СУДЬБА ЧЕЛОВЕКА»

Культура

07.30 «ЕВРОНЬЮС»

Тивиком

07.00 МУЗЫКАЛЬНЫЙ КАНАЛ

СТС - «БАЙКАЛ»

06.09, 06.30, 07.02, 07.20, 08.30, 08.55, 00.20, 00.45, 01.25, 01.55, 02.20, 02.50, 03.20 СКАЖИ НА СТС- БАЙКАЛ

ДТВ

09.00 «УДАЧНОЕ УТРО»

Мэнэ найхан лэ эрхи элээр зүүгээд ябадаг зомнай үсөөхэн үбгэд хүгшэд хэн. Залуушуудай зүүжэрхөөд ябаа гэшээ хааны, «ухаагаа хүдэлдөө» гэхэ жэшээтэйгээр хэлсэхэ, шоо үзэхэ хэн бэээ. Харин мүнөө хэншье наа эрхитэй. Нүзэглэжэшые, юрын тэдыдэ гоёжомье зүүдэг болонхой.

1929 ондо Агын дасан дээрэ Шодон Субаргын арамнай үргэжэ, Агбаан хамбаана (Агбаан Доржиев) адиста хүртэхээ Сөгшон дасанай газраа олоороо зоной исалжа байшыень тон элээр ханагана. Уданшьегүй оройдоол хоёр-гурбан жэл болоод, бурханаа гэрнээ гаргажа, хүмэг шулуунай забараар хаяан, дасан дуганаа хандаргаан эхилшээ. Үнөөхи субаргашье арбаад жэл болонгүй бута сохигдобо. Мүнөө дасан, субаргануудые һөөргэнэ бодхооно, баһал арамнайла. Юумэн гэшээ нэгэ хүнэй гансахан наһан соо яһаншые эрид эгсээр хубилдаг юм?

Мүнөө хүн бүхэн гэхээр эрхидэ хэрэгтэй хэбэртэй агша. Тээд эрхи гэшэмнай юнэй түлөө, ямар гуримай татагдааг юм. Эрхидэ үлхөөтэй байдаг толгой, бөөр, тоолуур, дунды гэдэгүүд ямар удхатайб?

Эдэ бүгэдые мэдэхгүй ушарһаа би олон ламанарһаа, үбгэдһөө, нүзэгшэдһөө хурагшалааб, һонирхооб. Ганса нэгэн статья оложо уншаһаншые байхаб. Энэ тэды мэдэхэ болоһоно үргэн олон уншаһадтаа хубаалдаха дуратайб.

Эрхи гэнтэ бии болоһон бэшэ. Анханда үни сагта табан хурганайнгаа үндэгэн дээгүүр хушага (грецкий орех) эрьюулхэдэ бээдэ һайн гээд, аргаһадай заадаг ушарһаа иимэ һамарнуудые үлхөөд татадаг байһан ха. Ябан нүзэг буянай бэшэрэл (медитация) үйлэдхэдөө, энэ аргые хэрэглэдэг болоһон байгаа. Тийгэһээр уншаһан мааниа тоолодог хэрэгсэл боложо, тохонижоһон юм байна. Эрхи татадаг хүнэй зан абари номгордог, һанаа сэдхэхэлынь тэгшээрдэг, уур сыхалынь унтардаг гээд бэшэгдэнэ. Илангаа тэнгэрийн уларилдай муудаад, бэеын дагжарха үедэ ехэ туһатай. Эдэ бүгэдые рефлексотерапевт, эрдэмтэй кандидадууд Елена ба Эдуард Арнальди гэгшэд бэшэгдэнэ. Ихэдээ эрхи татадаг байгаа һаа, бэеын мэдэрэл, нервэдэ дом арга болохо ха. Шажан бүхэн эрхи хэрэглэдэг. Христиан шажанай эрхи гушан гурба байдаг. Энэмнай Иисус Христосой наһалһан наһанай тоогоор болоно. Буддын шажанай эрхи зуун найма байдаг. Энэ шажанай нангин тоо гэнэ. Энэ тоодо ородоггүй эрхийн толгой гээд байна. Эрхи гурбан бөөрэтэй: хорин долоон эрхийн дараа бүхэндэ нэгэ бөөр. Ийгэжэ хамтадаа 112 монсогорнууд үлхэгдэнэ. Заримагдаа гурбан бөөр эрхийн гээд тоо соо ороодшые байдаг, тийгээ һаа, 109 болоно (толгойтоёо).

ТОЛГОЙ. Эрхийн толгой хубаар (хуба шулуун) хэхые оролодог. Энэ хубаар шодөө аршаха, үрэхэдэ, нодонэй хараада туһатай дом арга гээд хэлсэдэг. Эрхидэ зүүхэдэ толгойгоорынь урууны байлхаггүй ёһотой. Маани уншахадаа, эрхийн гээд толгойны алхажа татадаггүй, толгойдонь хүрөөд лэ, һөөргөө эрьсээд уншадаг гуримай. Энэ ушараар зоной дунда дэлгэрһэн таабаришые байха: «Олон дабаа дабаһан аад, һүүлшын дабаһанһаа хүрөөд, һөөргөө эрьсэбэ». Зүгөөр

үхэнэн хүнэй буянда уншахадаа, толгой алхуулаад ото нэгэ нэгэ шэг руунь уншадаг. Тийхэдээ тоолуур татадаггүй. Энэ буян нүзэгшэдэ зорюулагдана ха юм, өөртөө буян хэнэ бэшэ.

ТООЛУУРНУУД. Лама санаартанай эрхидэ ямаршые тоолуур байдаггүй, уншаһыень Бурхан тоолохо юм гэдэг. Юрэнхыдөө, тоолуур гурбан янза: зуунай, мянганай, зуу мянганай...

Зуунай тоолуур мэнэл хэрэглэгдэжэ байдаг ушарһаа бэлээр хүдэлгэхые хараада абажа, бээ даанги богонихон үлхөөтэй арбан сахаригууд байдаг. Эрхидэ татажа, арбан тоолуур-раингаа захидаа хүрэхэдэнь, мянган маани уншагдаба гээд удаадахи тоолуур татагдана.

Мянганай тоолуур олонхи доо эршэлээтэй, оһоор гул, али тамһан байдаг. Толгойн боориһоо эхилдэг. Эршыень нулаахаад, мянган маани хүсөөхэ бүрээ нэгэ эрхи ахижа ябуулдаг. Ийгэһээр эрхийн гээд нүгөө тала үнөөхи толгойдоо шахахадаань, зуу мянган маани уншагдаба гээд, удаадахи тоолуур ябуулдаг. Зуу мянганай тоолуур удаан боложо хэрэглэгдэдэг хадань бэлээр хүдэлхэгүй сахариг байдаг. Зуу мянган маани уншаха бүрээ нэгэ эрхи ахижа, энэ сахаригаа заалаад алхуулаад, һөөргөнэ жэмьлэгдэдэг. Энэ тоолуурай бүхы эрхийнүүдые юрөөлжэ хүсэхэдэнь, арбан сая (арбан миллион) маани уншагдаба гээшэ.

Урдань доңшуур маани уншаһан хүн ехэ буянтай гэжэ тоологдодог байһан. Миний мэдэхэдэ, һүдэнтэ нотагай Намтын Жаб 1937 ондо наһа барахадаа, доңшуур маани хүсөөгөөд мордохон юм гэжэ хэлсэгшэ хэн.

ДУНДЫ. Бүхы эрхийн оройгоор тойроод гүйжэ баймаар

уужамхан мүнгэн сахариг байдаг. Дундын удхые хэды ламанарһаа хурахадамни, эли тодо харюу тайлбари үгөөгүй хэн. Юрэ нүзэгшэд хэлэхэдээ, дундын «хан» гэхэ абяһнаа муу ада альбин дайганан зайлаха юм гэжэ хэлэнэ.

Эрхидэ үлхөө олһоор хэжэ болохогүй юм гэжэ дуулаһамби. Энэниие юундэ сэрлээб гэхэдэ, урдань хитад-манжын хаанай олһон үлхөөтэй эрхи бэлэглээ гэшээ һааны, тэрэ албатанинь заабол боожо үхэхэ уялгатай байһан гэхэ. Иймэ нарин ухаанай харатай сааза байһан. Эрхийн үлхөө нарийхан, ехэнхидээ тамһан, торгон угаһатай байдаг.

дайнгаа үндэгэнүүд дээгүүр холжорон ошожо, бүхы хургануудай мэдэрэл нэргээжэ, тусхайта махабууд бүхэндэ дамжуулагдана гэшээ. Эрхи ямар юумээр хэгдэнэб гэхэдэ: зургаадай, заңдан, сэндэн, гурэрагша г.м. модод Энэхэг, Жагарай орондо ургадаг тула ехэ хомор. Манай Дунда Азида саншиг гэдэг модоор эрхи хэдэг юм. Мүн заанайшые һөөгоор хэдэг. Энэмнай айхабтар үнэтэй ааб даа. Эрхидэ үлүү гаратар гоёохые үнэн нүзэгтэн зүбтэйдэ тоологдодоггүй. Мүнөөнэй элдэбын химийн эдлэлэй хубаһан шанаргүй муртөө, үшөө бэе махабуудта ямар нүлөө үзүүлхыень хэн мэдэбэб.

дэгээгээр татаха гэхэдэ, торсолдохогүй байдаг», - гэжэ хэлэхэниинь ото ханаандамни ородог.

Маани уншажа буян хээд, удаань заабол зорюулаа дурдаха ёһотой юм гээд Шэнэхээн нотагай эмшэ лама хэлэхэн юм. Гэлэг Балбар гаарамба заажа үгөө хэн. Тэрэгүйдэ эзэгүй, нэрэгүй буян гээшэ үгы болохоодо, дүтэ юм ха. Зорюулаа гэшээ үнэхөөр амаараа үгүүлжэ, юунэй түлөө, буян үйлэдэхэнөө, гуйлтые тобшохоноор хэлэхэ ёһотой. Гансал өөрынгөө хара бэеын гү даа, али гансахан өөрынгөө үри хүүгэдэй түлөө хэлэн гуйлтын сэн бага, үнэхөөр буян болосогүй. Эхэ зургаан зүйл, хамаг амитанай амар амгаланай түлөө, үлды хутаг үндэр заяан бадараг гэжэ заабол сэдхэхэ, үгүүлхэ шухала. Тийхэдээ эрхидэ эбхээд, толгойны оройдонь тобойлоод, хоёр алыган дээрээ хүндэтгэйгөөр үргэжэ нүзэгдэдэг, бурханһаа адис абадаг, хэлэхэ үгөө хэлэдэг ёһотой. Ийгэхэдээ хэнэн буян, гуйһан гуйлта зорилгоёо хүсэхэ болоно. Хэлэн буян үшөө буйлаа үды байдаг юм гээд, Бата-Далай Очиров бэшэнэ ха юм. Энэһэнэ улам нэгэ иймэ ушар дурдамаар ха. Нэгэ хүгшэн маани, мэгээм, тарни утаа хананхатайгаар, унтаагүй сагтаа отол уншажа байдаг байба ха. Үндэр наһатай болоод байтарнь, табяда наһанай хүбүүн басаган хоёрын наһа барашоод ха. Ийгэжэ үриез урдаа хараһан энэ хүгшэн ехэтэ сүхэрбэ: «Алин гэшээб, наһаараа үйлэдэхэн буяннайми аша үрээ», - гэжэ уйлаба. Тийгэжэ нэгэ ехэ ламадышые хэлэбэ ха. Тэрэ ламань айлаһан гэхэ: «Буян үйлэдэхэдөө, ямаршые зорилгогүй хэлэншини үгы болоһон байна. Тийгээдыше урда наһанай үйлын үри хүсэтэй, зайлахагүй буян, бурханда сүхэрхэ гэшээ ехэ нүгэл юм, аша зээнэршини олон халуун амин зон байна ха юм», - гэнэн гэлэй. Олон зоной наһалаа хүрээ хэлэн буян найхан сэдхэхэлэй нүдөө гээшэ нодондэ харагдахышьегүй һаа, байһан гэр соогоо, хото хорёо соогоо, нотаг нуга соогоо агаартань туняжа, буян шэнгэжэ, һайн найханийе удамартадаг. Энэһэнэй түлөө хэлэн буянаа олондо зорюулна ха юмбиһоо. Гансал өөрынгөө аяга соохоноо хоол суглуулха бэшэ, олонойнгоо тоогоодо үргэхэ гэгэншүү удхатай болоно. Уншаһан хүндэ туһа болохо болтогой.

Дамбинима ЦЫРЕНДАШИЕВ. Улаан-Үгэ.

«Толон» сонинһоо абтаба.

МААНИЙН ЭРХИ ТУХАЙ

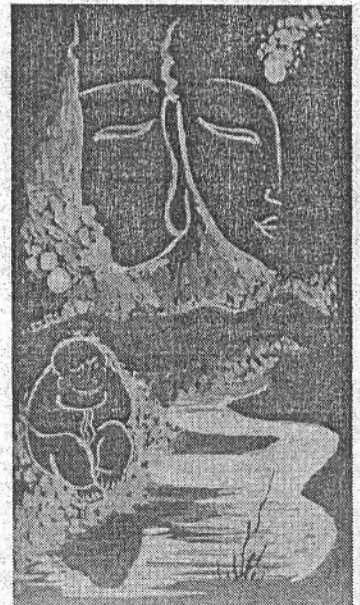
Эрхидэ татаха, уншаһан мааниа тоолохо баһал онсо гуримай юм. Зуун найман эрхи мухарюулаад, зуун маани уншагдаа гэхэшэлэн, тоолуур бүхэн зуун найман бүхэндэ ябабашые, зуу гээд лэ тоологдодог ёһотой юм. һамааржа, һаһалаа хүсэдэ хүрөөгүй уншаһаниие хараада абана ха.

ЯАЖА ЭРХИ ТАТАДАГ ЮМ?

Нэгэтэ Улаан-Үдын телевиденидэ «хайшаашые эрхи эрьюулжэ татахада хамаагүй юм» гэхые дуулаад, энэниие лабалажа, Данзан дооромбо багшаһаа хурахадамни: «Заабол нара зүб эрьюулхэ ёһотой», - гээб. Эрхи бүхэн бишыхан хүрдэхэнүүд гэшээ. Энэ хүрдэн голын эрхийн үлхөө болоно гээд бодоод үзэгты. Тийхэдээ долёоборой үзүүрһээ эрхийгээр эмиргэдээ, доошоо заабол нара зүб эрьсэдэхээр бууха ёһотой. Зарим хүн оройдоошые эрьюулэнгүй татаһаад, доошонь этэржэрхидэг, үшөө эрхийн долёоборой дунда үе бүтгэрэнги. Монсогорхон эрхи бүхэн хурганай үндэгэнүүдэй һайсахан үгэрилдээ һаа, бэеын мэдэрэл үргэхэ талаар ехэ туһатай гэнэ ха юм. Эрхийн үндэгэн - уураг толгой, ухаан бодолтой, долёоборой үндэгэн - улаан хоолой, хототой, дунда хурган - гэдэһэнитэй, нэрэгүй хурган - эльгэнтэй, шэгшы-зүрхэнтэй нягта холбоотой юм гэжэ Японой эрдэмтэн Токухиро Наликоши гэдэг тодорхойлон байна. Ихэдэ эрхи долёобор хоёройнгоо үзүүрхэнээр эрхидэ татаа һаа, зүб гэжэ бодоноор. Тийгэхэдэ эрхимнай бэшэ хургануу-

Эрхи эрьюулхэ бүхэндөө нэгэ маани тон хүсэдөөр уншагдаха ёһотой. Яаража байгаада, дутуу ядуу олон тоо хүсөөхые оролодобол, буруушаагдана. Үнөөхи хаяшаг үнэрһэн сагаймнай дэгдэ тоосоной (припискэ) гэгэншүү болоно ха. Энэн тушаа эдэб һонин шажанай үлгэр, онтохонууд байдаг. «Нэгэ хүн хэдэн эрхи ума һэтэ уншахыса уншаад, эдэһэнэ суглуулжа, туулмагхан соо хээд байтараа үхэшэб. Эрлиг хаанай урда нүгэл буянайнгаа тоосоо үгэжэ сүсэгэнэхэ үедөө: «Иймэ олон маани уншаһан хүн гэшээб», - гээд, тэрэ эрхинүүдэ харбайхадань, Эрлиг хаан абаад, тэрэниинь газарта аджажархиба ха. Тэрэ эрхинүүдэй олонхын сохо хорхой болоод, гүйлдэжэ ябашоо. «Энэл даа, шиний үнэхөөр уншаһан маани. Ши уншахадаа, ум гэшыень орхёод миин лэ дүтэ руунь - маани бадмээ хүм», - гэдэг байгааһ, - гээб хэн гэлэй.

Манай Шандали нотагаһаа гушаад ондо Ярууна сүдэгдэһэн Банзарай Шойдог ламбагайтай далаад оной үээр буян хэхэ тухай хөөрэхэ зуураа, ламбагай айлаада бэлэй: «Эрхи барижа хурадаг юумэ, тиитэрээ үшөөл оролдог хэрэгтэй байха. Лаб тохонижоод байхадаа, зүүгээдыше ябахада, дороо хээд уншахадаань нэгэ ехэ сэдхэлэй тулга болодог юм. Эсээд байхадаа, амараһаа аятайханаар хуугаад, эрхидэ татахада, бэе нэргэсэтэй гэжэ ханагшаб. Тамхилхын орондо эрхидэ татаа һаа, маани уншаа һаа, нилээд олые уншажа үрдихэб. Нүзэггүй, бурханда этигэдэггүй хүнэй аюул, осолдо ороходонь, бүтээл уншалга хэхэдэ, туһа болосогүй. Худагай оёорто уруугаа хараад уншаһан хилэгүй хүнэг шэнги, ямаршые хурса

ЭЛЭН ЭРХИ

Эхин эсэстээ эхиндээ эрьсэхэдэнь - хэрэгтэй. Эрхийн горооһоо - хорбооһоо мэтэ зайлашагүй.

Эрхийн горооһоо - хорбооһоо мэтэ - зайлашагүй. Энэхэн наһаа һүүдэр гэжэ мэдэбшые, энхэ хурисал ташаяангын эрьсэс байлгашагүй.

Энхэ хурисал, ташаяангын эрьсэс байлгашагүй. эхэ талаа дэрлэтэршини шамай тамалхал: үе саг шиний зүүдэндэ ороо хэн гү, үе саг шамайе зүүдэндэ үзөө хэн гү?

Үе саг шамайе зүүдэндэ үзөө хэн гү. Үшүүхэн агшануудай элэн эрхи татажа, урда, одоо, удаадахи түрлөө урилан, одо мүшэдэй аажам урасхал зубшаад, охор бэеын гээ эхи тээшэ тэгүүлнэш.

Охор бэеын гээ эхин тээшэ тэгүүлнэш онгорхой зулай рууш отгоргойн дуһаалдаг хаһадаа.

Элинсэгэй түлһэн гуламтын ошон хэмнайш - эгүүридэ мүнхэ зулын галай ошон, эрбээхэй мэтэ хэбэрэг агшанай ошон!.. Тэрэ ошоншн эгүүридын эхин болоо гү? Тэрэ ошоншн эгүүридын эхин болоо гү? Түмэн жэлэй һабалша һудаһаршини эхи татан, хүн бүхэнэй зүрхөөр ээрэгдэн хубагдан, сансараяа хурмөөлтэй? ...Агшан бүри мүнэлэнэ энэ асуудал. ...Агшан бүри сагай умайһаа түрэнэш. ...Агшан бүри үхэлэй үмэнэ зогсонош. Агшан бүри үхэлэй үмэнэ зогсонош. Алыган дээрэш ами наһанайш энжэ - гуурһанай үзүүртэ хатарна һүлдэ хүнхэншини; гуниг уйдхар дэлхэй дээрэ үгьдэл- Үгын урда наһанайш зула бадарна; наһанайш зулын дэгдэһэн галай үзүүртэ - нарата дэлхэйн, одото сансарай амин...

Рахмет ШОЙМАРДАНОВ

Наратай дэлхэйн, одото сансарай амин - наһаа намаа, аадар, саһан тэргүүтэн шиний хайра, бодолой хураэр умдалһан шандамани бэлэй - алиш сегай һүлдэ! Агта хүлэгэй жооло шапта адхан, аян замдаа гараһан хүмүүн бүхэн гурбан сагай гулгаа утаһа дамжан, гурба түрэн, гурба аялха хирэдээ гороо тойрогой жэнхэни удха ойлгохо. Гороо тойрогой жэнхэни удха ойлгожо, гурбан эрдэнийн тэнтэй сахижа ябахаш. Шүүдэрэй унаад, эртын наранаар хататар шэмэжэ үрдн, ами залгадаг шааруудал агшан зуураа гурбан сагта амидарнаш: үнгрһэн сагай үйлын үрэ мэдэбэл, мүнөө сагаа магдаха сагтай холбон, үшүүхэн бээ тэнгэрийн мандалда үргэхэш - үндэр тэнгэрийн татаса иимэ хүсэтэй!

hүзэгшэдэй анхаралда

АРАМНАЙ БОЛОХОНЬ

Июлиин 25-да үглөөнөө Яруунын аймагта оршодог Эгэтын дасанда Зандан-Жуугай шэнэ дасанай арамнай болохо. Һүзэгшэдые уринабди.

Эмхидхэлэй комитет.

ГҮҮНДЫНХИДЫЕ УРИНАБДИ

Июлиин 11-дэ шэнэ субаргын арамнай Еши-Лодой римбүүшэ Яруунын аймагай Гүүндэ нотагта бүтээхэн.

Харин үглөөдэрын Гүүндын хургуулин 100 жэлэй ойн баяр тэмдэглэгдэхэ. Бүхы гүүндынхидые уринабди.

Эмхидхэлэй комитет.

АМАРШАЛГА

Аргата һайхан нотагта ажаһуудаг нагаса-аба Дармаев Бальжинима Сыбхеевич эдэ үдэрнүүдтэ 80 наһанайнгаа оёе тэмдэглэжэ байна. Энэ ушаараар эрхим хүндэтэ нагаса абаяа хани халуунаар амаршалаад, һайхан үрээл таңдаа баринабди:

Үдэр бүри үглөөнэй нара угтажа, Үдэш бүри һайхан зүүдэ манажа, Үбгэдэй сэсэн үрээлдэ хүртэжэ, Үнэр баян, үлзы жаргалтай һуухатнай болтогой!

Бутидма Дымбреновна ГОМБОЕВА, Марина, Людмила ба Бимба.

Хурамхаанай аймагай Бархан нотагһаа түрэлхидын, үетэн нүхэдын АЛЕКСАНДР ба ТУЯНА хоёроо шэнэ айл болоһон дэмбэрэлтэ үдэрөөрнь амаршалаад, иигэжэ үрээхэ байнабди: элүүр энхэ, эбтэй эетэй, зол жаргалтай, үетэн нүхэдтөө хүндэтэй, арад зондоо тунһатай, нотаг нугадаа нэрэтэй, олон боложо һуугыт даа!

Амаршалагһадай зүгһөө Виктор ДАРМАЕВ. Июль нарын 11. Бархан тосхон Хурамхаанай аймаг.

Манай хүндэтэ Энхэ-Бая Сангадариевич РИНЧИНОДО «Зургаанхан шорготай Хүншэйдөө Жороогоор гүйлгэхэ морштой хум. Зургаанхан үнгын утаһые Зохёожол зүүхэ хубүүтэй хум.

Долоонхон шорготай Хүншэйдөө Долоосо гүйлгэхэ морштой хум.

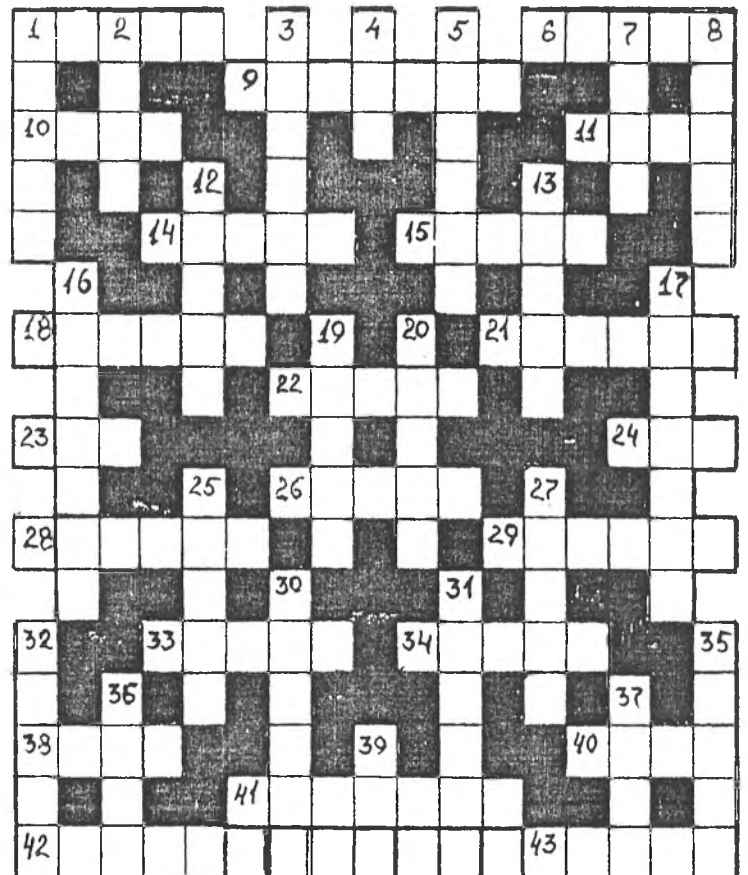
Долоонхон үнгын утаһые Тааруулан зүүхэ хубүүтэй хум», — гэхэн угайнгаа дуунай аялгыг Уянгын һайханаар ханхинуулжа, Гэрэл татаһан шэдүтэ гэрэлые Уужам сэдьхэлхэ багаруулжа, Наһанайнгаа нүхэр Аллатаяа Найдамтай батаар һууналта. Эжы, абынгаа сагаан харгытай элбэг дэлбэгээр гэшхэлнэлта. Үри хүүгэд, ашанар, зээнэртнай Улаан-Үгэһөө Хилгана хүрэнхэй.

Үргэн Баргажанай дуулим эрьээр Үхэр малнуудтнай олоороо бэлшэнхэй. Тоонто гээрээ соёлоо үргэжэ, Тоолошогүй сэнтэй баялиг асарналта. Хүхэ тэнгэрийн хайрага хүртэжэ, Хүлгэтэй хүнүүдэй нэгэн гэгдэнэлта. Буусынгаа буурал үбгэн боложо, Бусалһан эгээгээ айлшадтаа баринат. Буурал Барханайнгаа алдарыг сахижа, Буянтай, жаргалтай ажаһуугыт даа.

Амаршалагһад: Дулгар ДОРЖИЕВА, Эдуард РАДНАЕВТАН, Эдуард ГОМБОЕВТОН.

ЭХИР ҮГЭНҮҮД

Ойн баяр

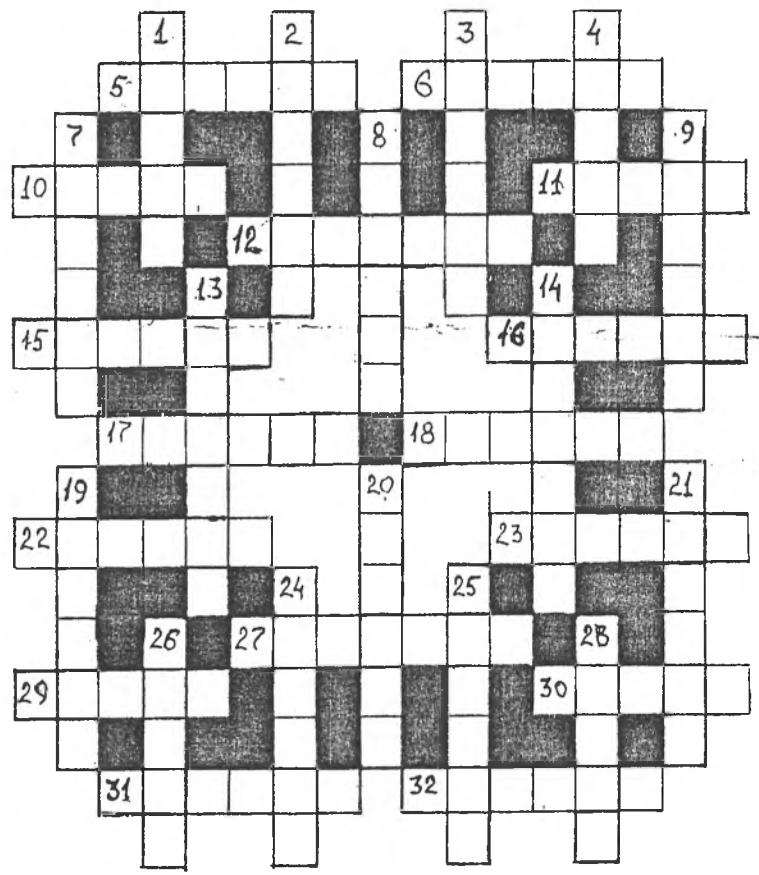
НАЙН НАЙХАНИМЕ ХҮСЭЭ!

Эрдэни Дарибазаровтай багшанарай дээдэ хургуулида һуража ябаха үедөө танилсаа бэлэйбди. Хамтын байрын нэгэ таһалга соо байрлахадаа, тэрэнэй шүлэг зохёохо шуналынь анхарагша нэм. Хорёод жэлэй туршада нүхэрни Яруунада, Хэжэнгэдэ буряад хэлэ, литература зааха үедөө литературна кружок хүтэлбэрилжэ, түрэлхи хэлэнэйнгээ баялиг, ёһо заншал, хургаалуудтай дүтөөр танилсуула. Элдэб тэмэнүүдтэ, кроссворд, чайнворднуудые зохёожо, хэшээлнүүдтэ хэрэглэдэгын сэгнэмээр. Эдэнь буряад хэлэнэй багшанарта аргагүй тунһатай. Эдэ үдэрнүүдтэ 50 наһанайнгаа ой тэмдэглэжэ байһан нүхэртөө саашанхи ажалдань, гэр бүлэдэнь һайн һайхание хүсэ!

Дамба ХОБРАКОВ, буряад хэлэнэй багша, поэт.

ОНЬОН, ХОШОН ҮГЭНҮҮД

ХАЖУУ ТЭЭШЭЭ: 1 - буян ... 6 - ... тангариг 9-гай ... 10 - ... далай 11 - ... дайда 14 - дайн ... 15 - ... хатуу 18 - талха ... 21 - зүүн ... 22 - ... зан 23 - ... унжагай 24 - ... дүн 26 - болэг ... 28 - хотгуу ... 29 - аза ... 33 - номгон ... 34 - ой ... 38 - худа ... 40 - ... баясхалан 41 - худалдаа ... 42 - ... бороо 43 - тэншүү ...

ДООШОО: 1 - үншэн ... 2 - дуу ... 3 - үбшэ ... 4 - гасуур 5 - залхуу ... 7 - ...хатан 8 - эдишэ ... 12 - түрэл ... 13 - ... хуурмаг 16 - хаамжа ... 17 - саарһа ... 19 - ... эетэй 20 - ...бэлиг 25 - дасан ... 27 - үлгэ ... 30 - үбнэ ... 31 - байра ... 32 - ... хуушуур 35 - үйлэ ... 36 - ноёд ... 37 - ... бардам 39 - эрэ ...

ХАРЮУ: Хажуу тээшэ: 5. Азын, 6. Хурган, 10. Гахай, 11. Харуу, 12. Шазаган, 15. Гаруу, 18. Тарван, 21. Гаруун, 22. Абадари, 23. Урта, 24. Урса, 26. Саял, 28. Тавзуу, 29. Таван, 33. Ааруу, 34. Тэйга, 38. Уртал, 40. Баяр, 41. Найман, 42. Аадар, 43. Тэнгэр.

ХАЖУУ ТЭЭШЭЭ: 5. Хазахада...холо Харахада шэхэн холо. 6. Тогод шубуун модон тээшээ охир...аман тээшээ. 10. Эдихэн... Ябахань хорхой. 11. Харанхы һүни газар холо, ... хүндэ нүхэр холо. 12. Шаңдага буудаад, ... тудаб. 15. Ташаандань ... үлгэмөөр туранхай. 16. ... хүн һуу һууһаар эсэбэ. Ажалша хүн хэ хэнээр урмашаба. 17. Мүр ганса ... нэгэн. 18. Ажалша хүнэй... дүүрэн, һамуу хүнэй һаба хоһон. 22. ... басаган гэрэй шэмэг, һаглагар модон уулын шэмэг. 23. ... табан хоногой, Танил бүхы наһанай. 27. Олон модон ой, Ганса модон... 29. ... хүн эдирхэн, үлүүдэгэн нохой шүүдэрүүдүү.

30. Олоо - ойдо, Гарза - ... 31. Шадагта - ... 32. Үнэн бэеэ бэелжэ, Үнэгэн... үмдэбэ.

ДООШОО: 1. ...түмэр долёһон, Улынгаа мяха элээһэн. 2. ... даалантай, буруу булшантай. 3. Муу хүн һамбаагүй, ...үбһэн шэмэгүй. 4. Гансаһаа ... дүүрэдэг, Хоёрһоо хорёо дүүрэдэг. 7. Хүлһэ гаргажа хүн болохо, Хүбшэ нугалжа ... болохо. 8. Ноёндон ногто үгы, Хаанда ... үгы. 9. Хобшо хүнэй .. улаан, Худалша хүнэй хасар улаан. 13. Хушуу нэгэтэн, ... ябадалтан. 14. Дуутай тэнгэри бороогүй, Суутай ... хадамгүй. 19. ... харюутай, Үрээл үрэтэй. 20. Үнээниинь хара, һүниинь... 21. Эд ... шэнэдээс дэсдэс, Инаг нүхэр хуушандаа дээдэ. 24. Бахын ... далайда. 25. Ябагаша үнэй хойноһоо, ... оһоо хойноһоо. 26. ...түрэдээс элээһэн һайн, Худал үгэ хомортоо һайн. 28. Муу хүн - модтоо модон, һайн хүн - һара ...

Гарагай 2-то шэнын 5 (июлинь 7).

Шара бишэн, 5 шара мэнгын, галда нуудалтай үдэр.

Дашаниматай тон байн үдэр. Бурханда мүргэхэ, зальбарха, бурхан, сахюуса тахиха, дасан (дуган), мүргэл шүтээнэй бусад зүйлшүүдые бодхоохо, буян үйлэдэхэ, бурханай ном оршуулаха мэтын үйлэнүүдтэ байн.

Хүнэй үһэ абаа наа, эг зөөри арбажаха, мал үгэхэ.

Гарагай 3-да шэнын 6 (июлинь 8).

Шарагшан тахья, 4 погоон мэнгын, шоройдо нуудалтай үдэр.

Модон хохи тэмдэгтэй, тон муу үдэр, алибаа үйлэдэ муу.

Онсолбол, бэри буулгабал, үрэгүй байха; наһа утадхаа наа, ута болохогүй; үрэхэ тарья наа, юунышье ургахагүй; мал абаа наа, хэрэг боложо үгэхгүй; нэрэ солодо хүртөө наа, байн үрэ гарахагүй; гэр балгаана бодхообол, удаан болонгүй, түймэртэ шатаха.

Хүнэй үһэ абахые хойшо-луудал, гээрэ.

Гарагай 4-дэ шэнын 7 (июлинь 9).

Сагаан нохой, 3 хүхэ мэнгын, түмэртэ нуудалтай үдэр.

Бурханда мүргэхэ, зальбарха, түмэрөөр эдэб хэргэсэлүүдые

**XVII ЖАРНАЙ ШАРА ШОРОЙ ХУЛГАНА ЖЭЛ
НАЖАРАЙ НҮҮЛ ШАРАГШАН ХОНИН НАРА**

Буряад литэ	5	6	7	8	9	10	11
Европын литэ	7	8	9	10	11	12	13
Гараг Нэрэ Үдэр	Дабба Лара понед.	Мягмар Марс вторник	Лагда Меркучи среда	Пүрдэ Юпитер четверг	Баасан Солдон пятница	Бимба Сатурн суббото	Нима Наран воскр.
Үнгэ Үдэр	шара Бишэн	шарагшан Тахья	сагаан Нохой	сагагшан Гахай	хара Хулгана	харагшан Үхэр	хүхэ Бар
Мэнгэ	5 шара	4 погоон	3 хүхэ	2 хара	1 сагаан	9 улаан	8 сагаан
Һуудал	гал	шорой	түмэр	уула	уһан	уула	модон

бүтээхэ, эд хайлуулаха, лусууд тахиха, «уһан балин» («чавдор») гаргаха, лусуудай балин («лудор») гаргаха, газар малтаха, тангаригаа болоулаха, дайсаниие номгодхохо мэтын үйлэнүүдтэ байн.

Гарагай 5-да шэнын 8 (июлинь 10).

Сагагшан гахай, 2 хара мэнгын, хада уулада нуудалтай үдэр.

Отошо бурханай үдэр. Бурхан тахиха, зальбарха, лүн абаха, хэлэ ама намдааха, арга эб олохо, ада шүүдхэр зайлуулха, тэдэниие номгодхохо байн.

Зүгөөр замда гараха, хубсаһа эсхэхэ мэтын үйлэнүүдые тэбшэхэ гэнэ.

Хүнэй үһэ абаа наа, наһан ута болохо.

Гарагай 6-да шэнын 9 (июлинь 11).

Хара хулгана, 1 сагаан мэнгын, уһанда нуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, бурхан, сахюуса тахиха, үзэгтэ хураха, зурхай шудалха, буян эхээр үйлэдэхэ, дайсаниие дараха, үүдэ нээхэ, юумэ худалдаха мэтын үйлэнүүдтэ байн.

Гэхын хажуугаар мал үүсэлхэ, үхибүү үргэжэ абаха, хүн дүрсээ алдаха мэтын үйлэнүүд тон харюултай.

Хүнэй үһэ абаа наа, үбиэн хүрэхэ.

Гарагай 7-до шэнын 10 (июлинь 12).

Бадма-Самбаавын үдэр. Харагшан үхэр, 9 улаан мэнгын, хада уулада нуудалтай үдэр.

Бурханда зальбарха, лүн абаха, бурхан тахиха, гэрэй нуури тахиха, гэр бэрихэ, түмэрөөр хутага, зэр зэбсэг хэхэ, түмэр хайлуулаха мэтын үйлэнүүдтэ байн.

Энэ үдэр худалдаа наймаа, хээрэ нүхэ малтаха мэтын хэргүүдтэ муу.

Хүнэй үһэ абаа наа, бэсын тамир тэнхээ найжарха.

Гарагай 1-дэ шэнын 11 (июлинь 13)

Хүхэ Бар, 8 сагаан мэнгын, модондо нуудалтай үдэр.

Бурханай шэрээдэ Мандал тахиха гэнэ.

Бурханда мүргэхэ, эм найруулаха, үндэр сахюуса, эдэн тэнгэри тахиха, лама тойнуудтэ үгэлэг үгэхэ, худалдаа наймаа эрхилхэ, хубсаһа хунар олохо, сан тахиха, амгалан байдалтай түдөө бурханай ном ушнуулаха мэтын үйлэнүүдтэ байн.

Гэхэ зуура мяха шаража, тоно хайлуулаха, хүншүү хөрбөн гаргахые тон тэбшэхэ гэнэ.

Хүнэй үһэ абаа наа, бэсын юрэнхы тамир найжарха.

**УСТЬ-ОРДЫН
ДУУНУУД**

Ёохорой гууцууд

Улаан торгон кашнегээ Уялгынь наашань харуулыт. Уярмаар гоёхон дуунуудаа Ушархан дээрэхэ дуулыт. Сагаан торгон кашнегээ Сасагынь наашань харуулыт. Согтой гоёхон дуунуудаа Суглархан дээрэхэ дуулыт.

Хүрһэтэ газараа хахалжа, Хүштэйгөөр ургамалаа ургуулаа. Хүдэлмэрэеэ найнаар бүтээжэ, Хүн зоноо баяжуулаа. Шэнэ газараа хахалжа, Шэниисэеэ найнаар ургуулаа, Сэбэрээр ажалаа бүтээжэ, Совет гүрэнөө баяжуулаа.

Мондойн ургаха мойһомнай Мольтиин хойто таяанда. Матаран наадаха бэемнай Мүнөө үдэшэ нааданда. Үргэлжэ ургаха мойһомнай Үлсээүүрэй таяанда, Үелэн наадаха бэемнай Үдэшэ болохо нааданда.

Сагаан пулаадайм һандараань һаань, Сөвөдэйм фабрика нэхэхэл. Сарюун шарайм үтэлоош һаань,

Аша гушапууд залгахал. Улаан пулаадайм һандараань һаань,

Улаан-Үдэдэм нэхэхэл. Улаан шарайм үтэлоош һаань, Үринэр ашапууд залгахал.

Тармуураа үргэлэн ябахандаа,

Табихын сагта һананагүйб. Танаараа зугаалжа ябаһанаа Мартахын сагта һананагүйб. Хажуураа үргэлэн ябахандаа, Хаяхын сагта һананагүйб. Ханилаад ябаһан нүхэдөө Мартахын сагта һананагүйб.

Апта сагаан араандаа Апгай мяха жажалаа. Арбан табатай наһандаа Аягтай гоёор зугаалаа.

Үбэл болохын урдахаһа Үбһөө эхээр бэлдэе. Үдэшэ болохын урдахаһа Зугаагаа эхээр бэлдэе. Хабар болохын урдахаһа Хагдаа эхээр маная. Хабхар болохын урдахаһа Зугаагаа эхээр бэлдэе.

Ангир ангир шубуунһаа Аля шубуун үгы даа. Ахай дүүхэй хоёрһоо Инаг юумэн үгы даа. Хараасгай хараасгай шубуунһаа

Хурдан шубуун үгы даа. Хүбүүн басаган хоёрһоо Инаг юумэн үгы даа.

Хазаар углан хургуулаха Хара морим яагаа һэм? Хажуудам ябан зугаалсаха Ханилмаар гансам яагаа һэм? Эмээл табиц хургуулаха Эмниг морим яагаа һэм? Энхэрэн ябан зугаалсаха Эжэлмээр гансам яагаа һэм?

Шагай сохимо саһанда Шарга морим шэлүүлэе. «Шамай-намай» нааданда Шаастайн найхан шэлүүлэе.

Борьбо сохимо саһанда Боро морим шэлүүлэе. Болзоргойхон нааданда Басаганай найхан шэлүүлэе.

Үбэлэй үлэн мориндо Үбһэн юунээр сэнгтэйб даа. Үелэн залуу ябаханда, Наадан юунээр сэнгтэйб даа. Хабарай хубхай мориндо Хагдан юунээр сэнгтэйб даа. Холшор залуу ябаханда, Наадан юунээр сэнгтэйб даа.

**ХҮНДЫН
ДУУНУУД**

Баруун талаһаа ерэхэдэнай, Бартаагаа нээжэ угтабабди. Багша Лениниие

хөөрэхэдэнай, Баярлан байжа шагнабабди. Урда талаһаа ерэхэдэнай, Үүдэс нээжэ угтабабди. Ухаата Лениниие

хөөрэхэдэнай, Уяран баярлан шагнабабди.

Улаан тагынын харахадаа, Ундааха дурам хүрэнэл.

Алтарганада зорюулга

Уяхан шарайеш харахадаа, Зугаалха дурам хүрэнэл. Сагаан тагынын харахадаа, Сагаалха дурам хүрэнэл. Сарюун шарайеш харахадаа, Зугаалха дурам хүрэнэл.

Хадын эгсэ дабаанда Хара морим хүлэриэл. Хурим дээрэхэ зугаада Худын хоолой мүлирхэл. Боорин эгсэ дабаанда Боро морим хүлэриэл. Болзорго найхан хуримда Буряад дуунууд мүлирхэл.

Алдар болдор газарым Алхан ябан харяарайт. Алдуу хэлэһэн үгэнүүдым Заһан залган ябаарайт, Тала мууга газарым Тойрон ябан харяарайт. Туда яда зугаалһым Залан заһан ябаарайт.

Ангарга ябаһан пароходнай Алтан гоё бэшгтэйл. Армида ябаһан хүбүүднай Аяр найхан орденгойл.

Сэлэнгэдэ ябаһан пароходнай Сэбэр гоё бэшгтэйл. Сэрэгһээ ерэхэн хүбүүднай Сээжэ тулама орденгойл.

Унажа ерэхэн мориистнай Уусын дүүрээр харюулхайбди.

Ушаржа ерэхэн бэсытнай Урма баяраар харюулхайбди.

Хүлэжэ ерэхэн хүлэгтнай Хүзүүень дүүрээр харюулхайбди. Хүрэжэ ерэхэн бэсытнай Хүхиюу баяраар харюулхайбди.

Улаан торгон бөһсөө Урагууд болон андалдаа. Уярмаар дурлалсаһан үхибүүдээ Үбгэ һамган болгоё.

Халюурма найхан бөһсөө Худанууд болон андалдаа. Ханилан ололсоһон үхибүүдээ Хурим хэжэ гэрлүүлэе.

Хорёод хара хонидһоо Хотоймо таргынь барибалби. Хүндэтэ эхэ тоолойгөө Худа таңдаа бариналби.

Арбан сагаан хонидһоо Атар таргынь барибалби. Амтага найхан үбсүүень Алтан худадаа бариналби.

Эльгэн хара суургамнай Үүдэн бэсэдэ туһатай юм. Үтэлһэн баарһан бэемнай Сэлдэр ашануудгаа туһатай юм.

Мандагар хара суургамнай Магазинай үүдэндэ туһатай юм. Махарынь болоһон бэемнай Мандаймар ашануудгаа туһатай юм.

**Митрофан ГЕРГЕНОВЭЙ
суглуудбарһаа.**

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Генеральная директор - ахамад редактор
А.А.АНГАРХАЕВ.
Редактор Г.Х.ДАШЕЕВА.
РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: И.М.ЕГОРОВ, Б.Г.БААЛЬЖИРОВ, А.Н.КОВАЛЕВ, М.В.КАЛАШНИКОВ, И.В.СМОЛЯК (Буряад Республикын Правительство), А.С.КОРЕНЕВ, Ц.Б.БАТУЕВ, В.Р.БУЛДАЕВ, Ц.Э.ДОРЖИЕВ (Буряад Республикын Арадай Хурал), Т.В.САМБЯЛОВА (генеральная директорэй 1-дхи орлогшо), Д.Б.ГУРОДАРМАЕВА (редакторай орлогшо), С.Б.БАЙМИНОВА (харюусалгата секретарь), В.Г.ГОМБОЕВА, Н.Д.БАДМАРИНЧИНОВ, А.В.ОЧИРОВА, Б.В.БАЛДАНОВ, А.А.ФАДЕЕВА, В.А.ДАМДИНОВА.

Манай адрес:
670000, Улаан-Үдэ хото,
Каландаринвиллин үйлэс, 23.
Хэблээгэй байһан
"Буряад үнэн".
E-mail:
unen@y.mail.ru

Газетэ хэблээгэй 4
хууданан хэмжээтэй.
Индекс 73877.
Хамтын хэлэг - 30050.
Хэблэгдэ
туһаагданан саг - 17.00.

"Республиканскатипографи" гэнэн
ОАО-д бэлэндианозитивүүдтээ
газетэ 7000 хэлэгээр хэблэгдээ.
Директорайнь телефон: 21-40-45.
Б-0165-дахин номергой оор
бүридхэгдэ абтанхай.

Хэблээгэй байһанай телефоннууд: генеральная директорэй-ахамад редакторай - 21-50-96, приёмный - 21-54-54 (факс), ген. директорэй 1-дхи орлогшо - ахамад редакторай орлогшонорой - 21-64-36, 21-33-61, секретариатай - 21-60-21; таһагууд: экономикын болон политикын - 21-63-86; соёлой болон түүхын - 21-54-93; «Морин хуур», «Вериниень» журналнуудай редакци - 21-55-97; залуунуудай, оюутандай ажалайдалай болон олонштын хүдэлмэрини, «Одон» журналай редакци - 21-54-93; мэдээлээгэй - 21-67-81, спортын - 21-54-93, рекламнын - 21-62-62, коммерческо ажалай - 21-55-97, компьютерна түбэй - 21-66-76, бухгалтерини - 21-23-67.

Редакцида ороһон материалнууд шүүмжээгдээдэггүй, мүн авторнуудтань бусаагдаатгүй.
Тоонуудай, бодото баримтануудай, хүнэй, шотагай нэрэнүүдэй бэшэгтые хазагайруудһан ушарта авторнуудын харюусалгатай. Редакцини һанамжа автарайхитай адли бэшэ байжа магад.

Бүхэ барилдаан буряад арадай эгээл дуратай спортын зүйлнүүдэй нэгэн байханаа баһа гэршлээ. 120 барилдаашан энэ найрта хабаадаба. 19 аймагай түлөөлэгшэд гурбан шэгнүүртэ хаба шадалаа туршалсаа. Эгээл бараг хүсэтэй бүхэшүүл абарга болохын түлөө барилдаа.

- «Алтаргана-2008» гэхэн хайндэрэй программын ёһоор барилдаанайнгаа дүрим нэгэ бага ондоо болгообди. Табан минута соо барилдаад, илагша элирүүлэгдээгүй хаа, шүүдэгэй баряад, нэгэ нэгэнэйнгээ унатар барилдаан үргэлжэлжэ байна.

Вадим Мансорунов оройдоол хоёр очко абажа шадаа.

Харин хадата Ахын түлөөлэгшэ Солбон Юмов 3 очко оножо, чемпиной нэрэ зэргэдэ хүртөө.

- Үшөө өөрөө ойлгоогүй байна. Үнэхөөрөө һур номшые гартаа бариһаар оройдоол жэл болооб. Харин багадаа харбагша һэм. Дүшөөд жэл соо энэ спорт орхёод байханаа һамганайнгаа хүсөөр нёдондо хорилго хэжэ эхилээб, - абаһаар лэ Солбон Юмов журналистнуудта хөөрбээ.

СУРХАРБААНАЙ БААТАРНУУДТА - БАРО-О, БАРО-О!

Барилдаашан бүхэн шүүдэгтэй, малгайтай, гуталтай байха ёһотой, - гэжэ ахамад судья Батор Цыбиков хөөрэнэ.

60 килограмм хүрэтэр шэгнүүртэ Зэдын аймагай Түмэн Цырендоржиев амжалта туйлаа. Хоёрдохи һуурида мүн Зэдын Баяр Цыренов эзэлжэ шадаа.

Баргажанһаа уг гарбалтай Владимир Гатапов 75 килограмм хүрэтэр шэгнүүрэй финалда Хяагтын аймагай Бато Банзарацэавай нюрғыень шоройдуулаа. Эгээл хүндэ 75 килограмһаа үлүү шэгнүүртэ Захаамин нотагай Ринчин Санжиев түрүүлһэн байна. Тэрэ хойно хойноһоонь Сурхарбаанай гурба дахин абарга болоһон Жаргал Элбеновье (Хурамхаан), Сергей Санжиевье (Хяагта) булижа шадаа.

Абарга бүхэ болохын түлөө эрхимүүдэй эрхимүүд хаба шадалаа туршалсаба. Олоной хэлһээр, абсолютна чемпион ямаршые барилдаашан болохо аргатай. Ушар гэхэдэ, буряад бүхэ барилдаашадай арга боломжо дээшэлээ. Олон тоото мурьсөөнүүд тэдэниие һайнаар хорилго хэхые һургаа гэхэдэ, алдуу болохогүй.

Эгээл түрүүн «Алтаргана-2006» хайндэрэй абарга болоһон Зоригто Цырендондопов финалда ороо. Харин Ринчин Санжиев үни удаан соо барилдабашье, финалда ороо. Тэрэ гурбан хүндэ барилдаа удаа дараалан үнгэргөө. Финалда орохын түлөө Захааминай бүхэ нёдондо жэлэй Сурхарбаанай абарга болоһон Зэдын аймагай түрүү хүбүүн Владимир Дагбаевай нюрғыень шоройдуулаа. Харин финална уулзага 20 минута соо сугларагшадай анхарал татаа. Зоригто Цырендондопов өөрынгөө дуратай мэхэ гохо харуулжа, абарга бүхэ болоо.

- Мүнөөдэр намда фортуна энеэбхилбэ гэшшэ. Минии мэхэ гохые булта барилдаашад мэдэдэг болошонхой. Хэдэ тиигэбэшье Ринчиние энэ мэхэе харуулан шүүгээб. Ехэ баяртайб, - гээд Зоригто Цырендондопов хэлэнэ.

Абарга болоһон Зоригто Цырендондоповто «ВАЗ-2107» түхэлэй автомашины түлхюүр барюулагдаа. Зоригтын шүүһэн зургаадахи түмэр хүлэг болоно гээд һануулаа.

Мүн эгээл мэргэн һур харбагшада автомашина шан болоо. Бүхы дээрэ 100 гаран харбагшад мурьсөөндэ хабаадаһан байна. Нэн түрүүн 40 болон 30 метр зайда харбагшад түрүү һуури эзэлхын тула мурьсөө. Эршүүлэй дунда Хэжэнгийн аймагай Цырендоржо Гармаханов чемпиной нэрэ зэргэдэ хүртөө. Сэлэнгийн аймагай Дарма Очиров, дэлхэйн чемпион Эрдэм Жигжитов шангай һууринуудые эзэлбэ. Эхэнэрнүүдэй дунда Советскэ районой Зинаида Халудорова түрүүлһэн байна. Железнодорожно районой түлөөлһэн Жанна Тухалова, Түхэнэй аймагай Сэсэг Доржиева гэгшэд хоёрдохи-гурбадахи һууринуудта гараа. Леонид Халудоров (Советскэ район), Владимир Бардуев (Ивалгын аймаг), Түмэн Очиров гэгшэд ветерануудай дунда шалгараа.

Түмэр хүлэгэй түлөө 32 мэргэшүүл мурьсөө. Оройдоол дүрбэниинь финалда гараа. «Алтаргана-2006» болон «Сурхарбаан-2007» гэхэн томо найрнуудай абсолютна чемпион болоһон Захааминай аймагай Баяр Соктоев аргагүй мууһаар харбажа, һүүлшын дүрбэдэхи һуурида гараа. Тэрэниие нэгэ очко үлүү оноһон Жанна Тухалова анха түрүүшынхиеэ шангай гурбадахи һуури эзэлээ. Тон адли 13 очконуудтай Сэлэнгийн аймагай Вадим Мансорунов, Ахын аймагай Солбон Юмов гэгшэд шэнээр харбаха болоо. Энэ ушарта

Солбон Юмов Агаһаа уг гарбалтай мэргэн болоно. Тэрэ Ахын аймагай Зуун Халбада барилгашанаар хүдэлнэ, тэндээл ажаһуудаг.

Мори урилдаанда 6000 метртэ урилдаан сугларагшадай анхарал ехэтэ татаа. Юуб гэхэдэ, энэ урилдаанай түрүү һуури эзэлэгшэдэ автомобиль үгтэхэ байгаа.

Эндэ Хэжэнгийн аймагай «Жаа Хээр» түрүүлһэн байна. Мурьсөөндэ тэрэниие Солбон Цыдыпов жолоодоо.

Мүн лэ Хэжэнгийн «Ростон» Баярта Минувтаа хоёрдохи харайжа ерээ. Яруунын аймагай Үльдэргын Бадма Осоров «Халзан» хүлэгтээ гурбадахи һуурида гараа.

Солбон Цыдыпов хадаа Хэжэнгийн 1-дэхи дунда һургуули һаяхана амжалтатайгаар дүүргээ, мүнөө хүдөө ажахын академидэ һурахаяа орохо һанаатай. Табаад жэл соо Солбон морёор ябана. Тэрэ хүлэгүүдтэ аргагүй дуратай, ехэнхи сагаа хүлэгүүдэйнгээ дунда үнгэргэнэ.

«Жаа Хээр» болон «Ростон» хоёр Баян Батоцыреновэй мори болоно бшуу. «Табан жэлэй саада тээ байтаһанайнгаа унагалхада, «Жаа Хээр» гэжэ нэрлээбди. Багаһаань хойшо тэрээнэйнгээ хойноһоо харалсажа, дүнгэлсэжэ байгаабди. Хоёр жэл урда тээ урилдаанда табига эхилээб. Энэ эгээл ехэ амжалтамнай болоно», - гээд баяртай Баян Батоцыренов хэлэнэ.

Шатар наадан анха түрүүшынхиеэ нааданай программа оруулагдаа. Эндэ буряадай түрүү шатаршад хабаадаһан байна.

- Буряад шатар аргагүй һонирхолтой наадан гэшшэ. Нэн түрүүн заал хаа пешкээрэ ябадаг. Ферзь тиимэ ехэ хүсэгүй болоно. Морёор мат табига болохогүй, харин пешкээр табигдаһан мат ехэ сэнтэй, - гээд ахамад судья Евгений Байнов хөөрэнэ.

Эхэнэрнүүдэй дунда эгэшэ дүү Надя ба Инна Ивахиновууд түрүүлжэ гараба, тэдэ абажа боломоор 9 очкогой 8-ые абаа. Харин эршүүлэй дунда түрүүлһэн уласхоорондын гроссмейстер Антон Шомоев мүн лэ 8 очко абаа.

- Буряад шатар һонирхолтой наадан гэшшэ. Үшөө Чингисхаанай сэрэгэй дайшалхы түсэбтээ адлишаанаб. һаяхана буряад шатарай дүримдэ һураба гэшшэб. Нэн түрүүн олон тоото алдуу хээб, байтараа зохидоор наадажа эхилээб гэжэ һанааб. Оройдоол нэгэ алдуугай «ашаар» Дмитрий Пушкаревто шүүгдэшөөб. Харин бусад шатаршадай олон алдуу элдүүнүүдэй хүсөөр түрүүлээб, - гээд Антон Шомоев хөөрэнэ.

Гирь үргэлгэдэ заншалта ёһоороо Загарайн тамиршад түрүүлһэн байна. Тус командын түлөөлэгшэ Андрей Рассадин абсолютна чемпиной нэрэ зэргэдэ хүртөө.

Үдэшэ нааданай геройнуудые Соведадэй талмай дээрэ шагнаһан байла. Солбон Юмовтэ, Солбон Цыдыповтэ, Зоригто Цырендондоповто түмэр хүлэгэй түлхюүрнүүд барюулагдаа, буряад эстрадын түрүүшүүл Нонна ба Зоригто Тогочиевтан, Чингис Раднаев гэгшэд сугларагшадые баярдуулаа. «Интердети» гэхэн бүхэроссин конкурсын Гран-придэ хүртэһэн табатайхан Лудуп Очиров Соведадэй талмай дээрэ дүүрэн сугларһан хүн зоной нэрэмэ альга ташалганда хүртэбэ. Олон үнгэтэ фейерверк найр нааданай түгэсхэл болоо.

Борис БАЛДАНОВ.

Р-Н.БАЗАРОВАЙ фото-зурагууд.